

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND

Eraõiguse instituut

Anu Loigu

**UUE TARBIJALEMÜÜGI DIREKTIIVI 2019/771 ÜLEVÕTMINE
EESTI ÕIGUSESSE**

Magistritöö

Juhendaja:
dr iur Karin Sein

Tallinn 2020

Sisukord

<i>Sisukord</i>	1
<i>Sissejuhatus</i>	3
<i>1 Kauba nõuetele vastavusega seotud muudatused</i>	9
1.1 Mõisted	9
1.1.1 Digitaalne sisu ja digiteenus	9
1.1.2 Koostalitusvõime	10
1.1.3 Ühilduvus	12
1.1.4 Funktsionaalsus	13
1.2 Toote nõuetele vastavuse kriteeriumid	14
1.2.1 Subjektiivsed nõuetele vastavuse kriteeriumid	14
1.2.2 Objektiivsed vastavusnõuded	16
1.2.3 Uuendustega seotud vastavusnõuded	19
1.3 Kolmandate isikute õigustest tulenev mittevastavus	22
1.4 Paigaldamisega seotud mittevastavus	25
<i>2. Müüja vastutuse ja tõendamiskoormisega seotud muudatused</i>	28
2.1 Müüja vastutus kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral	28
2.2 Müüja vastutus uuenduste paigaldamisel	30
2.3 Müüja tõendamiskoormise ajaline ulatus	32
2.4 Müüja tõendamiskoormis digiteenuse osutamise või digisisu pideva üleandmise korral ..	34
<i>3. Tarbija õiguskaitsevahendid kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral</i>	37
3.1 Parandamine ja asendamine	37
3.2 Hinna alandamine	39
3.3 Lepingust taganemine	41
3.4 Õigus maksmisega viivitada	44
<i>4. Liikmesriigi valikuvabadus kehtestada erandeid</i>	47
4.1 Liikmesriigi õigused müügilepingu objekti määratlemisel	47
4.1.1 Loomade müük tarbijale	47
4.1.2 Avalikul enampakkumisel müüdavad kasutatud kaubad	49
4.2 Liikmesriigi õigus pakkuda tarbijale ulatuslikumat kaitset	53
4.2.1 Müüja tõendamiskoormise pikendamine kahe aastani	53
4.2.2 Tarbija teavitamiskohustus	55
4.3 Müügigarantii reguleerimist puudutavad sätted	58
4.3.1 Müügigarantii andmine kindlaksmääratud keeles või keeltes	58
4.3.2 Müügigarantii territoriaalne kehtivus	60
<i>Kokkuvõte</i>	62
<i>Abstract</i>	67
<i>Kasutatud lühendid</i>	72
<i>Kasutatud allikad</i>	73
Kasutatud normatiivaktid	73

Kasutatud õiguskirjandus	73
Magistri- ja doktoritööd.....	77
Täiendavad materjalid	79

Sissejuhatus

Tarbijaõigused ja nende kaitse on Euroopa Liidus olnud tähelepanu all alates 1975. aastast, kui Euroopa Liidu Komisjon kujundas esimese tarbijakaitse ja tarbijate informeerimise poliitika. Komisjon tunnistas ametlikult tarbija tervise, ohutuse ja majandushuvide kaitse vajalikkust seoses majandustegevuse laienemise ning elatustaseme tõusuga.¹ Tarbija rolli majanduses ning tarbijakaitse olulisust on sellest alates tunnustatud üha enam. Viimastel kümnenditel on aga leitud, et ilma tarbijate heaolu ning õiguskindlust tagamata ei ole ühisturu areng kuigi elujõuline. Nimelt on järjest enam hakatud Euroopa Liidu tarbijapoliitika kujundamisel tuginema tarbija rolli olulisusele Euroopa Liidu ühisturu arengu juures – ükski siseturg ei saa saavutada edu ilma tarbijate aktiivse osaluseta ja tarbijate aktiivsus on otseselt seotud tarbijate kindlustundega, et nende õigused on kaitstud nii siseturul kui Euroopa Liidu ühisturul.²

Tarbija õiguste kaitse on algsest tervise ja ohutuse kaitsevajaduse tunnustamisest jõudnud universaalse põhiõiguseni. Nimelt on õiguskirjanduses tõmmatud paralleele tarbijaõiguse ja inimõiguse vahele, kuna tarbijaõigus sisaldab endas sarnaselt üldistele inimõigustele kolme peamist omadust – tarbijaõigused on tunnustatud rahvusvahelistes lepingutes; tarbijaõigused on läbi õiguskaitse kättesaadavuse seotud inimväärikuse ning heaolu säilitamisega ja kolmandaks kaitsevad ka tarbijaõigused teatud ulatuses üksikisiku huve meelevaldsete rikkumiste eest.³ Tänapäeval on tarbija majandushuvide kaitse õigus kajastatud mitmes erinevas direktiivis. Näiteks on miinimumharmoneeritavad tarbijalemüügi kehtiv direktiiv 1999/44/EÜ, tüüptingimuste direktiiv 93/13/EMÜ ja ebaausate kaubandustavade direktiiv 2005/29/EÜ. Direktiivide hulk ja senine miinimumharmoneeriv tase on viinud aga olukorrani, kus tarbijaõigused erinevad riigiti olulisel määral ja tarbijatel puudub piiriüleselt ühtlane kõrgetasemeline kaitse.

20.mai 2019. aastal allkirjastati uus tarbijalemüügi direktiiv, ametlikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771, kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ. Liikmesriikidel tuleb direktiiv 2019/771 üle võtta siseriiklikku

¹ Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Community for consumer protection and information policy. Official Journal of the European Communities. No C92/1

² European Commission. Consumer Policy in the European Community – an Overview. Arvutivõrgus: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_92_68

³ Kingisepp.M. The Constitutional Approach to Basic Consumer Rights. Juridica International. XIX 2012. Arvutivõrgus: <https://www.juridicainternational.eu/index.php?id=14974>

õigusesse 1.juuliks 2021 ja kehtima hakkavad uued reeglid 1.jaanuaril 2022. Sealjuures on müügilepingu osapooltel oluline meeles pidada, et 2021 juuliks kohustuslikus korras ülevõetavaid reegleid ei tohi lepingutele rakendada enne 2022 aasta jaanuari.⁴ Uus tarbijalemüügi direktiiv 2019/771, mis reguleerib kaupade ehk kehaliste vallasasjade müüki tarbijale ja on käesoleva magistritöö raames edaspidi nimetatud kui kaupade direktiiv, annab senisest suuremad õigused ning ühtlustatud tugevama kaitse vaid eraisikust tarbijatele, jättes direktiivi kohaldamisalast välja isikud, kes soetavad asja oma majandus- ja kutsetegevuse raames. Kuigi kaupade müügi direktiivi põhjenduspunkti 21 kohaselt on liikmesriikidele jäetud võimalus kohaldada kaupade direktiivi sätteid ka juriidilisest isikust ostjatele nagu näiteks valitsusvälised organisatsioonid, iduettevõtted või väikese – ja keskmise suurusega ettevõtted⁵, seda võimalust käesoleva magistritöö raames ei analüüsita ning kõiki sätteid ning nende ülevõtmist Eesti õigusesse on kajastatud eraisikust tarbija seisukohalt. Erasisikust tarbija puhul on arvestatud asjaoluga, et tavapäraselt kujutatakse tarbijat Euroopa Liidu õiguses keskmiselt mõistliku isikuna, kes suudab enda huvide eest seista ja teha ratsionaalseid otsuseid, jäädes siiski täiendavat kaitset vajavaks nõrgemaks pooleks müüja kui tugevamal positsioonil oleva lepingupoole kõrval. Eesti õiguses ei ole tarbijatele müüki reguleerivad sätted toodud välja mitte eraldi peatükis, vaid on kajastatud 11. peatükis koos üldiste müügilepinguid puudutavate sätetega. Kui mõni müügilepingu norm kehtib vaid tarbijalemüügi või ainult majandus- ja kutsetegevuse raames tegutseva ostja korral, on seda eraldi rõhutatud. Näiteks kehtib VÕS § 219 lg 1 järgne kohustus ostetud asi viivitamatult üle vaadata vaid ettevõtjast ostjale ning tarbijast ostjale ülevaatamise kohustus ei laiene. VÕS § 217 lg 2 sätestab aga, et asi ei vasta lepingutingimustele muuhulgas ka siis, kui tarbijalemüügi korral ei ole asi seda liiki asjadele tavaliselt omase kvaliteediga, mida ostja võis võimalikult eeldada. Sellest nähtub, et ka siseriiklik seadusandja on pidanud vajalikuks luua tarbijale teatud punktides suurema ulatusega õiguskaitse kui seda on ettevõtjast ostjale kohalduv õiguskaitse.

Tehnoloogilise arengu edusammud on tarbijate jaoks kaasa toonud kaasajastatud ning Euroopa Liidu liikmesriikide üleselt ühtlustatud kaitse tugevdamise ja selles tulenevalt moodustavad digitaalse sisuga kaupadega seotud sätted valdava osa kohustuslikest muudatustest siseriiklikus õiguses. Kaupade direktiiv täidab seeläbi olulise tühimiku, mis on kehtivasse õigusesse

⁴ 20.mai 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771 kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ - ELT L 136, 22.5.2019, lk 28—50

⁵ Kaupade direktiivi põhjenduspunkt 21

tekinud seoses digitaalse elemendiga kaupade turule tulekuga.⁶ Enamjaolt on uute sätete puhul tegemist spetsiifiliste, digitaalse sisuga kaupade tarbijalemüüki reguleerivate sätetega nagu digitaalse sisu vastavusnõuded, uuenduste üleandmise kohustus ning müüja vastutuse laiem ulatus läbi pikema tõendamiskoormise perioodi. Täiendavad muutmisevajadused on tingitud üha suurenevast piiriülesest kauplemisest ning vajadusest tuua õigusselgust tarbijalemüügi neis aspektides, mis olid seni kas katmata või vajasisid õigusselguse huvides täpsustamist. Oluliseks muudatuseks on siinjuures asjaolu, et kui hetkel kehtiv tarbijalemüügi direktiiv on miinimumharmoneeriv siis uus tarbijalemüügi direktiiv ehk kaupade direktiiv on maksimumharmoneeriv ⁷tähendades, et direktiivis sätestatu tuleb üle võtta nii nagu see on direktiivis kirjas – liikmesriikidel ei ole lubatud rakendada tarbijat nõrgemalt ega ka mitte tugevamalt kaitsvaid sätteid.⁸ Ja kuigi maksimumharmoneeriv direktiiv tagab ühtlasema ning tugevama tarbijate kaitse Euroopa Liidu üleselt kui seda on teinud hetkel veel kehtiv miinimumharmoneeriv direktiiv, esineb ülevõetavas kaupade direktiivis siiski erandeid, mis võivad õiguskirjanduses esineva kriitika kohaselt nõrgendada liikmesriikide ülese ühtlustatud kõrgetasemelise kaitse saavutamist.⁹

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on selgitada välja, milliseid siseriiklikke õigusakte ja kuidas tuleb muuta seoses kaupade direktiivi ülevõtmisega siseriiklikku õigusesse ning analüüsida ülevõetavate sätete võimalikku mõju nii tarbijate kui müüjate seisukohalt. Magistritöö koostamisel ei tugine autor eraldi püstitatud hüpoteesile, kuna antud magistritöö osas „tuleneb hüpotees vahetult töö eesmärgist ega ole sellest rangelt lahutatud“.¹⁰ Siiski on võimalik magistritöö eesmärgist eraldiseisva hüpoteesina väita, et vastupidiselt kaupade direktiivi kriitikute arvamusele, mille kohaselt ei ole võimalik liikmesriikidele jäetud otsustusvabaduse

⁶ Zoll, F "The Remedies in the Proposals of the Only Sales Directive and the Directive on the Supply of Digital Content," *Journal of European Consumer and Market Law* 5, no. 6 (2016): 250-254 Lk 251

⁷ Kaupade direktiiv EL 2019/771 Art 4

⁸ Hoolimata sellest, et uue tarbijalemüügi direktiivi (direktiiv EL 2019/771) puhul on tegemist maksimumharmoneerimisega direktiiviga, lubab uus tarbijalemüügi direktiiv siiski teatud punktides pakkuda tarbijale tugevamat kaitset kui see tuleb direktiivist endast. Näiteks direktiivi 2019/771 Art 10 lg 3, Art 11 lg 2, Art 21 lg 2

⁹ Näiteks on kaupade direktiivi eesmärki tagada ühtlane ja kõrgetasemeline tarbijakaitse kritiseerinud Kare Lilleholt artiklis „A Half-built House? The New Consumer Sales Directive eAssessed as Contract Law“, kus ta toob välja, et kaupade direktiiv on poolik lahendus ning liikmesriikidele jäetud valikuvabadus mitmete sätete kehtestamisel ei võimalda tarbijakaitse reeglite harmoneerimist. Lisaks toob Bailloux, C. The Average Consumer in European Consumer Law. *Exeter Law Review*. Vol 44. Dec.2017. Lk 162 välja, et keskmise tarbija mõiste sisustamine on üheks asjaoluks, miks eesmärgiks võetud maksimumharmoneerimine on „liiga optimistlik“ ja ei tööta Euroopa Liidu üleselt kuna arvestatud ei ole erinevate riikide tarbijate kultuurilise, keelelise ning sotsiaalmajandusliku taustaga.

¹⁰ Üliõpilastööde uurimisuuring on toodud välja, et kui tegemist ei ole kvantitatiivse uurimistööga, siis piisab, kui sissejuhatuses näidatakse ära töö põhiprobleemid ja eesmärk J.Sootak. Üliõpilastööde koostamise juhend. Tallinn. Juura 2020, lk 16.

mahtu arvestades tagada ühtlustatult kõrget tarbijakaitse taset kõigis tarbijalemüüki puudutavates aspektides, täidavad liikmesriikidele võimaldatud erandid olulist rolli liikmesriikide tarbijakaitse tugevdamisel läbi kultuuriliste eripärade arvestamise. Käesoleva magistritöö autor väidab, et kaupade direktiiviga lubatud erandite kaalutletud kasutamine liikmesriikide poolt mitte ei nõrgenda tarbijate kaitset läbi killustatud seadusandluse vaid tugevdab tarbijate kaitset neis aspektides, mis on konkreetsetele riikidele eripärased ning väljakujunenud praktika kohaselt olulised. Kuna kaupade direktiiv reguleerib eelkõige kaupade vastavust tarbijaga sõlmitavale müügilepingule, mittevastavuse korral kohaldatavaid õiguskaitsevahendeid ning müüja vastutusega seotud sätteid,¹¹ on ka käesolev magistritöö jagatud peatükkideks sellele vastavalt.

Magistritöö esimeses peatükis analüüsib käesoleva magistritöö autor muudatusi, mis on seotud kauba nõuetele vastavusega. Selleks, et oleks võimalik määratleda kauba vastavust lepingutingimustele või seadusest tulenevatele nõuetele, tuleb siseriiklikku õigusesse üle võtta rida uusi mõisteid. Nimelt toob digisisuga kaupade tarbijalemüügi reguleerimine kaasa rea valdkondlikke mõisteid nagu funktsionaalsus, ühilduvus ja koostalitusvõime, mis on täpsemalt välja toodud alapeatükis 1.1. Kõigi kaupade direktiivis väljatoodud mõistete grammatiliselt täpset ülevõtmist siseriiklikku õigusesse ei pea käesoleva magistritöö autor aga vajalikuks, kuna mitmed kaupade direktiivis sisalduvad mõisted on juba kaetud olemasolevate terminitega. Nagu näiteks puudub vajadus mõiste „kaup“ eraldiseisvaks kajastamiseks, kuna see on kaetud müügilepingutele kohalduvate üldsätetega.¹²

Alapeatükis 1.2 analüüsib autor toote nõuetele vastavuse kriteeriume ning seda tuginedes nii subjektiivsetele kui objektiivsetele vastavusnõuetele. Täiendavalt on kauba nõuetele vastavuse peatükis analüüsitud kolmanda isiku õigustest tuleneda võivat lepingutingimustele mittevastavust ning kauba mittevastavust, mis on tekkinud seoses paigaldamisega.

Käesoleva magistritöö teises peatükis on analüüsitud siseriikliku õiguse muudatusi, mis on seotud müüja vastutuse ning tõendamiskoormisega. Teine peatükk on seega loogiliseks jätkuks

¹¹ Tarbijalemüügi direktiivi artikkel 1 kohaselt on direktiivi reguleerimisalaks ja eesmärgiks aidata kaasa siseturu nõuetekohasele toimimisele ning tagada samal ajal tarbijakaitse kõrge tase, kehtestades ühised normid teatavate nõuete kohta, mida kohaldatakse müüjate ja tarbijate vahel sõlmitud müügilepingutele, eelkõige normid, mis käsitlevad kaupade vastavust lepingule, õiguskaitsevahendeid, mida saab kasutada lepingule mittevastavuse korral, õiguskaitsevahendite kasutamise tingimusi ning müügigarantiisid.

¹² VÕS § 208 lg 3 kohaselt kohalduvad müügilepingu sätted nii asja, õiguse kui muu eseme müügile. See, kas kehalises vallasasjas sisaldub digitaalne sisu või mitte, ei too tarbija jaoks kaasa muutusi.

esimesele peatükile, milles analüüsiti kas tootel üldse on mittevastavus tekkinud. Selleks, et tarbija saaks kasutada kauba mittevastavuse ilmnemisel õiguskaitsevahendeid, on vajalik aga müüjapoolne vastutus mittevastavuste osas.

Kui kaubal on ilmnunud lepingutingimustele mittevastavus ja selle mittevastavuse eest vastutab müüja, siis on tarbijal õigus kasutada müügilepingust ja seadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid. Tarbijale ettenähtud õiguskaitsevahendeid on analüüsitud käesoleva magistritöö kolmandas peatükis, kus eraldi alapeatükkidena on välja toodud tarbija õigused parandamisele või asendamisele; võimalus alandada teatud tingimustel toote hinda; õigus taganeda lepingust ning õigus viivitada maksmisega.

Käesoleva magistritöö viimases, neljandas peatükis on analüüsitud liikmesriigi valikuvabadusi erandite kehtestamise osas. Millised üldse on maksimumharmoneerivast direktiivist tulenevad valikuvabadused ja milliseid neist peaks Eesti kaupade direktiivi ülevõtmisel kasutama. Kaupade direktiivi maksimumharmoneeritavuse tõttu peavad lubatud direktiivi sätetest kõrvalekalded ehk erandid olema sõnaselgelt välja toodud ja nende reguleerimisulatus määratletud. Kui jätta liikmesriigi enda otsustada olulised lepinguõigusega seotud küsimused nagu näiteks tarbija tegevusest tingitud nõuetele mittevastavuse käsitlemine ja tingimused, mille alusel on tarbijal õigus tasumisega viivitada kui müüja on jätnud täitmata direktiivist tulenevad kohustused¹³, ei ole võimalik hoida ära olukorda, kus mõnes liikmesriigis on tarbijatele tagatud tugevam kaitse kui teistes. Käesoleva magistritöö autor analüüsib kas ja milliseid erandeid peaks Eesti õigus direktiivi ülevõtmisel kasutama ning millised valikud võiksid olla Eesti jaoks sobivaimad.

Käesoleva magistritöö kaheks peamiseks allikaks on siseriiklikku õigusesse ülevõetav kaupade direktiiv ja kehtiv võlaõigusseadus kui õigusakt, mis vajab muutmist viisil, et see vastaks direktiivis sätestatule. Magistritöö koostamisel on lisaks kasutatud teisi Eesti kehtivaid õigusakte, teoreetilist õiguskirjandust, rahvusvaheliste organisatsioonide raporteid ja analüüse ning müüjate poolt antavaid müügigarantiisid. Kuna kaupade direktiiv ei ole veel Eesti õigusesse üle võetud, siis sellest tulenevalt ei ole saadaval otsest seost omavat kohtupraktikat. Siseriiklikku ja EL kohtupraktikat on kasutatud analüüsi käigus näitliku materjalina.

¹³ Kaupade direktiiv art 13 lg 6, lg 7

Magistritöö kirjutamise juures on kaupade direktiivi sätete ning Eesti õigusest tulenevate õiguste ja kohustuste võrdlemisel kasutatud analüütilist meetodit, magistritöö teoreetilise osa kirjutamisel on kasutatud kvalitatiivset ja võrdlevat meetodit.

Käesoleva magistritöö autorile teadaolevalt ei ole kaupade direktiivi ülevõtmise kohta Eesti õigusesse seni magistritööd kirjutatud. Digitaalsisu olemust ning digitaalsisuga kaupade tarbijalemüügi tingimusi eelnõu tasemel on analüüsitud käesoleva magistritöö autorile teadaolevalt neljas magistritöös. Kristen Leppik on kirjutanud digitaalsisu olemusest, selle üleandmise võimalustest tarbijale ning tarbija õigustest kui digitaalsisu ei vasta lepingutingimustele¹⁴. Lisaks on teostanud Karl Erik Esko võrdluse võlaõigusseaduse sätete ning digitaalse sisu üleandmise tarbijalemüügi direktiivi eelnõu osas, kus ta leiab, et digitaalsisu tuleb lisaks tarbijalemüügi sätetele vaadelda ka üürilepingu regulatsiooni kohaselt, kuna tegemist on pigem teenuse osutamise kui kauba müügiga.¹⁵ Siiri Kuusik on oma magistritöös käsitlenud digitaalse infosisu lepingutingimustele vastavust ning analüüsinud tarbija võimalusi õiguskaitsevahendite kasutamiseks digitaalse infosisu puuduste korral.¹⁶ Täiendavalt kaitses 2020 aastal magistritöö Katerina Peresypchenko teemal „Digisisuga või digitaalse teenuse toega müügilepingu esemete lepingutingimustele vastavuse kriteeriumid“. K. Peresypchenko magistritöö raames on analüüsitud vaid digisisuga toodete lepingule vastavust ning kaupade direktiivist tulenevaid võimalikke võlaõigusseaduse muudatusi.¹⁷

Käesolev magistritöö erineb eelnevalt mainitud neljast magistritööst eelkõige laiaulatuslikuma teemakäsitluse poolest. Kõik neli varasemat magistritööd keskenduvad põhiliselt digitaalsisu puudutava kitsama valdkonna analüüsimisele ega kajasta teisi tarbijalemüügi aspekte. Lisaks on varasemates töodes analüüsitud digitaalsisu üleandmist lisaks tarbijalemüügi sätetele üürilepingu regulatsiooni kohaselt ning analüüsi aluseks on võetud kaupade direktiivi 2019/771 asemel Euroopa ühtse müügiõiguse regulatsioon.

¹⁴ Leppik, K. Digitaalsisu üleandmise lepingu sisu kujunemine ja tarbija võimalused tugineda digitaalsisu mittevastavusele. Juhendaja prof dr iur Irene Kull. Tartu. Tartu Ülikool 2017

¹⁵ Esko, K.E. Digitaalse sisu üleandmise tarbijalepingute direktiivi eelnõu võrdlus võlaõigusseaduse tarbijalemüügi- ja üürilepingu regulatsiooniga. Juhendaja dr iur Karin Sein. Tallinn. Tartu Ülikool 2017

¹⁶ Kuusik, S. Digitaalse infosisu üleandmisele suunatud tarbijalepingute regulatsioon Euroopa ühtse müügiõiguse määruse ettepanekus: Digitaalse infosisu lepingutingimustele vastavuse hindamine ja tarbija õiguskaitsevahendid digitaalse infosisu puuduse korral. Juhendaja dr iur Karin Sein. Tallinn: Tartu Ülikool 2014.

¹⁷ Peresypchenko K. Digisisuga või digitaalse teenuse toega müügilepingu esemete lepingutingimustele vastavuse kriteeriumid. Juhendaja PhD Piia Kalamees. Tallinn. Tartu Ülikool 2020.

1 Kauba nõuetele vastavusega seotud muudatused

1.1 Mõisted

1.1.1 Digitaalne sisu ja digiteenus

„Otsustusnormi konstrueerimisel tuleb alati toetuda objektiivse õiguse keelele“¹⁸ ning seega on oluline, et kaupade direktiivi sätete ülevõtmisel siseriiklikku õigusesse oleksid üle võetud kõik direktiivis määratletud õigusmõisted. Uued mõisted on eelkõige seotud digielemendiga kaupade ehk nutiseadmete müügiregulatsiooni ülevõtmisega siseriiklikku õigusesse. Oluline on, et terminite sõnasõnaline ülevõtmine annaks piisavalt edasi terminite sisulist pool, mis tagab direktiivi ülevõtmise ühtlustatud taseme saavutamise ning aitab vähendada mõistete väärtõlgendamist. Direktiivi sätete ülevõtmisel tuleb vältida nii sõnade mitmetähenduslikkusest kui võõrsõnade otsekasutusest tuleneda võivaid mitmetimõistmisi. „Kui õiguse subjekt ei taba ära mõne normis esineva sõna tähendust, siis tekivad normist tulenevate õiguslike tagajärgede elluviimisel tõsised raskused“.¹⁹

Kaupade direktiivi artikkel 2 lõige 6 selgitab digitaalse sisu ehk digisisu mõistet kui „andmeid, mis on koostatud ja mis antakse üle digitaalsel kujul“. Siseriiklikus õiguses loetakse digitaalseks sisuks „mis tahes digitaalses vormis koostatud ja edastatud andmed“.²⁰ Kehtiv tõlgendus on seega sarnane direktiivis sätestatuga ja täiendamist ei vaja, kuid õigusselguse huvides võib olla oluline, et kõik digielementidega kaupade müügiga seotud terminid oleksid koondatult välja toodud müügilepingute peatükis. Sellest tulenevalt leiab käesoleva magistritöö autor, et võlaõigusseaduses hetkel § 14¹ lg 1 p 3 kajastatud digisisu mõiste võiks tulevikus kuuluda hoopis müügilepingute peatüki § 208 koosseisu. Sarnane on olukord teise keskse mõistega „digiteenus“.

Kaupade direktiivi artikli 2 lõige 2 punktide a ja b kohaselt on digiteenuse puhul tegemist teenusega, mis võimaldab tarbijal endal digitaalsel kujul olevate andmetega opereerida ja neile ligipääsu tagada. Lisaks loetakse digiteenuseks selline teenus, mis võimaldab tarbijal kas enda või mõne teise kasutaja poolt kättesaadavaks tehtud andmetega toiminguid teha.²¹ Digiteenuse mõistet, mis oleks seotud kaupade kui kehaliste esemete müügiga tarbijale võlaõigusseaduses

¹⁸ Narits.R. Õigusteadeuse metodoloogia. Tartu Ülikool. Avatud Eesti Fond.1997. Lk 85

¹⁹ Narits. R. Õiguse Entsüklopeedia. Tallinn 2007. Juura Õigusteabe AS. Lk 133

²⁰ VÕS § 14¹ lg 1 p 3

²¹ Kaupade direktiiv art 2 lg 7 p-d a-b.

terminina käsitletud ei ole. Läbivalt on reguleeritud aga olukordi, mis puudutavad sellise digitaalse sisu edastamist, mida ei toimetata kätte füüsilisel andmekandjal.²² Kuna mõistete puhul on tegemist universaalsete terminitega, mille tähendus ei sõltu sellest, kas ostjaks on juriidiline või füüsiline isik, siis puudub vajadus direktiivist tulenevate mõistete ülevõtmisel siseriiklikku õigusesse rõhutada nende kehtivust tarbijast ostja korral.

Lähtudes eeltoodust teeb käesoleva magistritöö autor ettepaneku muuta VÕS § 208 alljärgnevalt:

§ 208. Müügilepinguga seotud mõisted

(5) Digisisu või digiteenust sisaldavad asjad peavad vastama seaduses sätestatud tingimustele:

- 1) Digisisuks loetakse digitaalses vormis koostatud ja edastatud andmed.
- 2) Digiteenuseks loetakse teenus, mis võimaldab tarbijal digitaalsel kujul andmeid luua, töödelda, salvestada või neile juurde pääseda või mis võimaldab tarbijal teha digitaalsel kujul olevate andmetega muid toiminguid.

1.1.2 Koostalitusvõime

Käesoleval hetkel ei reguleeri Eesti õigus digisisuga seotud spetsiifilisi nõudeid ühilduvusele, koostalitusvõimele ning funktsionaalsusele ja seega ei ole siseriiklikus õiguses määratletud ka vastavad mõisted, mis alles vajavad ülevõtmist. Uued valdkonnaspetsiifilised mõisted toovad tarbija jaoks kaasa ka nendega seotud kaupade lepingutingimustele vastavuse nõuded nagu näiteks on digisisuga toodete puhul edaspidi vajalik täiendav informatsioon toote koostalitusvõime, digitaalse sisu funktsionaalsuse, kasutamispääsude olemasolu ja litsentsitingimuste osas.²³ Digielemendiga kaubad erinevad tavapärastest tarbekaupadest olulisel määral ning seega on oluline digielemendiga kaupade müüki puudutavad sätted koondada direktiivi ülevõtmisel siseriiklikku õigusesse võimalikult kompaktselt.

Mõiste „koostalitusvõime“ on siseriiklikus õiguses reguleeritud elektroonilise side seaduses § 2 lg 16 kui „vastastikku seotud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja nende vahendusel

²² Digitaalse sisu edastamist, kui seda ei tehta füüsilisel andmekandjal, reguleerivad VÕS § 47 lg 3 p13, § 49 lg 13, § 49 lg 6, § 53 lg 4 p71, § 56 lg 13 ja § 562 lg 7. Eelnimetatud normid reguleerivad olukorda, kus tehing toimub kas väljaspool äriruume või tehinguid, mis on tehtud sidevahendi teel.

²³ Helberger. N., Loos. M.B.M., Guibault. L. Mak. C. and Pessers L. Lk 48

osutatavate samalaadsete üldkasutatavate elektrooniliste side teenuste või nende osade tehniline ja loogiline ühildatavus”²⁴, mis erineb olulisel määral kaupade direktiivi artikkel 2 lõige 10 väljatoodud termini lahtiseletusest. Kaupade direktiivi kohaselt on koostalitusvõimega tegemist siis, kui kaubal eksisteerib võime toimida koos sellise riist- või tarkvaraga, mis erineb tavapärasest seda liiki kaubaga kasutatavast riist- või tarkvarast.²⁵ Koostalitusvõime on oluline tegur, kui on tegemist digitaalsel kujul esinevate ning edastavate andmetega ning tarbija huvides on, et erinevad süsteemid *nõ* räägiksid ühte keelt või mõistaksid üksteise signaale selleks, et edastatud informatsioon oleks tarbija jaoks kasutatav. Näitena võib tuua nutikella poolt andmete edastamise nutitelefonil nagu näiteks treeningul läbitud vahemaa, liikumiskiiruse ja kulutatud kalorite kohta käiva informatsiooni. Paraku ei eksisteeri ühtselt tunnustatavat mõistet, kuid üldistavalt on koostalitusvõime puhul tegemist võimega edastada ja käsitleda andmeid ning informatsiooni süsteemide, rakenduste ja nende osade vahel.²⁶ Koostalitusvõimel on mitmeid erinevaid tahke, mis teeb ühtse ja kõikehõlmava termini kujundamise keeruliseks. Nimelt saab koostalitusvõime tarbijale müüdavate kaupade osas olla nii osaline kui täielik, see saab olla ka näiteks horisontaalne või vertikaalne vastavalt sellele kas tegemist on omavahel konkureerivate või üksteist täiendavate toodetega.²⁷ Koostalitusvõime saab lisaks olla ka näiteks tehniline, mis viitab süsteemi füüsilisele võimalusele kontakteeruda teise süsteemiga või semantiline, mis on süsteemi võime saada aru informatsiooni tähendusest ²⁸. Kaupade direktiivis väljatoodud koostalitusvõime mõiste on piisavalt laiaulatuslik, et katta kõiki eelnimetatud tahke, kuid täiendavate selgituste andmine tarbijale võib olla abiks tekkida võivate probleemide ennetamisel.

Mõiste „koostalitusvõime“ tuleb alles siseriiklikku õigusesse üle võtta ja seega puudub sellel mõistel kindlaksmääratud asukoht võlaõigusseaduses. Võlaõigusseaduse senist ülesehitust arvesse võttes²⁹ leiab käesoleva magistritöö autor, et kõik müügilepingutega seotud mõisted peaksid olema kajastatud müügilepingute peatüki esimeses paragrahvis:

²⁴ Elektroonilise side seadus § 2 lg 16

²⁵ Kaupade direktiiv art 2 lg 10

²⁶ Kerber.W. Schweitaer.H. Interoperability in the Digital Economy. Special Issue on Contracts on Digital Goods and Services. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law. Vol 8. Issue 1 (April 2017). Lk 40.

²⁷ Kerber. Schweitzer. Lk 41-42.

²⁸ Kerber. Schweitzer. Lk 41-42.

²⁹ Võlaõigusseaduses on iga peatüki esimeses paragrahvis välja toodud selle peatükiga seotud mõisted nagu näiteks on 2.peatüki esimeseks normiks lepingu mõiste, 6.peatüki esimeseks normiks vastuvõtuviivituse mõiste ning 16. peatüki esimeseks normiks rendilepingumõiste.

§ 208. Müügilepinguga seotud mõisted

(5) Digisisu või digiteenust sisaldavad asjad peavad vastama seaduses sätestatud tingimustele:

3) Koostalitusvõimeks loetakse kauba võimet toimida koos sellise riist- või tarkvaraga, mis erineb riist- või tarkvarast, millega koos sama liiki kaupa tavaliselt kasutatakse.

1.1.3 Ühilduvus

Koostalitusvõime on tihedalt seotud digisisu ajakohastamisega ning andmete uuendamisega ja niisamuti on seda digisisu ühilduvus. „Ühilduvus“ on samuti mõiste, mida Eesti õigusruum veel ei tunne. Kui koostalitusvõime oli seotud sellise riist- või tarkvaraga, mis erines tavapäraselt kasutatavast, siis ühilduvuse puhul on tegemist kauba võimega toimida koos just sellise riist-või tarkvaraga, millega koos sama liiki kaupa tavaliselt kasutatakse.³⁰

Ühilduvus tarbija jaoks tähendab, et soetatud kehalist digisisuga kaupa on võimalik kasutada levinumate ja seeläbi tarbija poolt eeldatud operatsioonisüsteemide ning tarkvaradega. Tarbija jaoks võib aga ühilduvuse tuvastamine osutuda keeruliseks digisisuga seotud erialase sõnavara tõttu, mitte pelgalt konkreetse mõiste valesti tõlgendamise tagajärjel. Näiteks vajab tarbija infot, mis ütleks „see toode ühildub selle arvutiga, mida sa hetkel kasutad“, aga tegelikkuses varustatakse tarbijat infoga, mis on keskmise tarbija jaoks arusaamatu nagu näiteks „see tarkvara nõuab Mac OS X versioon 10.5“.³¹

Kuna ühilduvuse puhul on sarnaselt koostalitusvõimeta tegemist sama valdkonna terminiga, siis peaksid need mõisted olema ülevõetud samasse paragrahvi, kuid eraldi lõigetena. Käesoleva magistritöö autori arvates on üheks võimaluseks digisisuga seotud mõistete kajastamine müügilepingute peatüki esimeses paragrahvis:

§ 208 Müügilepinguga seotud mõisted

(5) Digisisu või digiteenust sisaldavad asjad peavad vastama seaduses sätestatud tingimustele:

³⁰ Kaupade direktiiv art 2 lg 8

³¹ Busch. C. Implementing Personalized Law: Personalized Disclosures in Consumer Law and Data Privacy Law. University of Chicago Law Review 86, no. 2 (March 2019). Lk 315

4) Ühilduvuseks loetakse kauba võimet toimida koos sellise riist- või tarkvaraga, millega koos sama liiki kaupa tavaliselt kasutatakse, ilma et oleks vaja kaupa, riist- või tarkvara kohandada.

1.1.4 Funktsionaalsus

Ülevõtmist siseriiklikku õigusesse vajab ka seni kajastamata funktsionaalsuse mõiste. Kaupade direktiivi artikkel 2 lõige 9 kohaselt on funktsionaalsuse puhul tegemist kauba võimega toimida otstarbekohaselt. Tarbija õiguste direktiivi põhjenduspunkti 19 kohaselt on funktsionaalsus aga laiem, kui otstarbekohane toimimisvõime ja viitab võimalustele digitaalse infosu kasutamiseks, mille hulgas on ka tarbija käitumise jälgimine. Samuti viitab see tehniliste piirangute olemasolule või puudumisele, nagu näiteks kaitse digitaalõiguste haldamise kaudu või piirkondade kodeerimine.³²

Kokkuvõtvalt jääb käesoleva magistritöö autor alapeatükis 1.1.2 väljatoodud seisukoha juurde, et digisisuga seotud mõistete ülevõtmise juures on vajalik järgida võlaõigusseaduse üldist ülesehitust, kus valdkondlikud mõisted on välja toodud iga uue peatüki esimeses paragrahvis või esimestes paragrahvides. Õigusselguse tagamiseks ning digisisuga seotud mõistete ühtseks koondamiseks võib osutada vajalikuks uue lõike ning selle juurde kuuluvate alapunktide lisamine §-i 208:

§ 208. Müügilepinguga seotud mõisted

(5) Digisisu või digiteenust sisaldavad asjad peavad vastama seaduses sätestatud tingimustele:

5) Funktsionaalsuseks loetakse kauba võimet toimida otstarbekohaselt.

³² Direktiiv 2011/83/EU EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2011/83/EL, 25. oktoober 2011, tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ pp 19

1.2 Toote nõuetele vastavuse kriteeriumid

1.2.1 Subjektiivsed nõuetele vastavuse kriteeriumid

Kaupade direktiiv ei kasuta kehtiva tarbijalemüügi direktiiviga sarnast lepingule vastavuse eeldust, mis saabub siis, kui teatud kriteeriumid on täidetud vaid selgelt ja ulatuslikult defineerib kriteeriumid, mis peavad olema täidetud selleks, et kaup loetaks müügilepingule vastavaks. Näiteks loetakse kehtiva tarbijalemüügi direktiivi artikkel 2 lõige 2 punktide a-d kohaselt tarbekaup lepingule vastavaks kui see vastab müüja poolt antud kirjeldusele; sobib kasutamiseks nii tarbija poolt teavitatud eesmärgil kui eesmärgil, milleks sama liiki kaupasid tavapäraselt kasutatakse ning kui kaubal on sama liiki kauba tavapärased omadused ja toimivus. Uue kaupade direktiivi kohaselt loetakse kaup müügilepingule vastavaks siis, kui see vastab artiklis 6 väljatoodud subjektiivsetele ning artiklis 7 sätestatud objektiivsetele vastavusnõuetele. Kaupade lepingutingimustele mittevastavus võib seega tuleneda nii objektiivsete kui subjektiivsete vastavusnõuete puudusest ning lisaks võib digisisuga kaupade lepingutingimustele mittevastavus olla seotud uuendustega, mis ei ole kaupade direktiivi kohaselt omaette kategooria, vaid võib oma olemuselt langeda nii subjektiivsete kui objektiivsete vastavusnõuete alla sõltuvalt sellest, kas uuenduste tegemise või tarbijale kättesaadavaks tegemise kohustus tuleneb müügilepingust või seadusest. Selleks, et kaup vastaks müügilepingu tingimustele peavad aga olema täidetud nii subjektiivsed kui objektiivsed vastavusnõuded.³³ Subjektiivsed vastavusnõuded on peamiselt seotud müügilepinguga, tähendades, et kaup peab vastama müügilepingus sätestatule. Objektiivsed vastavuskriteeriumid on aga seotud tarbija üldiste ootustega teatud tüüpi kaupadele ja nutikaupade osas ka teatud tüüpi ootustega digisisule.³⁴

Kaupade direktiivi artikli 6 kohaselt loetakse kaup subjektiivsete vastavusnõuete osas müügilepingule vastavaks kui kauba liik, kogus, kvaliteet ning funktsionaalsus, ühilduvus, koostalitusvõime ja muud omadused vastavad müügilepingu tingimustele ning kaup sobib kasutamiseks viisil, milleks tarbija seda vajab ja millest ta on müüjat teavitanud ning millega müüja on nõustunud hiljemalt lepingu sõlmimise ajal.³⁵ Täiendavalt peavad kaubal olema

³³ TMD Art 7 lg 1 kohaselt peab kaup lisaks subjektiivsetele vastavusnõuetele vastama ka direktiivis väljatoodud objektiivsetele vastavusnõuetele.

³⁴ Carvalho. J.M. Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771. Journal of European Consumer and Market Law. Vol 8, Issue 5 (october 2019). Lk 12

³⁵ TMD Art 7, p-d a, b

üleandmise hetkel kaasas kõik tarvikud ja juhendid ning kaubale tehakse uuendusi vastavalt müügilepingus sätestatule.³⁶

Subjektiivsed lepingutingimused täies mahus uusi tarbijalemüügi nõudeid Eesti õiguse jaoks kaasa ei too, kuid täiendamist ning täpsustamist vajavad mitmed kehtivad võlaõiguse sätted. Peamised muudatused on tingitud digielemendiga kaupade tarbijalemüügi reguleerimisvajadusest, kuid olulisteks täiendusteks on ka kõiki kaubagruppe puudutavad nõuded pakendite, juhiste ning tarvikute üleandmiskohustuse osas ning senisest selgem tarbija teavitamiskohustus olukorras, kus kaup ei vasta mõnes aspektis lepingutingimustele või spetsiifilisele vajadusele, milleks tarbija konkreetset kaupa vajab. Siseriiklikus õiguses puudutavad muudatused eelkõige võlaõigusseaduse müügilepingu peatüki sätteid.

VÕS § 217 lg 1 toob välja, millistele lepingutingimustele peab ostjale üleantav asi eelkõige vastama. Kuna digielementidega kaupade lepingule vastavuse tingimusi ei ole kehtivas õiguses piisava täpsusega määratletud, siis on oluline lisada tänaste lepingutingimuste avatud loetellu „funktsionaalsus, ühilduvus ja koostalitusvõime“³⁷ ning sama paragrahvi täiendava märkusena, et lisaks peavad lepingutingimustele vastama asja juurde kuuluvatele dokumentidele asjaga seotud tarvikud ja pakendid, mis on kaupade direktiivis toodud välja objektiivsete lepingutingimustena.³⁸ Funktsionaalsuse, ühilduvuse ja turvalisuse võrra vajab täiendamist ka hetkel kehtiv VÕS § 217 lg 2 p 1 mille kohaselt asi ei vasta lepingutingimustele kui „asjal ei ole kokkulepitud omadusi“. VÕS § 217 lg 2 p 1 ei too välja näitlikku nimekirja millistele omadustele kaup kokkuleppe korral peab vastama ja jätab selle poolte vahel sõlmitava lepingu määratlada. Võttes aga arvesse kohustust võtta kaupade direktiivi sätteid üle muutmata kujul ning arvestades sealjuures digisisuga kaupade spetsiifilisust, on vajalik täpsustada normi, mis käsitleb asja vastavust lepingutingimustele, VÕS § 217 lg 2 p 1, lisades sellele: „asjal ei ole kokkulepitud omadusi, muuhulgas omadusi, mis on seotud funktsionaalsuse, ühilduvuse ja turvalisusega“. Sel viisil on digitaalse sisuga kaupade spetsiifilised subjektiivsed vastavusnõuded siseriiklikku õigusesse üle võetud ilma, et see ammendaks kauba omaduste avatud nimekirja traditsiooniliste kaupade osas. Digielementidega kaupade spetsiifikast tulenev täpsustus võib aidata kaasa subjektiivsete vastavusnõuete määratlemisele ka nende nutikaupade osas, mida tänasel päeval veel ei

³⁶ TMD Art 7, p-d c,d

³⁷ Kaupade direktiiv art 6, p a

³⁸ Kaupade direktiiv art 7 lg 1 p c

eksisteeri, aga mis tehnoloogilist arengut arvesse võttes võivad peatselt müügile tulla. Subjektiivseks vastavusnõudeks on kaupade direktiivi artikli 6 punkt d kohaselt ka müüja kohustus pakkuda tarbijale digitaalse sisu ja -teenuse kasutamisel uuendusi³⁹ sätestades, et kaup loetakse müügitingimustele vastavaks kui „kaubale tehakse uuendusi vastavalt müügilepingu tingimustele“.⁴⁰ Antud juhul on tegemist müügilepingust tuleneva müüjapoolse kohustusega, seega kuulub müügilepingu tingimustes kajastuv uuenduste tegemise kohustus subjektiivsete vastavusnõuete alla. Subjektiivsed on eelkõige sellised uuenduste tegemise või tarbijale kättesaadavaks tegemise kohustused, mis tagavad toote lepingutingimustele vastavuse ehk tõrgeteta toimimise müügilepingus ettenähtud perioodi jooksul. Kuna aga uuenduste tegemise kohustus võib langeda nii subjektiivsete kui objektiivsete vastavusnõuete kategooriasse, siis on uuenduste tarbijale kättesaadavaks tegemise kohustust kajastatud eraldi alapeatükis 1.2.3.

Kokkuvõtvalt on käesoleva magistritöö autori seisukohalt vajalik seoses kaupade direktiivi ülevõtmisega siseriiklikku õigusesse täiendada võlaõigusseaduse § 217 alljärgneval viisil:

§ 217. Asja vastavus lepingutingimustele

(1) Ostjale üle antav asi peab vastama lepingutingimustele, eelkõige koguse, kvaliteedi, liigi, kirjelduse ja pakendis osas. Lepingutingimustele peavad vastama ka asja juurde kuuluvad dokumendid, juhised ja tarvikud.

(2) Asi ei vasta muuhulgas lepingutingimustele, kui:

1) asjal ei ole kokkulepitud omadusi, muuhulgas toimimisomadusi, mis on seotud asja funktsionaalsuse, ühilduvuse, koostalitusvõime ja turvalisusega.

1.2.2 Objektiivsed vastavusnõuded

Kaupade müügi direktiiv eristab kauba müügilepingule vastavuse määratlemisel objektiivseid vastavusnõudeid subjektiivsetest. Müügilepingust tulenevad subjektiivsed kriteeriumid peavad olema täidetud esmajärjekorras ning objektiivsetele kriteeriumitele viidatakse enamjaolt siis, kui leping neid kas üldse ei kajasta või teeb seda ebaselgelt.⁴¹ Õiguskirjanduses on seevastu

³⁹ Urgas.K. Koll.K. Lk 559

⁴⁰ Kaupade direktiiv art 6 p d

⁴¹ European Parliament. Contract for supply of digital content. Arvutivõrgus:

https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608748/EPRS_BRI%282017%29608748_EN.pdf

põhjendatult leitud, et objektiivsed vastavusnõuded on teatud olukordades tarbijatele tugeva ning ühtlustatud kaitse tagamisel subjektiivsetest olulisemad, kuna subjektiivsete vastavusnõuete eelistamisel võib tekkida oht tarbijaõiguste kahjustamiseks kas läbi mahukate ja ühepoolset koostatud tüüptingimuste või läbi lepingutingimuste, mis pakuvad tarbijale piiratud õigusi.⁴² Käesolev alapeatükk käsitleb kaupade direktiivi artiklis 7 väljatoodud objektiivseid vastavusnõudeid, milleks on sellised vastavusnõuded, mille olemasolu ei ole tarbija ja müüja müügilepingu raames kokku leppinud, kuid mille olemasolu saab eeldada võttes aluseks tarbija õigustatud ootusi tootele ning samalaadsete toodete olemust. Tavaliselt aitab tarbija õigustatud ootusi määratleda objektiivsete nõuete vastavustest, mille kohaselt peab kaup olema sobiv kasutamiseks tavapärasel otstarbel.⁴³ Test, mis sobib traditsiooniliste kaupade puhul, ei pruugi aga digisisuga toodete puhul olla piisav tarbija õigustatud ootuste määratlemisel, kuna sageli ei ole selge, kas probleem on tehnilist laadi või on tegemist tarbijapoolsete kõrgendatud eeldustega. Probleemi olemus võib peituda nii digisisuga toodete tehnoloogilises uudsuses, kus tarbijatel ei ole veel kindlat ja ühtset õigustatud ootust välja kujunenud kui ka üldiste standardite puudulikkuses – uue standardi vastuvõtmise ajaks võib toode ise olla tehnilises mõttes aegunud. Seega on objektiivse funktsionaalsuse testi rakendamise peamiseks probleemiks digitaalsete toodete kiire areng, mistõttu on väga raske määratleda, milliseid funktsioone võib tavatarbija mõistlikult eeldada digisisuga tootelt nagu nutiteleviisor või nutikülmkapp ja seega jäävad kuni standardite kehtestamiseni praktikas esmatahtsaks subjektiivsed kriteeriumid.⁴⁴

Määratlemine, kas kaubas sisalduv digitaalne element vastab objektiivsetele vastavusnõuetele on keeruline ülesanne: kuna digitaalsed tooted on kiirelt arenevad, siis on väga raske teha kindlaks, milliseid funktsioone tavatarbija võiks mõistlikult eeldada uuenduslikult nutitootelt kui puudub kasutuspraktikale tuginev eeldus, millele võiksid tarbijad tugineda võrreldes ühe toote funktsioone teiste samalaadsete toodetega. Näiteks eristub kuuenda generatsiooni Apple nutikell oma eelkäijatest uue sensori ja vere hapnikusisalduse mõõtmise võimaluse poolest, lisaks on kellal tundlik kõrgusemõõtur, mis tuvastab äkilise kukkumise.⁴⁵ Probleeme

⁴² Urgas.K. Koll.K. Nõuetele vastavus ning ettevõtja vastutus uues digitaalse sisu ja digitaalsete teenuste lepingute direktiivis. Juridica 8/2019. Lk 554

⁴³ Consumer Expectation Test. Legal Information Institute. Arvutivõrgus: https://www.law.cornell.edu/wex/consumer_expectations_test

⁴⁴ Sein.K. Spindler.G. The new Directive on Contracts for the Supply of Digital Content and Digital Service – Scope of Application and Trader's Obligation to Supply – Part 1. European Review of Contract Law . august 2019; Volume 15 (3). Lk 272:

⁴⁵ Apple Watch Series 6. Arvutivõrgus: <https://www.apple.com/apple-watch-series-6/>

objektiivsete vastavuskriteeriumite määratlemisega võib tekitada ka asjaolu, et tarbijad on võtnud mõistliku eelduse kujundamisel aluseks traditsiooniliste kaupade toimimisomadused ja loodavad digisisuga toodete puhul sarnastele toimimisomadustele. Näiteks on ostetud CD-plaati võimalik mängida erinevate seadetega nii autos, välitingimustes kui siseruumides ja seega võib tarbija mõistlikult eeldada, et allalaetud digisisu saab sarnaselt kasutada erinevates mängijates.⁴⁶

Kuidas aga määrata praktikas Euroopa Liidu üleselt ja ühtlustatult tarbija mõistlikke eeldusi digisisuga toodetele, ei ole käesoleval hetkel võimalik hinnata. Ajalooliselt on tarbija mõistlikke eeldusi kujutatud toote ohutusega seonduvalt – nimelt on varasemalt tarbija mõistlikuks eelduseks loetud olukorda, kus toote kasutamine ei ole tarbija jaoks ebamõistlikult ohtlik.⁴⁷ Seevastu on kaasaegsemas õiguskirjanduses leitud, et tarbija eeldus on seotud üldise eelduse mõistega, et midagi juhtub või midagi on olemas ning et eeldus on mõistlik vaid siis, kui selle teeb keskmiselt mõistlik ja hoolsalt käituv isik kellel on tavapärased ja kogukonnale omased teadmised ning kui ta arvestab tekkinud olukorraga.⁴⁸ Paraku ei ole aga tegemist definitsiooniga vaid pigem eelduste kogumikuga, mis jätab tõlgendamisele palju ruumi ning oleneb sellest, milline on konkreetse tarbija poolt soovitud tulemus. Käesoleva magistritöö autor leiab, et ühtlustatud tarbija eelduste kriteerium viib paratamatult nõrgendatud tarbijakaitseni, kuna tegemist on umbmäärase kriteeriumi määratlemisega, mis peaks katma kõiki tarbijagruppe olenemata nende taustast, vanusest või tegelikest erialastest teadmistest.

Kaupade direktiivi artikkel 7 lõige 1 punkt d kohaselt peab kaup olema sellises koguses ning kvaliteedi ja toimimisomadustega, sealhulgas vastupidavuse, funktsionaalsuse, ühilduvuse ja turvalisuse poolest, mis on sama liiki kauba puhul tavapärane ning mida tarbija võib mõistlikult eeldada. Käesoleva magistritöö autor leiab, et digielemendiga kaupadele iseloomulikud toimimisomadused nagu funktsionaalsus, ühilduvus ja turvalisus peaksid olema kajastatud VÕS § 217 lg 2 p 6 koosseisus, kuhu on vajalik lisada viide kauba vastupidavusele,

⁴⁶ Loos.M. Hleberger.N. Guilbault.L. Mak.C. Regulation of Digital Content Contracts on the Optional Instrument of Contract Law. European Review of Private Law 19. No 6 (2011) Lk 741

⁴⁷ Rheingold. P. D. What are the consumers' s „Reasonable Expectations“?. The Business Lawyer. Vol.22. No. 3 (April 1967). Lk 590

⁴⁸ Mitchell C. Leading a Life of Its Own? The Roles of Reasonable Expectation in Contract. Oxford Journal of Legal Studies , Winter, 2003, Vol. 23, No. 4 (Winter, 2003). Lk 643

turvalisusele ja toimimisomadustele nagu seda on ühilduvus, koostalitusvõime, funktsionaalsus ja turvalisus.

§ 217 Asja vastavus lepingutingimustele

(2) Asi ei vasta muuhulgas lepingutingimustele, kui:

6) Tarbijalemüügi puhul ei ole asi seda liiki asjadele tavaliselt omase kvaliteedi, vastupidavuse, turvalisuse ja toimimisomadustega, sealhulgas funktsionaalsuse, ühilduvuse ja turvalisusega, mida tarbija võis mõistlikult eeldada, lähtudes asja olemusest ja arvestades asja müüja, tootja, varasema müüja või muu vahendaja poolt asja teatud omaduste suhtes tehtud avaldusi, eelkõige asja reklaamimisel või etikettidel.

1.2.3 Uuendustega seotud vastavusnõuded

Kaupade direktiiv toob siseriiklikku õigusesse kaasa olulised muudatused, mis on seotud digisisu üleandmisega tarbijale. Nimelt vajavad digitaalset sisu omavad tooted ning tarbijale osutatavad digiteenused sageli uuendusi, sealhulgas turvauuendusi, selleks, et digitoodete ühilduvusega seotud vastavusnõuded oleksid täidetud.⁴⁹ Uuenduste tegemine mängib digisisuga toodete lepingutingimustele vastavuse ning puuduste ilmnemisel vastavusse viimise juures olulist rolli, kuna uuenduste tegemise läbi on võimalik tooteid nagu näiteks navigatsioonisüsteeme kaasajastada ja lahendada kasutamisel tekkinud probleeme. Samuti võivad uuendused olla vajalikud, et tagada digitaalse sisu või teenuse turvalisus läbi turvaaukude parandamise või uue pahavara kahjutuks tegemise.⁵⁰ Tehtavad uuendused peavad tagama kauba nõuetele vastavuse ajavahemiku jooksul, mida tarbija võib mõistlikult eeldada arvestades sealjuures kauba liiki ja otstarvet.⁵¹

Uuenduste, sealhulgas turvauuenduste, üleandmise kohustus käesoleval hetkel võlaõigusseaduses reguleeritud ei ole. VÕS § 217 lg 1 kohaselt peab asi vastama lepingutingimustele ning lepingutingimustele peavad vastama ka ostjale üleantavad ning asja juurde kuuluvad dokumendid. Uuendused aga ei ole oma olemuselt konstantsed nagu seda on dokumendid ja seega on vajalik uuenduste üleandmise kohustus kas ühekordse toiminguna või

⁴⁹ Sein.K. Spindler.G. The new Directive on Contracts for the Supply of Digital Content and Digital Service – Scope of Application and Trader’s Obligation to Supply – Part 2. European Review of Contract Law . august 2019; Volume 15 (4): Lk 369

⁵⁰ Urgas.K. Koll.K. Lk 558

⁵¹ Kaupade direktiiv art 7 lg 3 p a

pideva protsessina kehtivasse siseriiklikku õigusesse lisada. Seega on õigusselguse seisukohalt oluline viia uuendustega seotud nõuded sisse VÕS § 217 lg 2 juurde täiendav alapunktina, mille kohaselt asi ei vasta asi lepingutingimustele kui müüja ei ole digielementidega kauba puhul taganud tarbija teavitamist uuendustest, sealhulgas turvauuendustest või kui tarbijale ei ole uuendusi üle antud.

Uuendustest teavitamise ning uuenduste üleandmise juures mängib lisaks reaalsele üleandmisele rolli aeg, mil nõutud uuendused kas üle anti või sellekohane informatsioon tarbijale teatavaks tehti. Kaupade direktiivi artikkel 7 lõige 3 punkt a kohaselt tuleb kauba nõuetele vastavuse tagamiseks anda tarbijale üle uuendused ajavahemiku jooksul, „mida tarbija võib mõistlikult eeldada“. Tehnoloogiliselt keerukas ja kiire arenguga valdkonnas on aga tarbija mõistliku eelduse ajaline ulatus umbmäärane ning varieerub tarbijagruppide lõikes. Digielementidega kauba puhul on tegemist kaubaga, mille puhul ei saa alati kindel olla isegi kasutusotstarbes, mida tarbija võiks mõistlikult eeldada ning seda keerulisem on mõistliku ajavahemiku määratlemine.

Kui traditsiooniliste kaupade osas on tarbija mõistliku ootuse määratlemisel abiks standardid, siis digisisuga kaupade puhul ei pruugi standardid aidata, kuna sageli neid lihtsalt veel ei ole – konkreetsed kaubad on alles turule tulnud, digitaalset sisu on erinevat liiki ja erinevate tootjate samalaadsed digisisuga tooted võivad üksteisest olulisel määral erineda. Lisaks sõltuvad digisisuga kaupade osas tarbija eeldused sellest, millist teavet talle on ostueelselt antud.⁵²

Mõistliku ajavahemiku määratlemine sõltub probleemi olemusest ning varieerub automaatsetest uuendustest kuni ebamäärase „eeldatud on teatud ajaline viivitus“. Õiguskirjanduses on välja toodud mitmeid erinevaid tõlgendusi mõistliku aja termini sisustamiseks nagu näiteks peetakse lepinguliste suhete korral mõistlikuks sellist aega, mis on vajalik lepingust tuleneva kohustuse täitmiseks niipea kui asjaolud seda võimaldavad.⁵³ Marco Loos leiab, et kuigi tarbijal on õigus eeldada, et digisisuga kaup on üleandmise hetkel puudusteta ning ostetud kaubal ei esine koheselt lahendamist vajavaid turvaprobleeme, võib mõistlikult võttes teatud puudusi siiski eeldada.⁵⁴ Loos põhjendab, et uuenduste osas on teatud ajalise lünga eksisteerimine normaalne ja peaks seega olema mõistlikult eeldatav kahe näite

⁵² Loos. M. Helberger. N. Guibault. L. Mak. C., "Regulation of Digital Content Contracts in the Optional Instrument of Contract Law, The," European Review of Private Law 19, no. 6 (2011): 729-758 LK 742

⁵³ Legaaldefiniitsioon „reasonable time“. Dictionary Farlex. Arvutivõrgus: <https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Reasonable+Time>

⁵⁴ Loos.M. Hleberger.N. Guilbault.L. Mak.C. Lk 746

abil. Näidetena toob Loos välja, et keerulise tarkvara puhul, mis tagab nutikauba lepingutingimustele vastavuse, kehtib eeldus, et selle esmasel väljaandmisel tuleb tarkvara turule koos mõningate defektide või isegi viirustega ning olukorra parandamiseks vajab arendaja aega ning teiseks vajab tarkvara arendaja aega olukorras, kus tarbija on näiteks soetanud auto koos navigeerimissüsteemi ja sellesse paigaldatud autoteede tarkvaraga mille ajakohane toimimine sõltub olulisel määral kohalike teetööde läbiviimisest ja paratamatult tekib reaalse olukorra ning tarkvara uuenduste kaasajastamise lünk.⁵⁵

Objektiivsete vastavusnõuetena on tarbija uuendustest teavitamise ja uuenduste üleandmise kohustus tarbija jaoks mõistliku aja jooksul Eesti õiguse jaoks uued ning seega võivad uuendustega seotud vastavusnõuded mitte sobida oma olemuselt kehtivate normide täienduseks. Nagu eelnevalt mainitud, näeb käesoleva magistritöö autor ühe võimalusena uuendusi puudutavate vastavusnõuete kajastamiseks VÕS § 217 lg 2 täiendava alapunktina, mille kohaselt ei vasta asi muuhulgas lepingutingimustele kui „müüja ei ole tarbijat teavitanud uuendustest ega tarbijale uuendusi üle andnud, sealhulgas turvauuendusi, mis on vajalikud kauba nõuetele vastavuse tagamiseks ajavahemiku jooksul, mida tarbija võib mõistlikult eeldada arvestades sealjuures digielementide liiki ja otstarvet“.

Uuenduste üleandmine tarbijale erineb oluliselt füüsilise kauba üleandmisest, milleks siseriikliku õiguse kohaselt asja valduse üleminek müüjalt tarbijale.⁵⁶ Digisisuga seotud uuendused, mida tuleb üle anda kas ühekordselt või kehtvalt kogu perioodi vältel, eeldavad tarbijapoolset aktiivset tegevust ja suurenenud vajadust valdkondlikku informatsiooni omandada. Nimelt kui tarbija ei paigalda omandatud digisisuga tootesse talle müüja poolt üleantud toote toimimiseks vajalikke uuendusi mõistliku aja jooksul või paigaldab need valesti kuigi müüja oli tarbijale üle andnud korrektsed paigaldusjuhised, siis ei vastuta kaupleja tekkida võivate mittevastavuste eest.⁵⁷ Müüja vastutust olukorras, kus tarbija jättis müüja poolt edastatud uuendused alla laadimata, analüüsitakse käesoleva magistritöö peatükis 3.2.

Selleks, et määratleda uuenduste tegemist vajavate digisisuga toodete vastavust lepingutingimustele, on vaja täiendada võlaõigusseadust alljärgnevalt:

⁵⁵ Loos.M. jt Lk 746

⁵⁶ Valduse üleminek kui vallasomandi tekkimise alus on reguleeritud nii AÕS § 92 lg 1.

⁵⁷ Kaupade direktiiv art 4 p b

§ 217. Asja vastavus lepingutingimustele

(2) Asi ei vasta muuhulgas lepingutingimustele, kui:

7) Tarbijalemüügi puhul ei ole müüja teavitanud tarbijat uuenduste kättesaadavusest või andnud tarbijale üle uuendusi, sealhulgas turvauuendusi, mis on vajalikud asja nõuetele vastavuse tagamiseks ajavahemiku jooksul, mida tarbija võib mõistlikult eeldada arvestades sealjuures seadusest ja lepingust tulenevat ajavahemikku ning digisisuga toote liiki ja otstarvet.

1.3 Kolmandate isikute õigustest tulenev mittevastavus

Kaupade direktiivi artikkel 9 kohaselt on kauba nõuetele mittevastavusega tegemist ka siis, kui kauba tarbijapoolset kasutamist takistab või piirab kolmanda isiku õigustest tulenev, eelkõige intellektuaalomandi õiguste rikkumisest tulenev, piirang. Enamus digisisuga tooteid on otseselt või kaudselt seotud kolmanda isiku õigustega, mis omakorda on peamiselt seotud intellektuaalsest omandist tulenevate õigustega. Üldtunnustatult ei saa lahutada teose loonud autori, sealhulgas digitaalsel kujul oleva teose, õigusi loodud teosest või tootest. Autoriõiguse seaduse § 11 lg 2 kohaselt on autori isiklikud õigused lahutamatud autori isikust ja ei ole ülekantavad, teose autor saab üle anda vaid loa teose kasutamiseks⁵⁸. Siinkohal on oluline eristada autori varalisi õigusi, mida saab üle kanda teisele isikule, isiklikest õigustest, mis jäävad autorist kui loojast lahutamatuks.

Müügilepingu sõlmimisel tarbijaga on müüja kohustatud andma ostjale üle puudusteta asja, sealhulgas vabana kolmanda isiku õigustest.⁵⁹ Asi loetakse puudustega olevaks, kui kolmandal isikul on asja suhtes nõue või muu õigus, mida ta saab esitada ja mis piirab ostja poolt oma omandiõiguse piiramatut teostamist.⁶⁰ Kaupade direktiivi artikkel 9 kohaselt ei ole aga müüja kohustatud andma ostjale üle asja, mis on vaba kolmanda isiku õigustest, vaid liikmesriigil on kohustus tagada mittevastavusega seotud õiguskaitsevahendite kasutamise õigus neil juhtudel, kui kolmanda isiku õigused takistavad või piiravad kauba kasutamist objektiivsete ning subjektiivsete vastavusnõuete kohaselt.⁶¹

⁵⁸ AutÕS § 48 lg 1

⁵⁹ VÕS § 217 lg 6

⁶⁰ VÕS II komm väljaanne. Lk 97 p 3.3.4 ⁶¹ TMD Art 9 kolmanda isiku õigused

⁶¹ Kaupade direktiiv Art 9 „Kolmanda isiku õigused“.

Traditsiooniliste kaupade osas loetakse müügileping kohaselt täidetuks kui müüja täidab oma kohustuse asja omandi ostjale üle anda. Tarbija, kui uus omanik, saab endale piiranguteta õigused kasutada kaupa vastavalt oma vajadustele ning äranägemisele, sealhulgas jagada kaupa kolmandate isikutega või seda võõrandada. Kui aga tarbija on soetanud digisisuga kauba, siis ei pruugi sellega kaasneda täies mahus omandiõigust ega õigust kasutada asja piiramatult, jagada kellegi tarbija soovib või võõrandada. Õiguskirjanduse selgitustele tuginedes saab väita, et digitaalse sisu omandi üleandmine tarbijale ei ole müüja pädevuses. Nimelt ei anta digisisu puhul koos füüsilise kaubaga tarbijale üle mitte originaalseid andmeid, vaid koopia originaalandmetest ja seega saab tarbija pelgalt litsentsi digisisu kasutamiseks.⁶² Seda kinnitab ka siseriiklik õigus, mille kohaselt tekib autoriõigus teose loomisega⁶³ ja sellega kaasnevad nii isiklikud kui varalised õigused, mis ei ole üleantavad.⁶⁴

Kaupade direktiiv aga ei käsitle kuidas täpselt tuleb reguleerida autoriõiguse või litsentsi üleandmist tarbijale koos nutikaubaga nii, et nutikauba kasutamine ei oleks tarbija poolt takistatud. Lisaks ei ole määratletud, et müüjal üldse peab olema digisisu osas autoriõigus või et ta peab omama litsentsi, mis võimaldaks müüjal anda tarbijale all-litsentsi digisisu kasutamiseks.⁶⁵

VÕS § 217 lg 2 p 4 reguleerib olukorda, kus müüjal ei ole võimalik omandit ostjale üldse üle anda kuna ta ise ei ole asja omanik või tal puudub õigus seda käsutada⁶⁶ ja mitte seda, kas müüjal on kohustus anda omandit üle korduvalt kui tarbijal on soov kasutada digisisu mitmes erinevas seadmes või kui allalaadimine mingil põhjusel ebaõnnestus.⁶⁷ Kehtiva õiguse kohaselt peab omand müügilepingu objektiks olevale asjale olema vaba igasugustest kolmandatele isikutele kuuluvatest õigustest, mille õigustatud isik saab maksta panna ostja vastu.⁶⁸ Intellektuaalomandi nõuet ei saa ostja tootja vastu tavapäraselt maksta panna ei saa, kuna ostja ei omanda nutitootes sisalduvat digisisu, vaid pigem rendib seda tootjapoolsete

⁶² Helberger. N., Loos. M.B.M., Guibault. L. Mak. C. and Pessers L. Lk 46-47

⁶³ AutÕS § 7 lg 1

⁶⁴ AutÕS § 11 lg-d 1,2

⁶⁵ European Parliament. Contracts for supply of digital content. A legal analysis of the Commission's proposal for a new directive. Arvutivõrgus:
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/582048/EPRS_IDA%282016%29582048_EN.pdf
lk 5

⁶⁶ VÕS Komm vlj II lk 69

⁶⁷ C Wendehorst. Sale of goods and supply of digital content – two worlds apart? Why the law on sale of goods needs to respond better to the challenges of the digital age, Policy Dept C in-depth analysis, PE 556.928 2016 lk 7 68 VÕS Komm vlj II Lk 97

⁶⁸ VÕS Komm vlj II lk 69

kasutustingimuste kohaselt.⁶⁹ Direktiivi isikuline kohaldamisala ei laiene tarbija ning autoriõiguse omaniku vahelisele suhtele⁷⁰ ja seega on oluline tagada, et tarbija õigus kasutada õiguskaitsevahendeid müüja vastu ei oleks välistatud olukorras, kus tarbijal on kolmanda osapoole intellektuaalomandist tulenevad piiratud õigused omandatud kauba kasutamiseks. Näiteks võib problemaatiliseks osutuda olukord, kus nutitoote ostnud tarbijal on kohustus toode personaliseerida kasutajanime ja salasõna abil tagades sel viisil nutitoote kasutamise ainult selleks õigustatud isiku poolt. Kui toote algselt ostnud tarbija soovib autoriõigusega kaitstud nutisisuga toote edasi müüa ja uuel omanikul puudub võimalus endise omaniku andmed kustutada ning toode omakorda personaliseerida, siis on tegemis olukorraga, kus edasimüümine on kolmanda isiku poolt takistatud.⁷¹

Olukord, kus autoriõigus piirab tarbija tarbija omandiõigust digisisuga toodete osas ja kus tarbijaõigus ning autoriõigus lähtuvad vastandlikest seisukohtadest⁷² on oluline tarbija igakülgne teavitamine digisisu allalaadimisele kohalduda võivatest piirangutest. Samuti on oluline silmas pidada, et tarbija ei soovi mitte autoriõigust, vaid õigust kasutada seadet vabana piirangutest. Kui aga müüja kasutab tehnilise kaitse meetmeid, mis ei võimalda seadet piiramatult kasutada, võib olla tegemist lepingutingimustele mittevastava kaubaga. Tarbija jaoks igakülgse seadme kasutamise tagamine kas lisatasu eest või ilma on nii toote looja, tootja kui müüja ärihuvide seisukohalt oluline aspekt, kuna lisaks konkurentide poolt pakutavatele toodetele tuleb arvestada ka asjaoluga, et „piraatlus on ärimudel“⁷³ ja tarbija langetab oma valiku toote ostmiseks tuginedes erinevatele aspektidele nagu hind, kvaliteet, lisade olemasolu, turvalisus ja paraku ka kasutuspiirangute puudumine. Eestis on tarbija huvid kasutada digisisuga toodet ilma piirangutega olulises mahu tagatud autoriõigusseaduse sätetega. Näiteks kui tarbija soetab mängukonsooli koos selles sisalduvate mängude ja tarkvaraga, siis on tal õiguspärase kasutajana autoriõiguse seaduse kohaselt õigus teha digisisust tasuta ning

⁶⁹ Helberger. Loos. Guibault.jt Lk 45

⁷⁰ Sein.K. Spindler.G. The new Directive on Contracts for the Supply of Digital Content and Digital Service – Scope of Application and Trader’s Obligation to Supply – Part 1. European Review of Contract Law . august 2019; Volume 15 (3). Lk 262

⁷¹ European Parliament. Sale of goods and supply of digital content – two worlds apart? Lk 10, p 2.1.3.

⁷² Helberger. N., Loos. M.B.M., Guibault. L. Mak. C. and Pessers L. Lk 46

⁷³ Meisel.J.B. Entry into the Market for Online Distribution of Digital Content: Economic and Legal Ramifications. A Journal of Law, Technology and Society. Vol. 5. No. 1. 2008. Lk 51

ilma autori nõusolekuta isiklikuks kasutamiseks mõeldud koopiaid ehk laadida digisisu alla korduvalt kui selleks on õiguspärasel kasutajal tekkinud põhjendatud vajadus.⁷⁴

Oluliseks siseriikliku õiguse muudatuseks on seega VÕS § 217 lg 2 p 4 täiendamine viisil, et asja lepingutingimustele mittevastavuseks loetakse kolmanda isiku õigust piirata või takistada asja kasutamist õigustatud isiku poolt. Digisisuga toodete osas jääb siiski kehtima autori huve kaitsev piirang, mis võimaldaks tarbijal jagada digisisu tasuta ning piiramatult kolmandate isikutega. Võimaliku VÕS § 217 lg 2, p 4 sõnastusena näeb käesoleva magistritöö autor ette järgneva:

§ 217. Asja vastavus lepingutingimustele

(2) Asi ei vasta muu hulgas lepingutingimustele, kui:

4) Kolmandal isikul on asja suhtes nõue või muu õigus, mida ta võib esitada või mis takistab või piirab asja kasutamist ostja poolt.

1.4 Paigaldamisega seotud mittevastavus

Kauba lepingutingimustele mittevastavus võib lisaks olla tingitud kauba mittekohasest paigaldamisest. Kauba mittekohane paigaldamine võib omakorda olla tingitud kas müüjaga seotud paigaldaja tegevusest, paigaldusjuhiste puudumisest, juhendite puudulikkusest või tarbija enda tegevusest juhul, kui paigaldajaks on tarbija ise. Kaupade direktiivi kohaselt loetakse kauba ebaõigest paigaldamisest tulenev mittevastavus võrdseks kauba nõuetele mittevastavusega kui mittevastavus on tekkinud müüja vastutusel. Kui ebaõige paigaldamine on teostatud tarbija poolt ning ebaõige paigaldamise tingis viga müüja poolt antud paigaldamisjuhistes või kui digielemendiga kauba puhul on mittevastavus tingitud müüja, digisisu üleandja või teenuseosutaja poolsest puudulikust paigaldusjuhendist, ⁷⁵ vastutab tekkinud mittevastavuse eest samuti müüja.

Siseriiklikus õiguses on piisavas mahu ja piisava selgusega reguleeritud nii müüjapoolsest paigaldamisest tulenev mittevastavus kui müüja poolt antud juhistest tingitud mittevastavus, kuid kehtiv õigus vajab täiendamist digielemendiga kaupade spetsiifikat arvestava ebaõige

⁷⁴ AutÕS § 24 - 25 kajastavad õigust korduvalt laadida alla arvutiprogramm, et tagada programmi kasutus sellisel viisil, milleks ostja seda vajab. AutÕS § 80 ³ lg 4 kohaselt on õiguste omandajal õigus vabalt kasutada teoseid, mis ei ole välja toodud § 18 lg 2 nimekirjas.

⁷⁵ Kaupade direktiiv art 8, p-d a, b

paigaldamise sätte võrra. VÕS § 217 lg 5 kohaselt loetakse ostetud asja ebaõigest paigaldamisest tulenev lepingutingimustele mittevastavus võrdseks asjast tuleneva lepingutingimustele mittevastavusega, kui asja paigaldas müüja või tehti seda tema vastutusel. Samuti kehtib see olukorras, kus asja paigaldas ostja, kuid seda tehes tugines müüja poolt antud puudulikule teabele.⁷⁶

Puudulik müüjapoolne paigaldamine, müüja poolt paigaldusjuhendite üle andmata jätmine või puudulikud paigaldusjuhendid on asja lepingutingimustele mittevastavuse aluseks ka digisisuga kaupade korral. Erinevaks teeb olukorra aga paigaldamisega seotud protsess, mille käigus ei ole sageli võimalik tarbijal määratleda, kas mittevastavus on seotud tootega või on see tingitud digisisu mittekohasest paigaldamisest.

Olukorra muudab tarbija jaoks senisest keerulisemaks asjaolu, et paigaldusjuhised ei tule mitte ainult kauba müüjalt, vaid võivad lisaks tulla ka kolmandalt isikult kelleks on kas digiteenuse osutaja või digisisu üleandja. Lisaks võib olukorda komplitseerida kauba osaline mittevastavus, mille korral digisisuga toode on küll kasutatav, aga mitte sellisel viisil või mahus, mida tarbija lepingu sõlmimisel eeldas nagu näiteks olukordades kus korterisse paigaldatud valvekaamera küll filmib korterit näiliselt tõrgeteta, kuid reaalselt pildi nägemiseks peab valvekaamera olema ühendatud korteriomaniiku või turvateenuse pakkuja teises asukohas asuva arvutiga. Kes on sellises olukorras vastutavaks pooleks kui paigaldamine ebaõnnestub kolmanda poole juhiste tõttu ja kuidas saab tarbija reaalselt oma õigusi jõustada?

Kaupade direktiivi põhjenduspunkt 17 jätab sellised olukorrad, kus leping sisaldab lisaks kaupade müügile ka teenuse osutamise aspekte, liikmesriigi õiguse lahendada,⁷⁷ millest tulenevalt tekib küsimus täiendava seadusemuudatuse vajaduse osas. Kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt vastutab müüja kolmanda isiku poolt teostatud paigaldamise eest vaid siis, kui müüja kasutab paigalduse teostanud isikut pidevalt oma majandus- ja kutsetegevuse raames või kui müüja kasutab kolmandat isikut oma kohustuste täitmisel.⁷⁸ Võttes aluseks, et digitaalse teenuse pakkumist kolmanda isiku poolt ei saa käsitleda müüja kohustusena, siis ei pruugi müüja olla alati vastutav ka digitaalse teenuse pakkuja tegevusest tingitud mittevastavuse osas

⁷⁶ VÕS § 217 lg 5, teine lause

⁷⁷ Kaupade direktiivi põhjenduspunkt 17, viimane lause: “ Kui leping sisaldab nii kaupade müügi kui ka teenuste osutamise aspekte, tuleks liikmesriigi õiguse kohaselt kindlaks teha, kas kogu lepingut saab käsitada müügilepinguna käesoleva direktiivi tähenduses”.

⁷⁸ TsÜS § 132. Teise isiku eest vastutamine lg 1 kohaselt vastutab isik teise isiku käitumise eest kui ta kasutab seda isikut pidevalt oma majandus- ja kutsetegevuses ning lg 2 kohaselt kui ta kasutab seda isikut oma kohustuste täitmisel ja selle isiku käitumine on seotud selle kohustuse täitmisega.

nagu näiteks olukorras, kus müüjaga alaliselt mitteseotud teenusepakkuja on teostanud ebakorrekse paigaldamise.

Tagamaks kaupade direktiivi täpse ülevõtmise ning ühtlasi tarbijatele maksimaalse kaitse, on käesoleva magistritöö autori arvates vaja täpsustada VÕS § 217 lg 5 teist lauset alljärgnevalt:

§ 217. Asja vastavus lepingutingimustele

(5) Ostetud asja ebaõigest paigaldamisest tulenevat lepingutingimustele mittevastavust loetakse võrdseks asjast tuleneva lepingutingimustele mittevastavusega kui asja paigaldas müüja või müüjaga seotud isik või tehti seda tema vastutusel. Sama kehtib, kui asja paigaldas ostja ja ebaõige paigaldamine tulenes müüja, müüjaga seotud isiku, digisisu üleandja või digiteenuse osutaja poolt antud puudulikust teabest asja või digitaalse sisu paigaldamise kohta.

2. Müüja vastutuse ja tõendamiskoormisega seotud muudatused

2.1 Müüja vastutus kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral

Siseriiklikus õiguses reguleerivad müüja vastutust lepingutingimustele mittevastava asja üleandmise osas mitmed müügilepingu peatüki erinormid ja nii hinnatakse müüja vastutust VÕS § 218 - 221 alusel, mis on erinormideks üldosa §-de 101, 103 ja 105 suhtes.⁷⁹ Müüja vastutuse üldpõhimõtte kohaselt lasub müüjal kõrgendatud vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse eest ja nii vastutab müüja põhimõtteliselt alati ja seda eeldusel, et lepingutingimustele mittevastavus eksisteeris asjal üleandmise hetkel ning müügilepingutele ei kohaldu seega VÕS § 103 lg 2 tulenev vääramatust jõust tulenev vabandatavus.⁸⁰

Kaubal mittevastavuse ilmnemine võib tekitada poolte vahel erinevaid õigusvaidlusi nagu näiteks kas mittevastavus üldse eksisteerib; kes on tekkinud puuduse osas vastutav ja kes peab tõendama, et asjal ilmnenu puudus oli olemas asja tarbijale üleandmise hetkel ning kas tarbija teadis või pidi teadma üleandmise hetkel asjal olnud puudusest. Selleks, et tarbijal tekiks õigus kasutada asja lepingutingimustele mittevastavuse ilmnemisel nii seadusest kui lepingust tulenevaid õiguskaitsevahendeid, on oluline määrata kindlaks müüja vastutus kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral. Kui müüja on müügilepingut rikkunud andes ostjale üle lepingutingimustele mittevastava asja, saab ostja kasutada müüja vastu õiguskaitsevahendeid tingimusel, et müüja vastutab lepingutingimustele mittevastavuse eest.⁸¹ Nii on ka kaupade direktiivi artiklites 14-16 sätestatud õiguskaitsevahendid nagu tasuta ja mõistliku aja jooksul parandamine või asendamine;⁸² hinna alandamine⁸³ või müügilepingu lõpetamine⁸⁴ kohaldatavad vaid siis, kui müüja vastutab asjal esineva mittevastavuse eest. Nii kehtiva siseriikliku õiguse kui kaupade direktiivi kohaselt lasub müüjal kõrgendatud vastutus kauba mittevastavuse osas ja müüjapoolse vastutuse välistavaks asjaoluks on vaid olukord, kus tarbija on mittevastavusest teadlik.

Näiteks vabastab kaupade direktiivi artikkel 7 lõige 5 müüja vastutusest kauba mittevastavuse eest sellisel juhul, kui tarbija on müüjale sõnaselgelt ja eraldi kinnitanud, et teda on teavitatud kaubal üleandmise hetkel tootel esineda võivatest teatavate omaduste kõrvalekalletest. Kehtiva

⁷⁹ Kalamees.P. Käerdi.M. Kärson.S. Sein.K. Lepinguõigus. Juura OÜ. Tallinn. 2017. Lk 72, p 174.

⁸⁰ VÕS komm II. Lk 103, p 3.

⁸¹ Kalamees.P. Käerdi.M. Kärson.S. Sein.K. Lk 87, p 235.

⁸² Kaupade direktiiv art 14

⁸³ Kaupade direktiiv art 15 hinna alandamine ja art 13 lg 1 proportsionaalne hinnaalandus.

⁸⁴ Kaupade direktiiv art 16 lg 1

siseriikliku õiguse kohaselt vabaneb müüja vastutusest siis, kui ostja teadis või pidi teadma lepingu sõlmimise ajahetkel asja lepingutingimustele mittevastavusest.⁸⁵ Informatsioon kaubal esinevate kõrvalekallete kohta, mida ostja teab või peab teadma, jõuab aga ostjani kahe peamise kanali läbi. Esmalt läbi müüja lepingueelse kohustuse teavitada tarbijat tootel esinevatest puudustest⁸⁶ ja teiseks tarbija enda poolt läbiviidud vaatluse tulemusena saadud informatsioonist. Oluline on seejuures asjaolu, et nii tarbija teadma pidamine kui müüja teavituskohustus puudutavad vaid ilmseid puudusi, mida tarbija võiks eeldatava hoolsuse rakendamisel avastada asja väliselt üle vaadates ja see ei laiene varjatud puudustele mille avastamine nõuaks eriteadmistega isiku sekkumist.⁸⁷

Riigikohus on leidnud, et asjaolud mida ostja pidi teadma talle edastatud informatsiooni kohaselt, ei määratle piisavalt täpselt, mida tarbija tegelikult teadis ja seeläbi teadliku nõustuvuse andis. Kohus on seisukohal, et ostja ei pea eeldama, et talle antakse üle lepingule mittevastav asi ning varjatud puuduste tuvastamisel tuleb lähtuda eriteadmisteta isiku, mitte asjatundja mõistlikest ja põhjendatud järeldustest.⁸⁸

Probleemiks võib aga osutuda varasema „mida tarbija teadis või pidi teadma“ asemel „kuidas tarbija sellest aru sai või pidi saama“ rakendamine. Tarbijal tuleb sõnaselgelt nõustuda mittevastavuse olemasoluga ja *ex post* vaidluste lahendamise huvides on oluline, et selgesõnaline nõustumus oleks tehtud kirjalikku taasesitamist võimaldaval või muul hilisemat tõendamist võimaldaval viisil. Kuna tootel esineda võivad puudused võivad olla erinevad nii olemuselt kui ulatuselt, siis eeldab see teatud mõttes personaalse tarbijaõiguse loomist. Kui tarbijate õigusi kaitsvad seadused on tavapäraselt mõeldud lahendama suurt hulka individuaalseid probleeme ning reeglina ei arvestata seadusloome juures individuaalsete ja spetsiifiliste vajadustega, siis saab siinkohal eeldada individuaalse tarbijaõiguse teket.⁸⁹

Tarbijal tuleb sõnaselgelt nõustuda vaid selle konkreetse mittevastavusega, mis on välise vaatluse läbi tuvastatav ning sõnaselge nõustumise nõue ei puuduta varjatud vigasid, millest ei tarbija ise ega müüja lepingu sõlmimise hetkel midagi ei teadnud. Seega kehtib kaubale

⁸⁵ VÕS § 218 lg 4; Direktiiv 1999/44/EÜ, Art 2 lg 3

⁸⁶ VÕS § 14 lg 2 kohaselt peab lepingu sõlmimist ettevalmistav isik teisele poolele teatama kõigist asjaoludest, mille vastu on teisel poolel äratuntav huvi.

⁸⁷ VÕS komm II lk107-108; p 3.5.2 – 3.5.3

⁸⁸ RKO 3-2-1-46-17, p-d 23-25.

⁸⁹ Busch C. Lk 313

tervikuna ühe- või kaheaastane müüja vastutuse periood olenevalt sellest, kas tegemist on kasutatud või uue kaubaga.⁹⁰

Kaupade direktiivi artiklist 7 lõikest 5 tulenev sõnaselget väljendamist nõudev uuendus muudab senise olukorra selgemaks ning eelduslikult vähendab tekkida võivate vaidluste hulka selle üle, mida tarbija teadis või pidi teadma müüja hinnangu kohaselt. Kaupade direktiivi kõrvalekalleteta ülevõtmise kohustusest tingituna on seega vajalik muuta kehtiva võlaõigusseaduse § 218 lõige 4, lisades sellele täpsustuse, mille kohaselt ei vastuta müüja asja lepingutingimustele mittevastavuse korral kui tarbijast ostja on kinnitanud lepingu sõlmimisel, et ta asja mittevastavusest teadis või pidi teadma.

Uueks VÕS § 218 lg 4 sätteks oleks käesoleva magistritöö autori seisukohalt:

§ 218. Müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul

(4) Müüja ei vastuta asja omaduste kõrvalekalletest tingitud lepingutingimustele mittevastavuse korral kui tarbija on müügilepingu sõlmimise ajal sellise kõrvalekaldumisega sõnaselgelt ja eraldi nõustunud.

2.2 Müüja vastutus uuenduste paigaldamisel

Müüja vastutust uuendustest teavitamise ning uuenduste üleandmise juures võib välistada vaid tarbijapoolne käitumine. Kaupade direktiivi artikkel 7 lõige 4 reguleerib olukorda, kus müüja on tarbijat nõuetekohaselt teavitanud digisisuga kaupade uuenduste tegemise vajadusest ning uuenduste kättesaadavusest, kuid tarbija on siiski jätnud uuendused kas üldse paigaldamata või on seda teinud ebaõigel viisil. Müüja ei vastuta uuenduste üleandmisest tuleneva mittevastavuse eest kui on täidetud kolm eeltingimust – nimelt peavad uuendused olema tarbijale üle antud; müüja on tarbijat teavitanud uuenduste paigaldamata jätmisest tulenevatest tagajärgedest ja tarbija ei paigalda neid uuendusi mõistliku aja jooksul.⁹¹

Eelduslikult on tarbija ise huvitatud uuenduste allalaadimisest, kuna vaid sel viisil saab tarbija kasutada soetatud digisisuga kaupa enda jaoks maksimaalselt kasulikul viisil. Uuendusteta GPS- seadmed võivad küll sobida suuna ja peamiste maanteede asukoha määramiseks, aga

⁹⁰ Autori märkus: magistritöö hilisemas etapis leiab magistritöö autor, et kasutatud kaupade osas on üheaastane vastutusperiood põhjendatum kui senine kasutatud ning uute kaupade mitteeristamine.

⁹¹ Kaupade direktiiv art 7 lg 4

teekonna kujundamiseks võõras asukohas on siiski oluline ajakohaste uuenduste allalaadimine. Kaupade direktiivist siiski ei tulene tarbija jaoks otsest kohustust uuendusi alla laadida, kuid see on sätestatud kaudselt välistades mittevastavuse tekkimisel tarbija õiguse kasutada õiguskaitsevahendeid neil juhtudel kui tarbija ei ole talle müüja poolt edastatud uuendusi mõistliku aja jooksul alla laadinud.⁹²

Võttes eelduseks tarbijapoolse mõistliku käitumise, mille kohaselt tarbijal on olemas tahtlus kauba lepingule vastavuse tagamiseks oluliste uuenduste allalaadimise osas, võivad uuenduste tegemata jätmised olla seotud kas tarbija võimekusega edastatud informatsioonist aru saada või tarbija käsutuses olevate digivõimekust tagavate seadmetega. Kumbagi olukorda ei saa aga müüja vastutuseks lugeda, kuna müüjal puudub kohustus kohandada edastatavat informatsiooni iga tarbija arusaamisvõimet arvesse võtvalt ning samuti puudub müüjal kontroll seadmete üle, mis ei ole olnud selle konkreetse müüjaga sõlmitud lepingu objektiks.

Kehtiv siseriiklik õigus ei kajasta müüjapoolse vastutuse välistusena uuenduste tegemata jätmist tarbija poolt. VÕS § 218, müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul, välistab lõikes 4 müüja vastutuse asja lepingutingimustele mittevastavuse eest vaid olukorras, kus ostja teadis või pidi teadma mittevastavusest. Kaupade direktiiviga kooskõla saavutamiseks on vajalik lisada VÕS § 218 koosseisu müüja vastutust välistav uus lõige, mille kohaselt müüja ei vastuta uuenduste tegematajätmise eest, kui tarbija ise ei ole uuendusi alla laadinud. Sellest tulenevalt vajab siseriiklikus õiguses täiendamist VÕS § 218 alljärgneval viisil:

§ 218. Müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul

(5) Müüja ei vastuta digielementidega kauba uuenduste puudumisest tingitud mittevastavuse eest kui ostja ei paigalda uuendusi mõistliku aja jooksul eeldusel, et müüja on tarbijat uuenduste kättesaadavusest teavitanud ning uuenduste tegematajätmine ei olnud tingitud ostjale antud paigaldusjuhendite puudulikkusest.

Hetkel kehtivad VÕS § 218 lg 5 ja lg 6, mis käsitlevad müüja vastutust kinnisasja puhul, oleksid sellisel juhul edaspidi kajastatud kui lg 6 ja lg 7.

⁹² Sein.K. Spindler.G. Part 2. Lk 370

2.3 Müüja tõendamiskoormise ajaline ulatus

Kauba nõuetele mittevastavuse korral on tarbijal õigus kasutada kaupade direktiivist artikkel 13 tulenevaid õiguskaitsevahendeid. Digisisuga kaupade ning traditsiooniliste tarbijalemüügi kaupade vahel eraldi vahet ei tehta, välja arvatud juhul kui on tegemist olukorraga, kus digisisu tuleb tarbijale üle anda pidevalt või kui on tegemist digiteenuse osutamisega.

Liikmesriikide üleselt suurendab ja ühtlustab tarbijate kaitset toote lepingutingimustele mittevastavuse tekkimisel kõige enam müüjapoolse tõendamiskoormise pikenemine seniselt kuult kuult ühe aastani. Kaupade direktiivi artikkel 11 kohaselt eeldatakse, et ühe aasta jooksul ilmnunud nõuetele mittevastavus oli kaubal olemas juba üleandmise ajal, välja arvatud juhul kui tõendatakse vastupidist. Müüja vastutusperiood jääb endiselt kehtima kahe aastani, kuid varasem tõendamiskoormise jaotus, kus müüjal lasus tõendamiskohustus esimesed kuus kuud ja tarbijal järgnevad poolteist aastat ühtlustub kaheks võrdseks ühe aasta pikkuseks perioodiks. Tarbijatele täiendava kaitse pakkumiseks võivad liikmesriigid jätta kehtima või kehtestada kaheaastase müüja tõendamiskohustuse perioodi alates kauba üleandmisest.⁹³

Käesoleval hetkel kehtiva tarbijalemüügi direktiivi kohaselt on nõuetele mittevastavuse ilmnemisel eelduseks, et see eksisteeris asja üleandmisel tarbijale, 6 kuud. Miinimumharmoneeritavast tarbijalemüügi direktiivist tulenevat müüja tõendamiskoormise perioodi võisid liikmesriigid soovi korral pikendada, kuid enamus liikmesriike on siiski jäänud direktiivis soovitatud kuue kuu juurde.⁹⁴ Selle valiku on teinud ka Eesti. Eesti õiguses reguleerib müüja ja tarbija ajalist tõendamiskohustust VÕS § 218 lg 2, mille kohaselt eeldatakse tarbijalemüügi korral, et kuue kuu jooksul asja ostjale üleandmise päevast ilmnunud lepingutingimustele mittevastavus oli olemas asja üleandmise ajal. Kuigi liikmesriikidel puudub võimalus senise kuuekuulise perioodi säilitamiseks siseriiklikus õiguses, on siiski oluline näidata, miks on vajalik tõsta tarbijakaitse ulatust läbi tõendamiskoorimise perioodi pikendamise. Tarbijakaitsesüsteem põhineb eeldusel, et tarbija on nõrgem lepinguosaline nii läbirääkimisjõu kui ka teadmiste taseme osas ja sellest tulenevalt on oluline parandada tarbija

⁹³ Kaupade direktiiv art 11 lg 2

⁹⁴ Euroopa Parlament. Consumer Protection Overview. Tarbijakaitse ülevaates väljatoodud tabelite võrdlemisel ilmnes, et vaid kolm liiki lähtuvad pikema kui 6-kuulise perioodi jooksul mittevastavuse olemasolu eeldusest kauba tarbijale üleandmise hetkel. Poolas on kehtestatud 1-aastane müüjapoolne tõendamiskoormise periood ning Prantsusmaal ja Portugalis tuleb müüjal tõendada kahe aasta jooksul alates kauba üleandmisest tarbijale, et sel perioodil ilmnunud mittevastavust kauba üleandmise hetkel ei esinenud.

positsiooni nii siseturul kui Euroopa Liidus tervikuna.⁹⁵ Tarbija käsutuses olevast informatsioonist sõltuvad nii tarbija eeldused kauba toimumisomaduste kui müügitehinguga kaasevate õiguste kohta. Tarbijaturgude laienemine ja tehnoloogia areng on märkimisväärselt suurendanud tarbijate poolt töödeldava teabe hulka ja keerukust, samuti riske, mida nad võtavad piiriüleste tehingute sõlmimisel. ⁹⁶Piiriüleste tehingute korral on tarbijal ka oluliselt keerulisem tõendada, et mittevastavus eksisteeris kauba üleandmise hetkel ja nii võib tarbija loobuda seadusest tulenevate õiguskaitsevahendite kasutamisest.

Alljärgnevad näited demonstreerivad kohtulahendite toel kahte erinevat olukorda millest on näha, et kauba üleandmisel esinenud puudused võivad ilmneda mitte kohe, vaid alles siis kui saabuvad tarbijast mitteolenevad tingimused nagu näiteks kevad või kütteperioodi algus. Tallinna Ringkonnakohus otsus 2-17-8780 käsitleb olukorda, kus tarbija soetas istikuid müüvalt ettevõttelt 208 elupuu istikut koos istutamisteenusega. Tarbija leidis, et talle müüdud 208 elupuu istikut ei vastanud müügilepingu tingimustele kuna esines mittevastavus mullapalli suuruse, juurekava ja istikute elujõulisuse osas ning osa istutatud elupuudest kuivas ära varsti peale istutamist. Teise osa istikute mittevastavus lepingutingimustele ilmnnes aga alles järgmisel kevadel ehk enam kui kuus kuud peale ostu sooritamist. Kolleegium märkis, et arvestades V ÕS § 218 lg 2 teises lauses sätestatud, ei olnud tarbijal siiski vaja tõendada, et vaidlusalused puudused olid olemas juba puude müümise ajal, kuna kohus pidas istikute kuivamist antud juhul puuduliku hoolitsuse tõttu ebatõenäoliseks. ⁹⁷ Seega annab istikute piiriülese müügi korral aastane eeldusperiood tarbijatele olulise õiguskaitse, kuna sügis-talvisel perioodil ei pruugi istikutel müügihetkel olemas olnud puudused olla märgatavad lehtede puudumise tõttu.

Teine näide puudutab õhk-vesi soojuspumba lepingutingimustele mittevastavust. Tarbija ostis osaühingult A õhk-vesi soojuspumba 2016.aasta veebruaris. Pump töötas probleemideta kuni sama aasta maikuuni, mil lõppes kütteperiood ning tarbija lülitas ise pumba välja. Uuesti saabus vajadus kasutada soojuspumba enam kui 6 kuud hiljem, 2016 a oktoobri lõpus

⁹⁵ Bosner.B. Cross-Border Trade and Consumer Protection. Economic and Social Development, International Scientific Conference on Economic and Social Development: The Legal Challenges of Modern World 22 (2016-2018):Lk 419

⁹⁶ Cseres, K. J. (2016). The Regulatory Consumer in EU and National Law: Case Study of the Normative Concept of the Consumer in Hungary and Poland. Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies, 13. Lk 13

⁹⁷ TlnRnKo 2-17-8780

mil pumba ostnud tarbija märkas esmalt, et ainult üks osa pumbast läheb jäässe ning hiljem tuvastas tarbija pumba puuduselt viitava ebaloomulikult suure elektrikulu.⁹⁸

Müüja tõendamiskoormise pikendamine seniselt kuult kuult ühe aastani on oluline samm tarbijakaitse tugevdamisel. Võttes arvesse tarbija ja müüja vahelist ebavõrdset kauplemispositsiooni ning teatud vigade ilmnemist peale kuue kuu möödumist, annab müüjapoolse tõendamiskohustuse pikenemine tarbijale vajalikku kindlustunnet piiriüleste ostude ja hooajalist kasutamist leidvate kaupade sooritamisel. Siseriikliku õiguse vajalikuks muudatuseks on kaupade direktiiviga kooskõlla viimisel:

VÕS § 218. Müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul

(2) Tarbijalemüügi puhul vastutab müüja asja lepingutingimustele mittevastavuse eest, mis ilmneb kahe aasta jooksul asja üleandmisest ostjale. Tarbijalemüügi puhul eeldatakse, et ühe aasta jooksul asja ostjale üleandmise päevast ilmnenu lepingutingimustele mittevastavus oli olemas asja üleandmise ajal, kui selline eeldus ei ole vastuolus asja või puuduse olemusega.

2.4 Müüja tõendamiskoormis digiteenuse osutamise või digisisu pideva üleandmise korral

Digitaalse elemendiga kaubad muutuvad üha enam tänapäevase elu lahutamatuks osaks ning toovad kaasa vajaduse täiendada tarbija kaitsmisega seotud norme. Tarbijate jaoks toob digitaalse sisuga kaupade müük ühe aspektina kaasa elatustaseme tõusu läbi toodete suurema kasutusmugavuse ja kasutusala valiku, kuid teisest küljest on tegemist tehnoloogiliselt keerulise kaubaga, mis erineb oluliselt traditsioonilistest tarbijakaupadest. Näiteks on varasemale valdavalt materiaalse kaupade müügile nagu paberkandjal raamatute müük lisandunud immateriaalsete toodete pakkumine nagu raamatu elektroonilisel kujul allalaadimine.⁹⁹ Tarbijale suunatud õiguskaitsevahendite kasutamise seisukohalt ei oma üldjoontes tähtsust, kas tegemist on traditsioonilise tarbijakaubaga või digitaalse elemendiga ehk nutisisuga kaubaga, tarbija jaoks on olulisem eristada digitaalse elemendiga kaupad digisisu üleandmisest või digiteenuse osutamisest. Tarbijal võib olla keeruline eristada kas tegemist on digisisuga, mis on vallasasja osa või kas tegemist on digitaalse sisuga teenuse osutamise mõttes ja tehnoloogilised arengud ei tee seda eristamist tarbija jaoks lihtsamaks.

⁹⁸ TlnRnKo 2-17-11714, 23.08.2018

⁹⁹ Helberger. N., Loos. M.B.M., Guibault. L. Mak. C. and Pessers L. Digital Content Contracts for Consumers. Journal of Consumer Policy volume 36. Lk 39

Näiteks on põletatud kalore arutamiseks soetatud aktiivsusmonitori kasutamiseks vaja alla laadida kasutusprogramm nutitelefonile ja seejärel ühendada aktiivsusmonitor nutitelefoni.

Kaupade direktiivi artikkel 10 lõige 2 kohaselt lasub müüjal kauba lepingutingimuste mittevastavuse ilmnemisel vastutus mittevastavuse eest kahe aasta jooksul. Erinevalt aga tavakaupadest, ei pea tarbija peale ühe aasta möödumist tõendama, et mittevastavus esines juba kauba üleandmisel ning kogu müüja vastutuse perioodi jooksul on müüjal kohustus tõendada, et digisisu või digiteenus vastas nõuetele vähemalt kahe aasta jooksul alates kauba üleandmisest.¹⁰⁰ Sellest tulenevalt on vaja muuta ka siseriiklikku õigust. VÕS § 218, müüja vastutus asja lepingutingimuste mittevastavuse puhul, lg 2 tuleb muuta viisil, mis kajastaks digielementidega kauba puhul müüja pikemat tõendamiskoormist. Nimelt on vajalik täiendada sätet lausega, mille kohaselt lasub digielementidega kauba puhul müüjal kahe aasta jooksul kohustus tõendada, et digisisu vastas nõuetele üleandmise hetkel.

Digitaalse elemendiga kaupade müügi eristamine digisisu üleandmisest või digiteenuse osutamisest võib tarbija jaoks osutada keeruliseks ka olukorras, kus tarbija soovib peale digitaalse sisuga kauba ostu sooritamist laadida seadmesse alla täiendavaid digilahendusi nagu näiteks mobiiltelefonidesse allalaetavad mobiilsiderakendused ehk app-id (mis tuleneb ingliskeelsest sõnas *application*) või spetsiifilisi probleeme lahendavad tarkvaralahendused. Kaupade direktiivi kohaldatakse artikkel 3 lõige 3 kohaselt kaubas sisalduva või kaubaga ühendatud digisisu või digiteenuse suhtes, mis antakse müügilepingu alusel tarbijale üle koos kaubaga. Kahtluse korral eeldatakse, et digisisu või digiteenus on müügilepinguga hõlmatud.¹⁰¹ Kui kaubas sisalduva või sellega ühendatud digisisu või digiteenuse puudumine ei takista kaubal oma otstarbe täitmist või kui tarbija sõlmib lisaks kauba müügilepingule veel eraldiseisva lepingu digisisu üleandmiseks või digiteenuse osutamiseks¹⁰², siis ei ole tegemist digitaalse sisuga kaubaga kaupade direktiivi mõistes.

Kaupade direktiivi kohaldamisalasse jäävad artikli 3 lõige 3 kohaselt digisisu ja digiteenus, mis sisaldub kaubas või on sellega ühendatud. Kaupade direktiivi artikkel 2 lõige 5 punkt b kohaselt on kaup ka selline vallasasi, mis sisaldab digisisu või digiteenust või millega on digisisu või digiteenus ühendatud sellisel viisil, et digisisu või digiteenuse puudumise korral ei täidaks kaup

¹⁰⁰ Kaupade direktiiv art 11 lg 3 kohaselt peab müüja tõendama, et digisisu vastas pideva üleandmise või digiteenuse osutamise korral nõuetele vähemalt kahe aasta jooksul. Pikem vastutusperiood on lubatud, kui see tuleneb pooltevahelisest lepingust.

¹⁰¹ Kaupade direktiiv Art 3 lg 3

¹⁰² Kaupade direktiivi põhjenduspunkt 16

oma otstarvet. Siia alla kuuluvad kõikvõimalikud nutikaubad mille puhul kaup ilma nutisisuta ei oleks tarbijale sihtotstarbeliselt kasutatav nagu nutikellad, koduse majapidamisega seotud nutikaubad nagu näiteks isepuhastuvad ahjud, nutiautod, nutitelefonid, mängukonsoolid jt. Kõigil teistel juhtudel, kus digisisu ei ole füüsilise vallasasjaga ühendatud teenides vallasasja kasutamise eesmärki või kui vallasasja kasutatakse vaid digisisu pakendina, käsitleb Digisisu üleandmise ja digiteenuse osutamise direktiiv 2019/770. Digisisu üleandmise ja digiteenuse osutamise direktiivi kohaldatakse lepingutele, mille sisuks on digisisu tarbijale üle andmine või digiteenuse osutamine ja seda ka juhul kui digisisu või digiteenus on välja töötatud tarbija juhiste kohaselt¹⁰³. Tarbija jaoks muudab olukorda paraku veelgi keerulisemaks asjaolu, et digisisu direktiiviga kaetud lepingutele kehtib mittevastavuse ilmnemisel müüjapoolne tõendamiskohustus ühe aasta jooksul.¹⁰⁴, mis erineb kaupade direktiiviga kaetud toodete müüja tõendamiskoormise ajalisest pikkusest. Nimelt vastutab müüja kaupade direktiivi kohaselt digisisu pideva üleandmiskohustuse korral digisisu või digiteenuse mittevastavuse eest kahe aasta jooksul kui lepingust ei tulene pikem aeg, mil digisisu üleandmine või digiteenuse osutamine peab toimuma.¹⁰⁵

Käesoleva magistritöö analüüsib vaid kaupade direktiivi sätete ülevõtmist Eesti õigusesse ja vastavalt kaupade direktiivis sätestatule on vajalik lisada võlaõigusseadusesse säte, milles kajastub digisisu pideva üleandmise ning digiteenuse osutamisega seotud müüja tõendamiskohustus asja lepingutingimustele mittevastavuse ilmnemisel:

§ 218. Müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul

(2¹) Digielementidega kauba tarbijalemüügi puhul, mille müügilepingu sisuks on pidev digisisu üleandmine või digiteenuse osutamine teatava ajavahemiku jooksul, lasub müüjal kohustus tõendada, et digisisu või digiteenus vastas nõuetele kahe aasta jooksul.

Varasem VÕS § 218 lg 2¹, mille sisuks on kinnisasja müük, muutub seeläbi § 218 lg 2⁴.

¹⁰³ Digisisu ja digiteenuse direktiiv 2019/770 Art 2 lg 1, 2

¹⁰⁴ Digisisu direktiiv art 12 lg 2

¹⁰⁵ Kaupade direktiiv art 10 lg 2

3. Tarbija õiguskaitsevahendid kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral

3.1 Parandamine ja asendamine

Tarbija õiguskaitsevahendid kauba lepingutingimustele mittevastavuse korral nagu asendamine, parandamine, hinna alandamine ja lepingust taganemine on enamjaolt kaetud siseriiklike normidega ning olulisi suuri muudatusi kaupade direktiiv tarbija jaoks kaasa ei too. Kaupade direktiivi artikkel 13 lõige 2 kohaselt on tarbijal õigus kauba mittevastavuse ilmnemisel valida õiguskaitsevahendina parandamise või asendamise vahel, välja arvatud juhul kui see on võimatu või kui see on teiste õiguskaitsevahenditega võrreldes müüjale ebamõistlikult kulukas. Olukord, kus mittevastavuse ilmnemisel võib parandamine müüja jaoks osutuda ebamõistlikult kulukaks, puudutab kõige enam digisisuga tooteid. Kui ilmneb, et digisisuga seotud tarkvara on puudustega, siis ei pruugi tarkvaraga seotud parandustööd olla müüja jaoks ei võimalikud ega mõistlike kulude piirides. Kaupade direktiivi artikkel 14 lõige 1 toob aga välja, et parandamine ja asendamine peavad tarbija jaoks olema tasuta, mõistliku aja jooksul ning ilma tarbijale olulist ebamugavust põhjustamata. Kuigi näiliselt on tarbijal õigus parandamise ja asendamise vahel valida, siis reaalsuses see nii ei ole. Nimelt võib tarbija parandamise ja asendamise vahel valida vaid siis, kui kõiki asjaolusid arvesse võttes see ei põhjusta müüjale ebamõistlikult suuri kulusid.¹⁰⁶ Kuigi eksisteerib eeldus, et tarbijad soovivad tootel mittevastavuse ilmnemisel asendamist uue tootega,¹⁰⁷ siis suurenenud keskkonnateadlikkuse ning digisisuga kaupade tavapäraselt kallima hinna tõttu eelistab osa tarbijatest lasta seadmeid asendamise asemel parandada nii enne kui peale müüjapoolse vastutuse lõppu.¹⁰⁸

Digisisuga toodete puhul võib mittevastavus olla tingitud kas digisisu osast või kauba füüsilisest osast, mis opereerib digisisu toel. Kuigi kaupade direktiiv enamjaolt ei erista digisisuga nutikaupasid traditsioonilisest kaubast, on tarbija jaoks oluline eristada digiteenuse toel töötavat kaupa digiteenusest kui küsimuse all on sobivaima õiguskaitsevahendi valik. Nimelt annab kaupade direktiivi artikkel 13 lõige 3 müüjale õiguse keelduda kauba nõuetega

¹⁰⁶ Kaupade direktiiv art 13 lg 3

¹⁰⁷ Eeldus tugineb TMD Art 3 lg 7 tarbijale antud õigusele öelda leping üles kui puudus ilmneb 30 päeva jooksul peale kauba üleandmist tarbijale

¹⁰⁸ Moore. D. You Gotta Fight for Your Right to Repair: The Digital Millennium Copyright Act's Effect on Right-to-Repair Legislation. Texas A&M Law Review 6, no. 2 (Winter 2019): 509-[iv] Lk 510

vastavusse viimisest, kui kauba parandamine või asendamine osutub võimatuks või põhjustaks müüjale ebamõistlikult suuri kulusid. Euroopa Liidu digitaalse ühisturu strateegia raames kaupade direktiiviga samaaegselt ülevõetav digisisu direktiivi artikkel 14 lõige 1 sätestab seevastu, et tarbijal on õigus nõuda mittevastavuse ilmnemisel müüjalt vaid toote nõuetega vastavusse viimist, aga seda ilma tarbijapoolse valikuvõimaluseta valida parandamise ja asendamise vahel. Sellest võib järeldada, et remondi ja asendamise kontseptsioonid sobivad ainult traditsioonilistele tarbijakaupadele ning digisisu mittevastavuse ilmnemisel on müüja see, kes otsustab vastavusse viimise või lepingust taganemise üle.¹⁰⁹

Müüja tahet tõsise puudusega kaup tagasi saada kaupade direktiiv ei reguleeri ja sellest võib eeldada, et kui tarbijal on kaupade direktiivi artikkel 16 lõige 3 punkt a kohaselt kohustus lepingu lõpetamise korral kaup müüja kulul müüjale tagastada, siis on müüjal kohustus see ka vastu võtta. Piiriülese müügitehingu korral võib sellest aga tekkida müüjale oluline kõrvalkulu, kuna müüjal lasub kohustus tasuda tagastamise korral transpordi eest ning eeldades kauba kasutuskõlbmatust, siis ka selle utiliseerimise eest. Digisisuga kaupade puhul, mis eeldavad pidevat uuenduste tegemist või digiteenuse saamist, ei ole paraku võimalik saadut igas olukorras üldse tagastada. VÕS § 222 lg 3, mille kohaselt müüja võib asendamise korral müüjalt puudusega asja tagasi nõuda, tuleb uue tarbijalemüügi maksimumharmoneeritavuse tõttu muuta ümber kohustuseks asi müüjale tagastada: „kui müüja asendab puudusega asja, tagastab tarbija müüja kulul müüjale kauba“.

Kaupade direktiivi artikkel 14 lõige 4 toob välja, et tarbija ei pea maksma kauba tavapärase kasutamise eest asendamisele eelneva aja jooksul ja see kehtib nii traditsioonilise kaupade kui digisisuga kaupade osas. Sellisele seisukohale on jõudnud varemalt ka Euroopa Kohus otsuses C-404/06, kus kohus leidis, et tarbija ei pea maksma asja kasutamise eest asendamisele eelneva aja jooksul, kuna uut asja saades ei rikastu tarbija alusetult, vaid ta võtab üksnes hilinemisega vastu lepingu tingimustele vastava kauba, mille ta oleks pidanud kätte saada kohe alguses.¹¹⁰

Kokkuvõtvalt ei muuda kaupade direktiivi artikkel 14, kauba parandamine ja asendamine, siseriiklikku õigust kuigi palju. Kaupade direktiivi artikkel 14 lõige 3 kohaselt sisaldab kauba

¹⁰⁹ Carvalho. J.M. Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771. *Journal of European Consumer and Market Law*. Vol 8, Issue 5 (october 2019)

¹¹⁰ EKo kohtuasi C-404 /06 *Quelle AG v Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände*, ECLI:EU:C:2008:231

parandamine või asendamine vajaduse korral ka selle eemaldamist ning asenduskauba või paranduskauba paigaldamist ning seetõttu tuleb võlaõigusseadust täiendada alljärgnevalt:

§ 222. Lepingu täitmise nõue õiguskaitsevahendina

(3) Kui müüja asendab puudusega asja lepingutingimustele vastava asjaga, kohustub tarbija puudusega asja müüjale kättesaadavaks tegema. Müüja võtab asendatud asja tagasi müüja kulul.

(4) Müüja kannab asja parandamisega või asja asendamisega seotud kulud, eelkõige veo-, posti-, töö-, reisi-, materjalikulud. Tarbijalemüügi korral kannab müüja lisaks eemaldamise ja paigaldamisega seotud kulud kui parandamiseks või asendamiseks on vajalik paigaldatud asja eemaldamine.

3.2 Hinna alandamine

Kaupade müügi direktiivist tulenevad õiguskaitsevahendid jagunevad vaikimisi ning teatud ulatuses paindlikku lähenemist võimaldaval viisil primaarseteks ja sekundaarseteks õiguskaitsevahenditeks, andes tarbijale õiguse valida proportsionaalse hinnaalandamise või müügilepingu lõpetamise vahel enamikel juhtudel vaid siis, kui müüja ei ole kaupa mõistliku aja jooksul ja tarbijale olulist ebamugavust põhjustamata parandanud või asendanud.¹¹¹

Kaupade direktiivi artikkel 13 lõige 4 punkt c annab tarbijale, juhul kui mittevastavus on tõsine, õiguse koheselt hinda alandada või müügileping lõpetada ilma, et tarbijal lasuks kohustus anda eelnevalt müüjale heastamisvõimalus parandamise või asendamise näol. Kui aga mittevastavus ei ole nii tõsine, et see eeldaks kohest hinna alandamist, on tarbijal õigus alandada hinda proportsionaalselt sõltuvalt sellest kas müüja on parandamise lõpule viinud või kas müüja on parandamise/asendamise vajaduse ilmnemisel tasunud transpordiga või paigaldatud toote eemaldamisega seotud kulud.¹¹² Kõige lihtsam on võlausaldajal ehk antud juhul tarbijal, hinda alandada, kui lepingu täitmise kvaliteedis on lepingus selgelt kokku lepitud ja võlgnik, ehk antud juhul müüja, pole oma kohustust kokkuleppe kohaselt täitnud. Selleks on vajalik kõrvutada hüpoteetilist olukorda, mis oleks aset leidnud siis, kui võlgnik oleks oma kohustusi

¹¹¹ Kaupade direktiiv art 13 lg 4 toob välja olukorrad, kus tarbijapoolne proportsionaalne hinnaalandamine või lepingust taganemine on õigustatud. TMD kaitseb sealjuures ka müüja õigusi andes tarbijale õiguse hinda alandada või lepingust taganeda vaid siis, kui mittevastavus on oluline.

¹¹² Kaupade direktiiv art 13 lg 4 koos viitega art 14 lg 2 ja lg 3.

nõutava kvaliteediga täitnud, olukorraga, mis tegelikult aset leidis. Kui tegelik olukord erineb kokkulepitust, on võlgnik oma kohustuse mittekohaselt täitnud ning hinna alandamise eeldus on täidetud.¹¹³

Kaupade direktiivi artikkel 15 täpsustab, et hinda alandatakse proportsionaalselt tarbija saadud kauba väärtuse vähenemisega võrreldes nõuetele vastava kauba väärtusega. Proportsionaalset meetodit kasutades saab kahjustatud lepingupool ehk antud juhul tarbija hinda alandada summas, mis peegeldab lepinguobjekti väärtuse vähenemist tulenevalt lepingutingimustele mittevastavusest, kusjuures võetakse arvesse ka poolte vahel eelnevalt kokku lepitud hinda ning asjaolu, et puudustega kohustuse täitmise korral ei oleks võlausaldaja olnud nõus tasuma sama hinda nagu puudusteta lepingu täitmise korral.¹¹⁴ Proportsionaalselt alandatud hinna arvutamiseks tuleb seega teada mittekohase täitmise rahalist väärtust lisaks kokkulepitud hinnale ning kohase täitmise väärtusele. Mittetoimiva digisisu rahaline väärtus võib aga tavatarbija jaoks olla nullilähedane. Kuigi proportsionaalne hinnaalandamine õiguskaitsevahendina kehtib ka digitaalsete elementidega kaupade puhul, puudutab digisisuga kaupsid proportsionaalsest hinnaalandamisest enam müügilepingu lõpetamine ehk hinna alandamine nullini koos kohustusega saadu müüjale tagastada kui see on tehniliselt võimalik.

Eesti õiguses on proportsionaalne hinna alandamine õiguskaitsevahendina kajastatud võlaõigusseaduse üldosas, § 112 lõigetes 1-3. VÕS § 112 lg 1 kohaselt on mittekohase täitmise vastu võtnud lepingupoolel õigus alandada tema poolt tasumisele kuuluvat hinda võrdeliselt kohustuse mittekohase täitmise väärtuse suhtele kohase täitmise suhtesse. Juhul, kui pooled ei jõua kokkuleppele kohase ja mittekohase väärtuse täitmise osas, otsustab väärtuste suuruse kohus. Riigikohus on VÕS § 112 lg 1 kohaldanud peamiselt kinnisasjaga seotud tehingute puhul, kinnisasjadele aga ei kohaldu kaupade direktiivi sätted ja seega ei ole Riigikohtu seisukohad ülekantavad vallaasja müügile kui ostjaks on tarbija. Lisaks jääb probleemseks olukord, kus pooled peavad jõudma konsensusele lepingutingimustele mittevastava toote hinna osas. Näiteks on Riigikohus leidnud oma otsuses nr 3-2-1-97-07, et toote müügihind võib olla turuhinnast väiksem ka siis, kui tootel ei esine puuduseid ning kui pooled ei ole võimelised esitama mittekohase täitmise väärtust kinnitavaid tõendeid, siis ei saa ka kohus mittekohase täitmise väärtust kindlaks teha.¹¹⁵

¹¹³ Kalamees. P. Hinna alandamine õiguskaitsevahendite süsteemis. Doktoritöö 2013. Tartu Ülikool. Juhendajad Sein.K. ja Saare.K. Lk 51

¹¹⁴ Kalamees.P. Doktoritöö 2013. Lk 16

¹¹⁵ RKo 3-2-1-97-07

Kaupade direktiivi maksimumharmoneeriva kohustuse tõttu tuleb aga proportsionaalse hinna alandamise võimalus tarbijale ette näha hoolimata sellest, et nimetatud võimalus toob suure tõenäosusega kaasa õigusvaidlusi. Käesoleva magistritöö autor leiab, et üheks võimaluseks oleks proportsionaalse hinna alandamise võimaluse lisamine VÕS § 224, viies ühe paragrahvi koosseisu nii ostuhinna alandamise võimalused kui ostuhinna alandamise piirangud. Sellisel juhul võib osutuda vajalikuks muuta paragrahvi pealkirja, mis kehtiva „Ostuhinna alandamise piirangud“ asemel oleks „Ostuhinna alandamine“.

§ 224. Ostuhinna alandamine

- (1) Tarbijalemüügi korral on ostjal õigus proportsionaalsele hinna alandamisele müüjapoolse müügilepingu olulise rikkumise korral või kui nõuetele mittevastavus on nii tõsine, et see eeldab kohest hinnaalandamist või müügilepingu lõpetamist.

VÕS § 224 ostjale kohalduvad ostuhinna alandamise piirangud on sellisel juhul kajastatud sama paragrahvi lõikes 2.

3.3 Lepingust taganemine

Müügilepingu lõpetamise eelduseks on kaupade direktiivis kaubal tõsise mittevastavuse olemasolu. Siseriiklikus õiguses reguleerib taganemist õiguskaitsevahendina VÕS § 116, mille lg 1 kohaselt võib lepingupool lepingut taganeda kui teine lepingupool on kohustust oluliselt rikkunud. Rikkumise olulisust hinnatakse lepingutingimustele mittevastava asja üleandmisel lisaks VÕS § 116 lg 2 üldistele kriteeriumitele ka VÕS § 223 erisätete alusel.¹¹⁶

VÕS § 116 lg 2 defineerib olulise lepingurikkumisena eelkõige neid olukordi, kus rikuti kohustust, mille täpne järgimine oli lepingust tulenevalt teise lepingupoole huvi püsimise eelduseks lepingu täitmise vastu ning kui lepingust tulenevat kohustust on rikutud tahtlikult või raske hooletuse tõttu ning ei saa mõistlikult võttes eeldada, et teine lepingupool täidaks kohustusi ka edaspidi. VÕS § 116 lg 2 p 1-2 kohaselt võib lepingupool lepingust taganeda kui teine lepingupool on kohustust oluliselt rikkunud jättes kahjustatud lepingupoole olulisel määral ilma selles, mida kahjustatud pool lepingust saada lootis või kui rikuti kohustust, mis oli teise lepingupoole huvi püsimise eelduseks lepingu täitmise vastu.

¹¹⁶ Kalamees.P. Käerdi.M. Kärson.S. Sein.K. Lepinguõigus. Lk 109, p 297.

Tarbijalemüügi erinormiks on aga VÕS § 223, mille kohaselt on oluline lepingurikkumine toimunud, kui asja parandamine või asendamine ei ole võimalik või ebaõnnestub ning kui asja parandamise või asendamisega on tarbijale tekitatud põhjendamatut ebamugavust. Riigikohus on otsuses 3-2-1-11-10 selgitanud tarbija õigust lepingust taganeda alljärgnevalt: „Müügilepingu puhul loetakse VÕS § 223 lg 1 viimase alternatiivi järgi müüjat müügilepingut oluliselt rikkunuks muu hulgas ka siis, kui müüja ei ole asja mõistliku aja jooksul pärast talle lepingutingimustele mittevastavusest teatamist parandanud või asendanud. VÕS § 223 lg 1 viimase alternatiivi kohaldamise eelduseks on see, et ostja teatab müüjale asja lepingutingimustele mittevastavusest. Pärast seda, kui ostja on müüjat asja lepingutingimustele mittevastavusest teavitanud, on müüjal võimalik rikkumine VÕS § 107 kohaselt heastada. Kui ta seda mõistliku aja jooksul ei tee, on ta VÕS § 223 lg 1 viimase alternatiivi järgi oluliselt lepingut rikkunud ning ostjal on õigus lepingust taganeda“.¹¹⁷ Sellest nähtub, et kehtiva õiguse kohaselt on lepingutingimustele mittevastava asja üleandmise korral lepingust tagamise õigus sekundaarne õiguskaitsevahend, mille kohaldamine eeldab, et ostja esitab esmalt kas täitmisenõude VÕS § 222 lg 1 alusel või võimaldab müüjal rikkumine heastada kas parandamise või asendamise läbi.¹¹⁸ Tarbija seisukohalt võttes on kohene asendamine või lepingust taganemine tõenäoliselt eelistatud parandamise ees, kuna asendamise korral saab tarbija koheselt lepingutingimustele vastava toote, kuid parandamine võtab aega, ega pruugi anda soovitud tulemusi ning ei võimalda sel ajal ka tarbijal toodet kasutada. Müüja majandushuvisid silmas pidades on aga parandamine vähem kulukas kui kohene asendamine. Seega leiab käesoleva töö autor, et kui üldse võimaldada tarbijal teatud tingimuste esinemise korral kasutada õiguskaitsevahendina kohest asendamist või lepingust taganemist peaks see sisaldama müüja huvide kaitseks direktiivist tulenevat täiendust „välja arvatud juhul, kui see on müüja jaoks ebamõislikult kulukas võrreldes teiste õiguskaitsevahenditega“.

Selleks, et tarbija ei saaks lepingut lõpetada olulise puuduse esinemise korral, lasub müüjal kohustus tõendada, et nõuetele mittevastavus on ebaoluline¹¹⁹, mis toob ilmekalt esile pooltevahelise huvide konflikti. Näiteks võib tarbija jaoks olla vägagi oluline, et nutitelefon saaks kasutada kellana igas ajavööndis või fotoaparaadina. Müüja seisukohalt ei pruugi aga telefoni, kui peamiselt helistamiseks mõeldud seadme, korrektne ajanäitamine tunduda kuigi oluline. Kui aga müügileping hõlmab mitut kaupa nagu näiteks kui tarbija ostab sõiduauto ning

¹¹⁷ RKo 3-2-1-11-10. 30.03.2010. Tartu

¹¹⁸ Kalamees.P. Käerdi.M. Kärson.S. Sein.K. Lepinguõigus. Lk 110, p 299.

¹¹⁹ Kaupade direktiiv art 13 lg 5

koos sellega valib lisavarustuseks sisseehitatud DVD-de mängimise süsteemi, siis on lisavarustuse mittevastavuse korral võimalik lepingust taganeda üksnes DVD mängija osas. Kaupade direktiivi artikkel 16 lõige 2 kaitseb müüjat tarbijapoolse liiga kergekäelise müügilepingu lõpetamise eest ning sätestab, et kui mittevastavus on seotud vaid mõne müügilepingu alusel üleantud kaubaga ja kui eksisteerib alus lepingu lõpetamiseks, siis on tarbijal võimalik müügilepingut lõpetada üksnes nende kaupade osas.¹²⁰

Kaupade direktiiv mitte üksnes ei suurenda tarbijate kaitset ja õigusi, vaid teatud olukordades hoopis piirab neid pooltevahelise tasakaalu tagamiseks. Kaupade direktiiv artikkel 13 lõige 5 kohaselt puudub tarbijal õigus lepingu lõpetamiseks, kui nõuetele mittevastavus on üksnes ebaoluline. Kohustus nõuetele mittevastavuse ebaolulisust tõendada lasub aga müüjal. Käesoleva magistritöö autor on seisukohal, et kuigi müüja huvide kaitse tagamine olukordades, kus tarbija võiks liiga kergekäeliselt lepingut lõpetada, on oluline, ei peaks müüja siiski otsustama ebaolulisuse esinemise üle tulenevalt pooltevahelisest huvide konfliktist.

Müüja kohustus tõendada, et mittevastavus on ebaoluline, annab müüjale senisest suurema otsustusõiguse määratleda, mille jaoks ja millistel tingimustel soovis tarbija asja kasutada. Näiteks leidis kohtujurist kohtuasjas C-32/12, et tarbija poolt soetatud lahtikäiva katusega sõiduauto katuse lekkimine on ebaoluline ning seega puudub tarbijal õigus lepingust taganeda ka siis, kui müüja oli proovinud lekkivat katust ebaõnnestunult parandada. Kohus nõustus kohtujuristi seisukohaga ja märkis, et müügilepingu tühistamine on Hispaanias kehtiva tarbekaupade müügi ja garantiidega seotud seaduse 23/2003 kohaselt välistatud, kuna puudus on väike ja S. Duartel on üksnes õigus nõuda ostuhinna alandamist.¹²¹ Eelnimetatud kohtuasi puudutab juhtumit kus tarbija, S.Duarte, ostis ettevõtjalt eemaldatava katusega sõiduauto mida sai muuta tavasõidukist kabrioletiks. Paraku ilmnes soetatud autol üsna pea tarbija seisukohalt oluline puudus, nimelt tuli tarbijal auto korduvalt parandustöökotta viia, sest vihma korral imbus katusest vett läbi. Hoolimata korduvatest ebaõnnestunud katsetest auto katust parandada, ei võimaldatud tarbijal lepingust taganeda kuna autol esinevat puudust peeti ebaoluliseks. Eelmainitud kohtasi on oluline näide kuivõrd oluline on tarbijal teavitada müüjat enne müügilepingu sõlmimist otstarbest, milleks tarbija kavatseb kaupa kasutada ja millised funktsioonid on tarbija jaoks olulised.

¹²⁰ Kaupade direktiiv art 16 lg 2

¹²¹ EKo kohtuasi C-32/12. Soledad Duarte Hueros versus Autociba SA, Automóviles Citroën España SA

Kokkuvõtvalt vajavad nii VÕS § 222 kui ka VÕS § 223 täiendamist viisil, mis võimaldaksid tarbijal müügilepingust taganeda vaid siis, kui mittevastavus on oluline ning koos soetatud kaupade puhul oleks tarbijal võimalik taganeda müügilepingust osaliselt, st üksnes nende kaupade osas, mis osutusid mittevastavaks:

§ 222. Lepingu täitmise nõue õiguskaitsevahendina

(9) Kui asi ei vasta olulisel määral lepingutingimustele, on tarbijal õigus lepingust taganeda. Kohustus tõendada, et nõutele mittevastavus on oluline, lasub müüjal. Tarbijast ostjal ei ole õigust lepingut lõpetada kui mittevastavus on ebaoluline.

Siinkohal võib olla oluline muuta ka § 222 pealkirja, kuna hinna alandamise ja lepingust taganemise puhul ei ole enam tegemist lepingu täitmise nõudega. Üheks võimaluseks oleks sõnastada § 222 ümber viisil, mis võimaldaks viia kõik tarbija käsutuses olevad õiguskaitsevahendid ühe paragrahvi alla nagu näiteks „Õiguskaitsevahendid tarbijalemüügi korral“.

Lisaks vajab VÕS § 223 täiendamist viisil, mis võimaldaks tarbijal koos soetatud kaupade puhul taganeda müügilepingust osaliselt, st üksnes nende kaupade osas, mis osutusid mittevastavaks:

§ 223. Müüjapoolne müügilepingu oluline rikkumine

(3) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud juhul ei pea ostja määrama müüjale tema kohustuse täitmiseks käesoleva seaduse §-s 114 nimetatud täiendavat tähtaega ja võib muu hulgas lepingust taganeda. Kui müüjapoolne müügilepingu oluline rikkumine ei puuduta kõiki müügilepingu alusel üleantud tooteid, siis võib tarbijast ostja lepingust taganeda üksnes osaliselt.

3.4 Õigus maksmisega viivitada

Kaupade direktiiv täiendab liikmesriikide lepinguõigust andes tarbijale õiguse viivitada maksmata hinna tasumisega kuni müüja on täitnud oma kohustused.¹²² Maksmisega viivitamist lubav õiguskaitsevahend reguleerib olukorda, kus tarbija tasub müüjale osade kaupa teatud perioodi jooksul ja selle perioodi jooksul ilmneb kaubal nõuetele

¹²² Kaupade direktiiv art 13 lg 6

mittevastavus või kui tarbija poolt tellitud kaup ei vasta lepingutingimustele ning pooled on kokku leppinud kauba kättesaamise järgsetes maksetingimustes. Tegemist on peamiselt järeelmaksuga või osamaksetena soetatavate kaupade müügilepingust tuleneva õigusega, mille kohaselt tarbija ei pea jätkama maksete tasumist kuni müüja ei ole kaupa lepingutingimustega vastavusse viinud. Müügilepinguga kohustub müüja andma tarbijale üle lepingu objektiks oleva asja ning tegema võimalikuks üleantava asja omandi ülemineku ostjale; ostja kohustub aga maksma selle eest kokkulepitud tasu ning võtma asja vastu.¹²³

Võlaõigusseadus reguleerib õigust maksmisega viivitada läbi üldiste õiguskaitsevahendite, eraldi tarbijalemüüki reguleerivat sätet, mis annaks tarbijale õiguse maksmisega viivitada, käesoleval hetkel Eesti õiguses ei ole. VÕS § 101 lg 1 p 2 annab võlausaldajale õiguse keelduda oma võlgnetava kohustuse täitmisest kui võlgnik on kohustust rikkunud; VÕS § 107 lg 3 annab kahjustatud lepingupoolele õiguse oma kohustuse täitmisest keelduda kuni heastamise lõppemiseni või selle ebaõnnestumiseni ning VÕS § 111 lg 1 kohaselt on vastastikuse lepingu korral ühel lepingupoolel õigus oma kohustuse täitmisest keelduda, kuni teine lepingupool on oma kohustuse täitnud, täitmist pakkunud või andnud täitmiseks tagatise või on kinnitanud, et ta kohustuse täidab. VÕS § 111 lg 1 kohaldamiseks peavad olema täidetud seadusest tulenevad eeldused. Näiteks peab olema tegemist vastastikuse kohustusega, kus üks pooltest kohustub tootma või üle andma asja ning teine pool kohustub selle eest tasuma müügilepingus kokkulepitud viisil. Teiseks peab kohustus olema muutunud sissenõutavaks – Tallinna Ringkonnakohus on rõhutanud, et § 111 lg 1 eesmärgiks on tagada kohustuste vastastikune täitmine.¹²⁴ Kokkuvõtvalt tuleb vastastikuse kohustuse korral kohustus täita vaid juhul, kui täidetakse ka temaga seotud vastastikune kohustus.¹²⁵

VÕS § 111 lg 3 näeb ette, et kohustuse täitmisest ei või keelduda, kui see ei oleks asjaolusid arvestades mõistlik või ei vastaks hea usu põhimõttele, eelkõige kui teine lepingupool on oma kohustuse suuremas osas või oluliste puudusteta täitnud.¹²⁶ VÕS § 111 katab kõigi lepingupoolte, sealhulgas tarbijast ostja ning majandus-ja kutsetegevuse raames tegutseva müüja õigust keelduda omapoolse kohustuse täitmisest vastastikuse lepingu puhul ning võimaldab ostjal keelduda ostuhinna tasumisest, kuni müüdud ei ole talle üle antud või kui see

¹²³ VÕS § 208 lg 1

¹²⁴ TlnRnKo 2-16-15722. P 14

¹²⁵ VÕS komm I. Lk 533

¹²⁶ RKo 2-15-1553 p 17

on üle antud puudustega.¹²⁷ Tarbijalemüügiga seotud erisätted ei kajasta hetkel võimalust maksmisega viivitada ei tervikuna ega osaliselt ja seega tuleks kaaluda vajadust lisada sellekohane lõige VÕS § 222, lepingu täitmise nõue õiguskaitsevahendina, juurde.

Liikmesriigile on kaupade direktiivi artikkel 13 lõike 6 teise lausega jäetud õigus määrata kindlaks tingimused, mille alusel on tarbijal õigus tasumisega viivitada ning annab seega võimaluse täiendada siseriiklikku õigust täpsustusega, mille kohaselt on tarbijal õigus maksmisega viivitamiseks vaid siis, kui see ei põhjusta suuri kulusid:

§ 222. Lepingu täitmise nõue õiguskaitsevahendina

(8) Tarbijal on õigus viivitada maksmata hinna või selle osa tasumisega, kuni müüja on täitnud oma müügilepingust tulenevad kohustused. Tarbijal on õigus maksmisega viivitada vaid siis, kui see ei põhjusta müüjale ebamõistlikke kulusid.

¹²⁷ VÕS I Komm. Lk 534

4. Liikmesriigi valikuvabadus kehtestada erandeid

4.1 Liikmesriigi õigused müügilepingu objekti määratlemisel

4.1.1. Loomade müük tarbijale

Liikmesriikidele on kaupade direktiiviga jäetud ulatuslik otsustusvabadus kuidas kujundada tarbijate kaitset siseriiklikul tasemel. Liikmesriikidele on jäetud õigus rakendada direktiivi sätteid ka neile kaupadele, mis ei ole direktiiviga otseselt kaetud nagu näiteks elusloomad ja avalikul enampakkumisel müüdavad kasutatud kaubad. Lisaks on liikmesriikidel õigus teatud juhtudel pakkuda tarbijatele ulatuslikumat kaitset kui direktiivi sätted seda ette näevad ning määratleda tarbija vastutuse kui kauba lepingule mittevastavuse on tinginud tarbija ise. Liikmesriikidele jäetud reguleerimisvabadus aitab ühest küljest kohandada siseriiklikku õigust viisil, mis toetaks kõige paremini kohustuslike sätete ülevõtmist ning maksimumharmoneeriva kaupade direktiivi peamiste eesmärkide saavutamist, kuid teisest küljest on oht, et mitmed liikmesriigid langetavad seeläbi tarbijakaitse taset ning „lahjendavad liikmesriikide standardeid“.¹²⁸

Kaupade direktiiv jätab liikmesriikidele õiguse arvata direktiivi kohaldamisalast välja elusloomade ja avalikul enampakkumisel müüdavate kasutatud kaupade müügilepingud¹²⁹ tähendades, et kui liikmesriik ei astu nende kaubagruppide direktiivi kohaldamisalast väljaarvamiseks vajalikke samme, on direktiivi sätetega kaetud nii elusloomad kui avalikel oksjonitel müüdavad kasutatud kaubad. Käesolevas magistritöös ei analüüsita loomade heaolu ning õiguslikku kaitset kui kaupade direktiivist tulenevat võimalikku positiivset kõrvalmõju, vaid käesoleva analüüsi põhirõhk on suunatud tarbijate laiapõhisema ning tugevama kaitse saavutamisele.

Kaupade direktiiv puudutab kehaliste vallasasjade ehk kaupade müüki tarbijale¹³⁰, mille alla kuuluvad Eesti õiguse kohaselt nii elusloomad kui ka kasutatud kaubad. Eesti õiguses reguleerivad loomade õiguslikku kuuluvust asjaõigusseadus ning tsiviilseadustiku üldosa seadus. Asjaõigusseaduse kohaselt on looma puhul tegemist asjaga¹³¹ ja looma kui elusolendi

¹²⁸ Duterque, A. Do We Really Want a Ius Commune for EU Consumer Protection. Dublin University Law Journal 35 (2012): 72-96

¹²⁹ Kaupade direktiiv art 3 lg 5 p-d a-b.

¹³⁰ põhje Kaupade direktiivi nduspunkt 12

¹³¹ Asjaõigusseaduse § 49 lg 1 kohaselt on asjaks kehaline ese ning lg 3 kohaselt kohaldatakse loomadele asjade suhtes kehtivaid sätteid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti

füüsilised ning intellektuaalsed võimed ja omadused on jäetud tähelepanuta. Ometi eristavad just need looma kõigist teistest vallasasjadest. Põllumajandustootmisega seotud loomad on seevastu põllumajandusliku otstarbega kinnisasja päraldisteks ehk nad on seotud kinnisasjaga ning teenivad selle huve.¹³² Kaupade direktiiv reguleerib müüki tarbijale, kes ei tegutse oma majandus- ja kutsetegevuse raames, seega on tarbijalemüügi seisukohalt vaatluse all peamiselt lemmikuna peetavad või spordivõistlustega seotud loomad ja mitte majandustegevusega seotud loomad. Elusloomad on küll tsiviilseadustiku üldosa seaduse kohaselt defineeritud asjadeks,¹³³ kuid elusorganismi muudab teistest vallasasjadest erinevaks juba see, et lisaks ostuhetkel olemasolevatele varjatud vigadele ning võimalikele omaniku poolt tekitatud vigadele suudavad elusloomad ka ise endale vigastusi tekitada ning erinevalt esemelistest vallasasjadest, võivad elusloomad nii haigestuda kui ka terveneda ilma müüjapoolse sekkumiseta. Piiriülese kaubanduse edendamiseks vajaliku õigusselguse huvides on oluline siseriiklikus õiguses selgelt määratleda, kuidas on liikmesriik otsustanud lubatud erandeid reguleerida. Kui liikmesriik otsustab elusloomadele direktiivist tulenevaid sätteid mitte kohaldada,¹³⁴ siis on oluline, et tagataks piisav teavitus tarbijatele.

Juba pelgalt asjaolu, et Eesti õigussüsteem ei tee vahet elus ning eluta müügiartiklite vahel, tekitab käesoleval hetkel erinevuse mitmete teiste Euroopa riikidega.¹³⁵ Nimelt on mitmed liikmesriigid võtnud õigusliku seisukoha, et tegemist on elusolenditega,¹³⁶ kellel on erinevalt mitteelus objektidest võime tunnetada maailma meeleeelundite kaudu ja seega tuleb neid kohelda eraldiseisvalt nii vallas- kui kinnisasjadest. Seni aga kuni Eesti õigus ei erista elusolevaid loomi muust vallasvarast,¹³⁷ puudub ka mõjuv põhjus loomade kui kaubaartiklite väljaarvamiseks kaupade direktiivi kohaldamisalast. Seni, kuni looma koheldakse asjana, jättes arvesse võtmata nii kiindumussuhte tekkimist looma ja omaniku vahel ning et looma ostuhind

¹³² Tsiviilseadustiku üldosa seadus § 60, Põllumajandusliku kinnisasja päraldised

¹³³ TsÜS § 49 lg 3 kohaselt kohaldatakse loomadele asjade suhtes kehtivaid sätteid, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. RT I 2002, 35, 216.

¹³⁴ Kaupade direktiiv art 5.

¹³⁵ Käesolevaks hetkeks on siseriikliku õiguse kohaselt loomad välja arvatud asjade koosseisust Austrias, Saksamaal, Poolas, Hollandis, Liechtensteinis ja Kataloonias. Loomade õiguslikku staatust on lisaks muutmas Hispaania, Prantsusmaa ja Portugal. Kuigi näiteks Saksamaa BGB § 90 a toob välja, et loomad ei ole asjad, kohaldab Saksamaa loomade müügi osas asjadele mõeldud õiguslikku regulatsiooni kui eriseadusest ei tule spetsiifilisi sätteid. Gimenez-Candela, M. The De-Objectification of Animals in the Spanish Civil Code, 15 J. Animal & Nat. Resource L. 145 (2019) lk 155

¹³⁶ European Consumer Centres Network. Legal guarantees and commercial warranties on consumer goods in EU, Iceland and Norway. Lk 93-94

¹³⁷ Loom kui kehaline vallasasi on määratletud AÕS § 49 ja looma kohtlemist esemelise asjana kohtab ka kohtulahendites. Näiteks Tartu Ringkonnakohtu lahendist 2-17-2615 nähtub kolleegiumi seisukoht abieluvara jagamise juures loomast kui turuväärtusega esemest jättes ühisomandisse kuulunud koera hageja ainuomandisse, selle asemel, et määrata hagejale looma hooldusõigus.

on erinevalt muudest vallasasjadest märkimisväärselt madalam kui looma edasine ja pidev ülalpidamis- ja hoolduskulu, tuleb looma ostjat kaitsta tugevaimal võimalikul viisil. Olulise terviserikke ilmumine ühe aasta jooksul annab aluse eeldada, et loom oli varjatud kujul terviserikkega juba looma üleandmise- või sünnihetkel. Ka Tallinna Ringkonnakohtus on otsuses 2-15-19254 leidnud, et lemmikloomal esinenud nakkushaiguse puhul on tegemist müüjapoolse vastutusega looma kui asja lepingutingimustele mittevastavuse korral ja kohaldub VÕS § 218.¹³⁸ Õigus kasutada lepingutingimustele mittevastavuse ilmnemisel õiguskaitsevahendeid kahe aasta jooksul aitab vähendada geneetilisi haigusi kandvate loomade aretamist varalise kasu saamise eesmärgil ning suurendab tarbijate motivatsiooni osta loom ametlikult, st majandus- ja kutsetegevuse raames tegutsevalt aretajalt. Kuni Eesti õiguses ei ole toimunud looma selge eristamine muust vallasvarast ja omandist ei ole saanud hooldusõigus, on kaupade direktiivist tulenevate sätete kohaldamine põhjendatud ja siseriiklik õigus elusloomade müügi täiendavaks reguleerimiseks muutmist ei vaja.

4.1.2 Avalikul enampakkumisel müüdavad kasutatud kaubad

Lisaks loomadele on lubatud liikmesriikidel jätta kaupade direktiivi kohaldamisalast välja avalikul enampakkumisel müüdavad kasutatud kaubad. Direktiivi ei kohaldata kauba suhtes, mida müüakse sundkorras või muul õigusaktist tuleneval viisil,¹³⁹ seega puudutab liikmesriigi valikuvabadus vaid neid avalikke enampakkumisi, mis ei ole oma olemuselt sundpakkumised.

Käesoleva magistritöö autor leiab, et lisaks lemmikloomadega kauplemisele on oluline jätta direktiivi mõjualasse ka avalikel oksjonitel müüdavad kasutatud asjad. Tarbijast ostja ning majandus- ja kutsetegevuse raames tegutseva müüja vahel sõlmitud müügilepingu korral peavad direktiivist tulenevad tarbijakaitse sätted kohalduma hoolimata sellest, millise müügikanali on müüja valinud. Siseriikliku õiguse kohaselt on avalikul enampakkumisel müüjaks enampakkumise läbiviija, kes teatud aja jooksul peale enampakkumise lõppu langetab otsuse prima pakkumise osas ning annab nõustumuse parimale pakkujale teinud isikule.¹⁴⁰ Sellest nähtub, et tegemist ei ole tavapärase mõtte ostu-müügi tehinguga, kuna enampakkumisel on kauba kogus piiratud ühele esemele, mida on keeruline asendada juhul, kui enampakkumisel soetatud esemel ilmnevad puudused. Eestis toimub füüsilise isiku vahendusel korraldatavaid suulisi enampakkumisi harva. Eestis toimuvatel avalikel

¹³⁸ Tln Ringkonnakohtu otsus 2-15-19254

¹³⁹ Kaupade direktiiv art 3, lg 4 p b.

¹⁴⁰ VÕS § 10, lg-d 1, 4

enampakkumistel on müüjaks sageli kohtutäitur või pankrotihaldur ja kuna selline müük toimub kas sundkorras või seadusest tuleneval muul viisil, siis kaupade direktiiv ei kohaldu. Eesti õiguses reguleerivad sundkorras toimuvate avalike enampakkumiste korraldamist täitemenetluse seadustik ja pankrotiseadus. Täitemenetluse seadustiku § 78 lg 1 kohaselt müüb kohtutäitur arestitud asjad elektroonilisel enampakkumisel; lg 2 võimaldab kohtutäituril korraldada siiski ka suulisi enampakkumisi juhul, kui elektrooniline enampakkumine ei osutu kohtutäiturist mitteoleneval põhjuse võimalikuks. Pankrotiseaduse § 136 lg 1 kohaselt toimub enampakkumisel müüdava pankrotivara müük täitemenetluse seadustikus sätestatud korras tähendades, et ka pankrotivara enampakkumised toimuvad peamiselt elektrooniliselt ja suuliselt vaid siis, kui elektrooniline enampakkumine ei osutu võimalikuks.

Oluline on tagada tarbijale võrdselt kõrge kaitse olukordades, kus juriidilisest isikust müüja kasutab samaaegselt mitmeid müügikanaleid. Kui tarbijad jääksid ilma kaupade direktiivis väljatoodud õiguskaitsevahenditest ühe ostu-müügikanali kasutamisel ning teise müügikanali kasutamisel oleksid sama kauba puhul õiguskaitsevahendid tagatud, siis võib see viia olukorrani, kus müüja eelistab probleemsete kaupade puhul vaid seda müügikanalit, kus tarbija on vähem kaitstud jättes sel viisil tarbija ilma õigustatud kaitsest. Paraku ei kohaldu kaupade direktiiv elektroonilisel enampakkumisel müüdavatele kasutatud asjadele. Kaupade direktiivi artikkel 2 punkt 15 kohaselt on avalik enampakkumine müügimeetod, mille puhul müüja pakub kaupa võistupakkumise korras neile tarbijatele, kes viibivad isiklikult enampakkumise juures või kellele on antud võimalus seal viibida. Selline tõlgendus jätab kaupade direktiivi kohaldamisalast välja kõik elektroonilistel enampakkumistel nagu näiteks ostukeskkonnas osta.ee müüdavad kasutatud kaubad vähendades sel viisil tarbijatele ettenähtud kaitset olukorras, kus tarbijal puudub võimalus tootega enne ostu sooritamist tutvuda. Direktiivist tuleneva kaitse üheks peamiseks põhjuseks on aga tarbija lugemine nõrgemaks pooleks – tarbijal on vähem informatsiooni kauba kohta ja seega tuleb siseriiklikult tagada, et müüja ei kuritarvitaks informatsiooni asümmeetriast tulenevat olukorda.

Teisest küljest võib aga kaupade direktiivi sätete kohaldamine avalikel enampakkumistel müüdavatele kasutatud kaupadele tuua kaasa keerulisema olukorra müüja jaoks. Avalikel enampakkumistel müüdavate kaupade laia varieerumise tõttu puudub müüjal kasutatud kauba kohta kogu informatsioon, sealhulgas info kauba tootja või maaletooja kohta. Seega puudub müüjal võimalus omakorda kasutada õiguskaitsevahendeid suhtes kauba tootjaga ning müüja ehk vahendaja on seega liigselt koormatud kauba võimalikust mittevastavusest tulenevate

õiguskaitsevahendite täitmisega. Avalikul enampakkumisel müüdavate esemete puhul on enamjaolt tegemist üksikeksemplaride müügiga ja sarnaselt tavapoest ostetud individuaaltunnustega asjadele, ei ole võimalik tagada tarbijale kõigi seadusest tulenevate õiguskaitsevahendite kasutamine nagu näiteks lepingule mittevastava toote asendamine. Samuti tuleb arvestada, et oksjonipidaja ehk avaliku enampakkumise läbiviija tegutseb sageli teise isiku huvides ning kui anda avalikul enampakkumisel vallasasja soetanud tarbijale õigus nõuda kauba parandamist müüja kulul või õigus lepingust taganeda, siis kahjustab see lisaks kolmanda isiku ehk oksjonikorraldaja huvisid olukorras, kus müüja on tegevuse lõpetanud ega kompenseeri oksjonipidajale hinna alandamisest või lepingust taganemisest tulenevaid kulusid.

Tuginedes eelnevale analüüsile leiab käesoleva töö autor, et müüjale langev suurem vastutus ei kaalu üles vajadust tagada tarbijale kui nõrgemale poolele ühtlane ning kõrgetasemeline kaitse ning seega tuleks kohaldada kaupade direktiivist tulenevaid sätteid ka avalikul enampakkumisel müüdavatele kasutatud kaupadele. Kuna tegemist on kasutatud kaupadega, siis tuleks aga kohaldada lühemat müüjapoolset vastutusperioodi asja lepingutingimustele mittevastavuse ilmnemisel ning kohaldada kaupade direktiivi artiklist 10 lõige 6 tulenevat võimalust sätestada kasutatud kaupade müügi korral lühem kui kaheaastane müüja vastutuse periood.

Kaupade direktiivi artikli 10, lõigete 1, 2 ja 5 kohaselt võivad liikmesriigid kohaldada kasutatud kaupadele lühema vastutuse tähtaja või aegumistähtaja, mis aga ei tohi olla lühem kui 1 aasta. Seni ei ole ranget vahetegemist uute ja kasutatud esemete müügi osas Eesti õiguses rakendatud ja siiani on kasutatud asjadele kehtinud uute kaupade müügile kohaldatavad reeglid. Kui võrrelda teiste Euroopa Liidu riikide hetkel kehtivat siseriiklikku õigust, siis kehtib umbes pooltes EL riikides juba praegu 1- aastane vastutuse tähtaeg kasutatud kaupade müügile. Näiteks on kasutatud kaupade müümisel müüja vastutus kauba mittevastavuse korral 1 aasta Austrias, Belgias, Küprosel, Tšehhis, Saksamaal, Hispaanias, Itaalias, Poolas, Portugalis, Rumeenias ja Horvaatias.¹⁴¹ Kõigil teistel riikidel on see kaks aastat,¹⁴² millest võib eeldada, et

¹⁴¹ Euroopa Parlament. Consumer Protection Overview. Arvutivõrgus: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/114746/Consumer%20Protection%20Overview%20per%20MS.pdf>

¹⁴² European Consumer Centres Network. Legal guarantees and commercial warranties on consumer goods in EU, Iceland and Norway. Initial report 2014, updated 2019. Lk Arvutivõrgus: https://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-consommateurs/PDFs/PDF_EN/REPORT-_GUARANTEE/garanties_update_2019.pdf

kasutatud kaupade müümine ei ole sarnaselt Eestile neis riikides eristatud uute toodete müümisest.

Järgneva analüüsi eesmärgiks on selgitada välja, kas kasutatud asjadele lühema vastutuse tähtaja rakendamine kahjustab liigselt tarbija huvisid. Kasutatud kaupade müügi osas on oluline, et ese oleks tarbijale ohutu ning sellise kvaliteediga, mis pakuks lisaks ostmisrõõmule sihtotstarbelist kasutamist teatud aja jooksul.

VÕS 217 lg 2 p 2 kohaselt peab asi sobima selleks otstarbeks, milleks tarbija seda müüjale teadaolevalt vajab või võimaldama kasutamist sellisel viisil, milleks samalaadseid asju tavapäraselt kasutatakse. VÕS § 77 lg 1 täpsustab, et kasutatud asja müügi korral peab asi olema vähemalt keskmise kvaliteediga. Müüjal on oluline teada tarbija spetsiifilistest vajadustest näiteks sellistes olukordades, kus tarbija soetab kasutatud asja mitte tavapäraseks kasutamiseks, vaid varuosadeks või materjali ümbertöötlemiseks. Sellisel juhul ei ole oluline ka asja vastamine vähemalt keskmisele kvaliteedile.

Tarbija seisukohalt on kasutatud kaupade ostmisega kaasnevad õiguskaitsevahendid olulised, kuid seda vaid teatud ulatuses. Tarbija jaoks peab õiguskaitsevahendite kasutamine olema tasuta,¹⁴³ mis on aga vaid näiline. Kauba asendamise ja parandamisega seotud kulud kannab müüja ning majandus-ja kutsetegevuses tegutsev müüja arvestab sellega kauba hinnakujundamise juures. Seega on kauba tasuta asendamine ja parandamine oma olemuselt müüja poolt antav kindlustus, mille soetamine on kohustuslik kõigile tarbijatele ning mille hind sisaldub ostetava kauba müügihinnas.¹⁴⁴ Kõik tarbijad maksavad toote lõpphinnas sisalduva marginaalse osamakse, millest saavad kasu need vähesed, kelle toode on osutunud lepingule mittevastavaks. Kui aga müüjal lasub kohustus kasutatud asja samaväärselt uue esemega asendada, parandada või tarbija lepingust taganemise korral hüvitada, siis võib see osutuda müüja jaoks kallimaks kui kasutatud esemete müügist saadav tulu. Muutes kasutatud asjade müügingimused ja tarbijale tagatud kaitse samaväärseks uute esemetega, võivad kasutatud asjade müüjad oma senisest tegevusest loobuda ning märkimisväärne hulk kasutatud, kuid kasutamiskõlblikke, esemeid välja juks tarbimisest suurendades seeläbi oluliselt keskkonnakahjulikke jäätmeid.

¹⁴³ Kaupade direktiiv art 14 lg 1 p a kohaselt toimub kauba parandamine või asendamine tarbija jaoks tasuta.

¹⁴⁴ Hahn. P.W. Consumer Protection: Should It Mandate Extension of Section 402A to Used Products Dealers. Missouri Law Review 50, no. 1, Lk 190

Võttes arvesse nii tarbija, müüja kui laiemalt võttes keskkonna huvisid leiab käesoleva uurimistöö autor, et kasutatud asjadele 1-aastase müüja vastutusperioodi tagamine on põhjendatud ning kokkuvõttes kaitseb tarbija huvisid.

Käesoleva magistr töö autori seisukohalt tuleks täiendada VÕS § 218 alljärgnevalt:

§ 218 Müüja vastutus asja lepingutingimustele mittevastavuse puhul

(2³) Tarbijalemüügi puhul vastutab müüja kasutatud asjade lepingutingimustele mittevastavuse ees, mis ilmneb ühe aasta jooksul asja üleandmisest ostjale.

4.2 Liikmesriigi õigus pakkuda tarbijale ulatuslikumat kaitset

4.2.1 Müüja tõendamiskoormise pikendamine kahe aastani

Kaupade direktiivi artikkel 11 lõige 1 kohaselt kehtib eeldus, et ühe aasta jooksul tootel ilmnenu lepingutingimustele mittevastavus oli olemas juba kauba tarbijale üleandmisel. Tarbija seisukohalt tähendab see seda, et kui mittevastavus ilmneb ühe aasta jooksul peale kauba tarbijale üle andmist, siis tuleb tarbijal kauba parandamiseks või asendamiseks müüjat mittevastavusest teavitada ning kui müüja sellega ei nõustu, siis on müüja kohustuseks tõendada, et mittevastavust ei eksisteerinud kauba üleandmise hetkel ja see võis tekkida tarbija tegevuse tagajärjel.¹⁴⁵

Kaupade direktiivi artikkel 2 annab liikmesriikidele võimaluse jätta kehtima või pikendada müüja tõendamiskoormise aega ühelt aastalt kahele aastale nagu seda on hetkel teinud Prantsusmaa ja Portugal,¹⁴⁶ tähendades, et kogu seadusest tuleneva garantiiperioodi jooksul on müüja kohustuseks tõendada, et mittevastavus ei olnud tootel olemas kauba tarbijale üleandmise hetkel. Hetkel kehtiva siseriikliku õiguse kohaselt on see periood Eestis aga vaid kuus kuud.¹⁴⁷ Käesoleva magistr töö autor leiab, et tõendamiskoormise pikendamine kahe aastani võib oluliselt kahjustada müüja majandushuvisid ja ei ole seetõttu põhjendatud. Kui

¹⁴⁵ VÕS komm vljn II. Lk 105

¹⁴⁶ European Consumer Centres Network. Legal guarantees and commercial warranties on consumer goods in EU, Iceland and Norway . Arvutivõrgus: https://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-consommateurs/PDFs/PDF_EN/REPORT-GUARANTIE/garanties_update_2019.pdf Lk 22

¹⁴⁷ VÕS § 218 lg 2 kohaselt eeldatakse, et kuue kuu jooksul asja ostjale üleandmise päevast ilmnenu lepingutingimustele mittevastavus oli olemas asja üleandmise ajal.

tarbijal puudub kahe aasta jooksul vajadus tõendada, et mittevastavus oli olemas kauba üleandmise hetkel, siis võib see viia olukorra pahatahtliku kasutamiseni tarbijate poolt. Kui müüjal lasub kohustus tasuda ekspertiisikulude eest, siis tõstab see kauba hinda kõigi tarbijate jaoks ning seeläbi kahjustab tarbijate huvisid.

Sellisel jagatud tõendamiskoormise tagajärjeks on aga kõigi tõendamisega seotud kulude, eelkõige ekspertiisikulude, jäämine müüja kanda. Müüjal puudub alus nõuda tarbijalt ekspertiisikuluid ka siis, kui müüja poolt rahastatud ekspertiisitulemus osutub negatiivseks.¹⁴⁸ Juhul kui tarbijal puudub nii tõendamiskoormis toote lepingutingimustele vastamise osas kui kohustus kanda tõendamisega seotud ekspertiisikuluid, võib see kaasa tuua süsteemi pahatahtliku kasutamise tarbija poolt ning müüja kulude märkimisväärse tõusu, mis kokkuvõttes jääb kõigi tarbijate kanda läbi täiendava hinnatõusu. Alljärgnevalt näide selle kohta, kui suurt kulu on müüja kohustatud kandma seoses kaubandusliku ekspertiisiga: Nora Kasemaa Ekspertiisibüroo teostab muuhulgas kaubanduslikke ekspertiise jalatsite, käekottide, õmblustoode, nahktoodete ja pudukaupade osas. Kodulehelt leitava hinnakirja kohaselt on kõigi ekspertiiside tunnitariifiks 50 eurot tunnis, millele lisandub käibemaks.¹⁴⁹ Müüja poolt tarbijatele ülekantavad ekspertiisitasud tõstavad hinda aga kõigi tarbijalemüügi toodete osas ning see kahjustab kokkuvõttes kõigi tarbijate huvisid. Kuna tegemist on vabatahtlikult kohaldatava meetmega ning kui teised liikmesriigid ei rakenda müüja tõendamiskoormise pikendamist kahe aastani, siis vähendab see ka konkreetse riigi jaoks piiriülese kaubanduse mahtu. Paradoksaalselt võivad tarbijad kõrgema tarbijakaitse kehtestamisel olla suurimad kaotajad – tuleb võtta arvesse, et Euroopa Liidus puuduvad kriteeriumid tarbijate kõrge kaitse hindamiseks ja tagamaks, et kokkulepitud tase on tegelikult kõrge.¹⁵⁰

Käesoleva magistr töö autor leiab, et üleminek 6-e kuuliselt müüja tõendamiskoormise perioodilt nõutud 1-e aastasele perioodile suurendab tarbija kaitset optimaalsel tasemel ning selle asemel müüjapoolse kaheaastase tõendamiskoormise perioodi rakendamine ei pruugi olla ei tarbijate ega siseturu tõrgeteta toimimise huvides. Hoides meeles kaupade direktiivi eesmärki kehtestada kõigis liikmesriikides samal tasemel tarbijakaitse, ei pruugi nõutust pikema müüjapoolse tõendamiskoormise kehtestamine siseriiklikus õiguses olla põhjendatud traditsiooniliste kaupade osas. Nende digisisuga kaupade osas, mis nõuavad pidavat

¹⁴⁸ VÕS komm vljn II. Lk 105

¹⁴⁹ Nora Kasemaa Ekspertiisibüroo. Hinnakiri. Arvutivõrgus: <http://ekspertiisibyroo.ee>

¹⁵⁰ Duterque. A. Do We Really Want a Ius Commune for EU Consumer Protection. Dublin University Law Journal 35 (2012). Lk 82

digiteenuse osutamist või perioodilist digisisu üleandmist, kehtib kaupade direktiivi artikkel 10 lõige 2 kohaselt vähemalt kaheaastane müüja tõendamiskoormise periood kui lepingus ei ole ette nähtud pikem kui kaheaastane periood.

4.2.2 Tarbija teavitamiskohustus

Kaupade direktiivi artikkel 12 annab liikmesriikidele õiguse jätta kehtima või kehtestada sätteid, mille kohaselt tarbija peab oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat mittevastavusest vähemalt kahe kuu jooksul alates kuupäevast mil tarbija mittevastavuse avastas. Tarbija teavitamiskohustuse puhul on tegemist eelmisest, miinimumharmoneeritavast tarbijalemüügi direktiivist 1999/44/EÜ tuleneva võimalusega,¹⁵¹ mis võeti üle tarbijapoolse teavitamiskohustusena võlaõigusseadusesse § 220 lg 1 ning mis aitab tasakaalustada müüjate ning tarbijate huvisid.

Tarbija teavitamiskohustuse eesmärgiks on tagada, et müüdud asja puuduste üle peetavad vaidlused lahendataks võimalikult kiiresti vältimaks olulisi tõendamisraskusi ning et tarbija ei jätkaks seadme kasutamist peale puuduse ilmnemist põhjustades seeläbi seadme jätkuvat kahjustumist.¹⁵² Sellest saab järeldada, et tegemist on peamiselt müüja kaitseks loodud nõudega mis põhineb eeldusel, et tarbija käitub pigem pahatahtlikult või hooletult kui heaperemehelikult soetatud asja suhtes. Euroopa Kohus määratleb seevastu aga liikmesriikide keskmist tarbijat kui "piisavalt informeerituna, mõistlikult tähelepanelikuna ja arukana".¹⁵³

Käesoleva magistritöö autor nõustub Euroopa Kohtu seisukohaga, et tarbija on mõistlik ning ratsionaalne isik, kes on teadlik, et mittevastavuse ilmnemisel tuleb õiguskaitsevahendite kasutamiseks esmalt müüjat mittevastavusest teavitada. Senine teavitamiskohustus kahe kuu jooksul piirab liigselt tarbija võimalust kasutada seaduses ettenähtud õiguskaitsevahendeid. Olulisem, kui tarbijapoolne mittevastavusest teavitamine kahe kuu jooksul alates tooteprobleemi tekkimisest, on aga tagada, et tarbija ei jääks ilma seadusest tulenevast õiguskaitsest. Kui tarbija pöördub müüja poole tootel esineva probleemi lahendamiseks ja

¹⁵¹ Direktiivi 1999/44/EÜ Art 5 lg 2 sätestab liikmesriikide võimaluse sätestada, et tarbija peab oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat mittevastavusest kahe kuu jooksul.

¹⁵² VÕS komm vljn II Lk 113

¹⁵³ Busch.C. "Implementing Personalized Law. Personalized Disclosures in Consumer Law and Data Privacy Law. *The University of Chicago Law Review* Vol. 86, No. 2, Symposium: Personalized Law (March 2019). Lk 313

müüja viitab teavitamiskohustuse ajapiirangu ületamisele, siis võib tarbija loobuda nõudest lepingule mittevastav kaup parandada või asendada.

Näiteks on Riigikohus on leidnud otsuses 2-14-37663, et tarbijapoolseks teavitamiseks tuleb lugeda ka sellist olukorda, kus müüja teavitamine toote mittevastavusest lepingutingimustele oli kaudne. Nimetatud kohtuotsuses oli poolte vaidluse objektiks kasutatud sõiduauto Alfa Romeo, mille mootor jooksis kokku peale kolmekuulist kasutamist. Pooled vaidlesid muuhulgas ka selle üle, kas tarbijapoolne puudusest teavitamine oli õigeaegne ja kas tarbijal seega üldse on õigus õiguskaitsevahendite kasutamisele. Kostja väite kohaselt puudus hagejal õigus kahju hüvitamisele, kuna ta ei olnud müüjat puudusest nõutud aja jooksul teavitanud. Riigikohus aga leidis, et teavitamiskohustus on täidetud ka siis, kui tarbija esitab kostjale maksekäsu kiirmenetluse ja müüja saab sellest järeldada, et ostja on soovinud müüjat teavitada asjal esinevatest puudustest.¹⁵⁴

Teine näide, miks on oluline tarbija teavitamiskohustuse sätestamisel määrata kindlaks ka teavitamiskohustuse edastamise vorm, tuleb Euroopa Kohtu lahendist C-497/13. F. Faber soetas kasutatud sõiduauto 27.05.2008, mis süttis sama aasta septembrikuus sõidu ajal ning põles täielikult maha. Autoabi pukseeris põlenud sõiduki müüjale kuuluvasse töökotta ning sealt edasi müüja palvel lammutustöökotta. Faber kontakteerus müüjaga telefoni teel 2008 aasta septembris ja 2009. aasta maikuu teatas müüjale ka kirja teel, et peab viimast tekkinud kahju eest vastutavaks. Kuigi kohtuasja asjaoludest võib nähtuda, et teavitamiskohustust on rikutud, leidis Euroopa Kohus, et tarbija ei pea esitama rohkem teavet kui mittevastavuse esinemine ja tarbija ei pea järgima tõendamisalaseid norme, mis muudavad tema õiguste teostamise võimatuks või ülemäära raskeks.¹⁵⁵ Sellest saab eeldada, et põlenud sõiduki vedamine müüja töökotta on võrdsustatud tarbijapoolse mittevastavusest teavitamisega.

Tarbija saab teavitamiskohustuse aja ületamisel küll tugineda VÕS § 220 lg 3, mis sätestab, et tarbija saab siiski ka mittevastavusest teatamata jätmise korral kasutada seadusest tulenevaid õiguskaitsevahendeid kui teatamata jätmine on mõistlikult vabandata- ning VÕS § 221 lg 1 võimaldab ostjal tugineda mittevastavusele ka hilinenud teatamise korral kui mittevastavus on tekkinud müüja tahtluse / raske hooletuse korral või kui müüja teadis või pidi teadma mittevastavusest. Selleks aga, et tarbija saaks hilinenud teavitamise korral kasutada seadusest

¹⁵⁴ RKo 2-14-37663, Tartu 10.10.2018, p 16

¹⁵⁵ EKo kohtuasi C-497/13. Froukje Faber versus Autobedrijf Hazet Ochten BV

tulenevaid õiguskaitsevahend, tuleb tarbijal endal sihikindlalt, põhjendatult ning juriidiliselt korrektselt müüjapoolne keeldumine vaidlustada.

Eelnevat arvesse võttes leiab käesoleva töö autor, et kahekuulise tarbijapoolse teavitamiskohustuse kehtima jätmine ei kaitse tarbija huvisid parimal võimalikul määral ning VÕS § 220 lg 1 teise lause võiks muuta kehtetuks. Autor leiab, et tarbija puhul on tegemist mõistliku isikuga, kes on huvitatud kauba võimalikult kiirest parandamisest või asendamisest ilma asja täiendavalt kahjustamata ning seega puudub tarbijalemüügi korral vajadus piirata mittevastavusest teavitamise aega.

Kui aga jätta VÕS § 222 lg 1 tulenev tarbijapoolne mittevastavusest teavitamiskohustus kehtima, on oluline täiendada seda kirjalikku taasesitamist võimaldava vorminõudega. Vorminõuet kasutatakse teabe äratuntavuse huvides, et vähendada informatsiooni asümmeetriat, mis on põhiline puudujääk tarbijalepingute puhul ja selle kaudu ära hoida tarbijale kahjulikke otsuseid.¹⁵⁶ Kehtivast võlaõigusseadusest ei tulene vorminõuet, millises vormis peab tarbija müüjat mittevastavusest teavitama. Samuti ei tulene kohustus kehtestada teavitamisele konkreetne vorminõue kaupade direktiivist, mille põhjenduspunkt 46 toob vaid välja, et liikmesriikidel peaks olema lubatud jätta kehtima või kehtestada sätted, mille kohaselt peab tarbija oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat nõuetele mittevastavusest. Käesoleva magistritöö autor leiab, et juhul kui seadusandja peab vajalikuks tarbija teavitamiskohustuse säilitamist, siis peaks õigusselguse huvides ostja müüjat asja mittevastavusest teavitama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis:

§ 220. Asja lepingutingimustele vastavusest teatamine

(2) Ostja peab müüjat teavitama asja lepingutingimustele mittevastavusest kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis mõistliku aja jooksul pärast seda, kui ta asja lepingutingimustele mittevastavusest teada sai või pidi teada saama.

¹⁵⁶ Ligi.R. Teavitamiskohustus – tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. Juridica VIII/2006. Lk 531

4.3 Müügarantii reguleerimist puudutavad sätted

4.3.1 Müügarantii andmine kindlaksmääratud keeles või keeltes

Müügarantii on müügilepingust eraldiseisev õigussuhe, mis annab kauba ostjale täiendavaid õigusi nendeks juhtudeks, kui kaubal ilmneb müügarantii perioodi jooksul puudusi. Müügarantii andmine on müüjale vabatahtlikult tehtav ühepoolne lubadus ning annab ostjale seaduses sätestatud müügilepingujärgse vastutusrežiimiga võrreldes soodsama olukorra.¹⁵⁷ Müügarantii vabatahtlikku müüjapoolset andmist on kinnitanud ka Riigikohus tuues välja, et: “Garantii andmine ei ole kohustus, vaid garantiivastutus täiendab seadusjärgset vastutust”.¹⁵⁸ Müügarantii ostnud tarbija jaoks on oluline teada, et seadusest tulenevad garantii tingimused kehtivad hoolimata sellest, et samal ajal kehtib tootele ka müügarantii. Kuna müüja või tootjapoolne müügarantii võib olla eraldi tasu eest, siis on tarbija huvides enne müügarantii soetamist teha kindlaks, kas see üldse pakub täiendavat kaitset või suurendab tarbija kindlustunnet toote vastupidavuse osas. Nimelt on müügarantii tarbijale alati tasuta vaid Soomes, Lätis ja Sloveenias¹⁵⁹ ning Euroopa Liidu riikides on tavapärane, et müügarantii kehtivusajaks on 1-5 aastat, sageli on see aga 2 aastat ehk siis täpselt sama periood kui tootele kehtib seadusest tulenev garantii.¹⁶⁰

Kehtiva miinimumharmoneeriva tarbijalemüügi direktiivi ja uue maksimumharmoneeriva kaupade direktiivi peamisteks erinevusteks müügarantiisid puudutavate sätete osas on müügarantii keel ning müügarantii territoriaalne kehtivus. Nimelt on direktiivi 1999/44/EÜ artikli 6 lg 2 kohaselt kohustuslik garantiis välja tuua territoriaalne kohaldamisala ning sama artikli lg 4 sätestab liikmesriigi õiguse näha ette, et garantii tuleb vormistada kas ühes või mitmes ühenduse ametlike keelte hulgas kindlaksmääratud keeles.¹⁶¹ Kaupade direktiivi kohustuslike sätete hulgas territoriaalset kohaldamisala ega nõudeid ühenduse ametlike keelte

¹⁵⁷ P.Varul. I.Kull. V.Köve. M.Käerdi. K.Sein, Völaõigusseadus II Komm väljaanne. Tallinn 2019 Lk 142

¹⁵⁸ RKO 3-2-1-49-17. Tartu. 14.06.2017. p 17.

¹⁵⁹ European Consumers Centers Network. Legal guarantees and commercial warranties on consumer goods in EU, Iceland and Norway. Initail report 2014. Updated 2019. Arvutivõrgus: https://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-consommateurs/PDFs/PDF_EN/REPORT-GUARANTEE/garanties_update_2019.pdf Lk 104

¹⁶⁰ Legal guarantees and commercial warranties. Euroopa Liidu liikmesriikides on kõige tavapärasemaks müügarantii perioodiks nii televiisoritele kui pesumasinatele kaks aastat.

¹⁶¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/44/EÜ, 25. mai 1999, tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta – ELT L 171, 07/07/1999, Art 6, lg 2 ja lg 4

kohaldamiseks ei ole ning neid müügarantii aspekte on liikmesriikidel õigus siseriikliku õiguse kohaselt ise reguleerida.

Võlaõigusseadus ei reguleeri, mis keeles peab müügarantii tekst olema. VÕS § 231 lg 1 kohaselt peab müügarantii sisaldama tarbija jaoks arusaadavalt esitatud andmeid. Tarbija jaoks on arusaadavuse üheks kindlaks komponendiks keel, milles müügarantii tekst on esitatud. Kaupade direktiivi artikkel 14 lõige 4 kohaselt võivad liikmesriigid kehtestada norme, mis reguleerivad müügarantiide neid aspekte, mida kaupade direktiiv ei reguleeri. Kaasa arvatud neid norme, mis käsitlevad seda, mis keeles või keeltes tuleb garantiilubadus tarbijale kättesaadavaks teha. Kaupade direktiivi artikkel 17 lõige 2 kohaselt lasub garantiandjal kohustus koostada garantiilubadus lihtsas ja arusaadavas keeles,¹⁶² jättes samuti täpsustamata millistes ühenduse ametlikes keeltes peab garantiilubadus olema koostatud. Kas Eesti jaoks on oluline reguleerida siseriiklikult mis keeles või keeltes peab tarbijale antav müügarantii olema? Keeleseaduse kohaselt sõlmitakse võlaõigusseaduse alusel sõlmitud lepingud, mis ühe lepingupoole jaoks ei seonu majandus- ja kutsetegevusega, eesti keeles kui osapooled ei lepi kokku mõne muu keele kasutamises.¹⁶³ Kui aga ostjaks on tarbija, siis on tal õigus eestikeelsele teabele.¹⁶⁴ Tarbijakaitseseadus sätestab samuti tarbija õiguse, mitte kohustuse, saada teavet eesti keeles.¹⁶⁵ Sellest nähtub, et kuigi tarbijal on õigus teabe saamisele eesti keeles, võivad pooled siseriikliku õiguse kohaselt leppida kokku mõlemale poolele sobiva ja arusaadava keele kasutamise.

Näiteks on Elisa Eesti AS, kes müüb e-poes nii mobiiltelefone, arvuteid kui televiisoreid ning muid meelelahutuskeskuseid, teinud garantiitingimused kodulehel kättesaadavaks nii eesti – kui vene keeles, milles saab järeldada, et ostu sooritamisel on müügarantii sõlmimise keelteks samuti kas eesti keel või vene keel.

Silberauto Eesti AS, kes on mitmete autotootjate ametlik edasimüüja Eestis, teeb esmased garantiitingimused oma kodulehel teatavaks aga kolmes keeles – eesti-, vene- ja inglise keeles. Käesoleva magistr töö autori seisukohalt puudub täiendav vajadus reguleerida, mis keeles või keeltes peab müügarantii olema antud. Kuna tegemist on vabatahtlikult pakutava täiendava õiguskaitsega ehk müügarantii andmine ei ole müüjale või tootjale kohustuslik, siis ei peaks

¹⁶² Kaupade direktiiv art 17 lg 2 teine lause

¹⁶³ Keeleseadus § 19. RT I, 18.03.2011, 1.

¹⁶⁴ Keeleseadus § 17 lg 1

¹⁶⁵ Tarbijakaitseseadus § 4 lg 3

olema kohustuslik ka müügigarantii andmine kindlas keeles või keeltes. Siseriikliku õiguse kohaselt on tarbijal õigus saada teavet eesti keeles ja kui tarbija eelistab saada informatsiooni mõnes teises keeles, siis on tal olemas võimalus seda informatsiooni müügigarantii andjalt taotleda.

4.3.2 Müügigarantii territoriaalne kehtivus

Teiseks valdkonnaks, mida kaupade direktiiv ei reguleeri, on müügigarantii territoriaalsed piirangud ja territoriaalne kehtivus. Näiteks võivad müügigarantii andjad ette näha, et müügigarantii kehtib vaid kindlate liikmesriikide territooriumil, kõige sagedamini on selleks vaid ostu sooritamise riik. Lisaks on müügigarantiiga võimalik sätestada, et probleemi ilmnemisel on ostjal kohustus pöörduda müügigarantii andja poolt nimetatud teeninduspunkti. Täiendavad garantiid, mis kehtivad kõigis liikmesriikides on ostjate jaoks kõige atraktiivsemad, kuna sel viisil on ostjatel võimalus saada kasu riikidevahelistest hinnaerinevustest. Näitena saab tuua kasutatud autode ostmise riikidest, kus talvine lumekatte puudumine on taganud auto parema säilivuse ja kus rahvastiku ostujõu kõrgema taseme tõttu müüakse kasutatud autod edasi mõistliku hinna eest. Tavaliselt puudutab territoriaalsetest piirangutest tulenev müügigarantii tingimus olukorda, kus müüja asub ühes Euroopa Liidu liikmesriigis ja pakub võimalust osta kaupa koos kohale toimetamisega teise liikmesriiki ning ostu sooritamisel pakub täiendavat müügigarantii võimalust.¹⁶⁶ Olukorrast, kus müügigarantii kehtivus on teistes liikmesriikides piiratud, peaks müüja tarbijat kindlasti teavitama. Kuna siseriiklikust õigusest ei nähtu müüjate kohustust tagada müügigarantii kehtivus kõigis liikmesriikides, siis on müüjad lahendanud territoriaalse kehtivuse endale sobivalt.

Näiteks Elise Eesti AS müügigarantii täpsustavad tingimused määratlevad müügigarantii territoriaalseks kehtivuseks Eesti Vabariigi.¹⁶⁷ Silberauto Eesti AS, sõiduautode Mercedes Benz ametlik edasimüüja, annab teada, et kõigile Mercedes Benz sõiduauto ostjatele kehtib tootjapoolne ülemaailmne kaheaastase garantii algusega kas auto kasutuselevõtust või esmaregistreerimise kuupäevast olenevalt, kumb neist leiab aset varem. Peale kaheaastast tootjapoolset müügigarantiid käivitub müüja, Silberauto Eesti, poolt pakutav lisagarantii mis kestab kas viis aastat või kuni läbisõiduni 150 000 kilomeetrit. Müügigarantii territoriaalne

¹⁶⁶ Legal guarantees and commercial warranties. Lk 89

¹⁶⁷ Elisa Eesti AS müügigarantii täpsustavad tingimused. Arvutivõrgus: <https://www.elisa.ee/et/elisast/teenuste-tingimused-ja-hinnakiri/seadmete-hoolduse-ja-muugigarantii-tingimused-0>

kehtivus hõlmab kõiki Euroopa Liidu liikmesriike ning lisaks Euroopa Vabakaubanduse liikmesriike Norrat, Islandit, Šveitsi ja Liechtensteini.¹⁶⁸

Käesoleva magistritöö autor leiab, et müügigarantii territoriaalse kehtivuse riiklikuks reguleerimiseks puudub vajadus seni, kuni tarbijat teavitatakse müügigarantii võimalikust mittekehtivusest teises liikmesriigis. Kohustuslik müügigarantii kehtivus kõigis liikmesriikides võib kaasa tuua täiendava müügigarantii kadumise nende kaubaartiklite osas, kus müüjal puuduvad ametlikud esindused teistes liikmesriikides. Kindlasti aga suureneks täiendava müügigarantii hind ka nende tarbijate jaoks, kes ei kavatse toodet teises liikmesriigis kasutusele võtta. Müügigarantii kohustusliku territoriaalse kehtivuse kehtestamisega siseriiklikus õiguses võib tarbija jaoks olukord halveneda ning seetõttu puudub riikliku reguleerimise jaoks mõjuv põhjendus.

¹⁶⁸ Silberauto Eesti AS. Garantii – vastutus mille me võtame. Arvutivõrgus: <https://www.mercedes-benz.ee/passengercars/being-an-owner/Garantii/stage.module.html>

Kokkuvõte

20.mail 2019. aastal allkirjastatud uus tarbijalemüügi direktiiv, ametlikult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771, kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ, toob Euroopa Liidu üleselt nii tarbijate kui ettevõtjate jaoks kaasa mitmeid olulisi muudatusi. Kuigi liikmesriikidel tuleb direktiiv 2019/771 üle võtta siseriiklikku õigusesse 1.juuliks 2021, hakkavad direktiivist tulenevad uued reeglid kehtima alles 1.jaanuaril 2022. aastal. Sealjuures on müügilepingu osapooltel oluline meeles pidada, et 2021 juuliks kohustuslikus korras ülevõetud reegleid ei tohi lepingutele rakendada enne 2022 aasta jaanuari. Uus tarbijalemüügi direktiiv 2019/771, mis reguleerib kaupade ehk kehaliste vallasasjade müüki tarbijale ja millele on käesoleva magistritöö raames seega viidatud kui kaupade direktiivile, annab senisest suuremad õigused ning ühtlustatud tugevama kaitse vaid eraisikust tarbijatele, jättes direktiivi kohaldamisalast välja isikud, kes soetavad asja oma majandus-ja kutsetegevuse raames. Siiski on kaupade müügi direktiivi põhjenduspunkti 21 kohaselt liikmesriikidele jäetud võimalus kohaldada kaupade direktiivi sätteid ka juriidilisest isikust ostjatele nagu näiteks valitsusvälised organisatsioonid, iduettevõtjad või väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted. Käesoleva magistritöö autor ei pea aga vajalikuks kohaldada kaupade direktiivist tulenevaid sätteid juriidilistele isikutele, kuna eratarbijast ostja profiili silmas pidades kujundatud reeglite kohaldamine juriidilistele isikutele ei ole piisavalt põhjendatud.

Käesoleva magistritöö hüpotees tulenes otse magistritöö eesmärgist, milleks oli selgitada välja, milliseid siseriiklikke õigusakte ja kuidas tuleb muuta seoses kaupade direktiivi ülevõtmisega siseriiklikku õigusesse ning analüüsida ülevõetavate sätete võimalikku mõju nii tarbijate kui müüjate seisukohalt. Teostatud analüüsi käigus leidis käesoleva magistritöö autor, et kaupade direktiiv tasakaalustab tarbijate ja müüjate kohustuste suhet tagades senisest õiglasemad tingimused mõlemale lepingupoolele ning Euroopa Liidu riikide üleselt ühtlustatud tarbijalemüügi regulatsioon annab nii ettevõtjatele kui tarbijatele julgust piiriülese kaubanduse osakaalu suurendamiseks.

Magistritöö kirjutamise juures on kaupade direktiivi sätete ning Eesti õigusest tulenevate õiguste ja kohustuste võrdlemisel kasutatud analüütilist meetodi, magistritöö teoreetilise osa kirjutamisel on kasutatud kvalitatiivset ja võrdlevat meetodit.

Magistritöö esimeses peatükis määratles autor kauba nõuetele vastavusega seotud muudatused ning analüüsis nende mõju siseriiklikule õigusele nii müüjate kui tarbijate seisukohalt. Esimeses peatükis leidis autor, et esimeseks oluliseks muudatuseks Eesti õiguses on asjakohaste mõistete ülevõtmine. Digitaalsete kaupade müügiga seotud mõistete osas mis on välja toodud kaupade direktiivi artiklis 2, on Eesti õiguses seni kajastamata koostalitusvõime, ühilduvus ja funktsionaalsus. Arvestades võlaõigusseaduse senist struktuuri, on käesoleva magistritöö autori arvates vajalik koondada uued mõisted eraldi lõigetena VÕS § 208 koosseisu. Digielemendiga kaupade vastavus müügilepingule jaguneb kaupade direktiivi kohaselt subjektiivseteks vastavusnõueteks ja objektiivseteks vastavusnõueteks. Müügilepingust tulenevad subjektiivsed kriteeriumid peavad olema täidetud esmajärjekorras ja kuigi täidetud peavad olema ka objektiivsed vastavusnõuded, viidatakse neile enamjaolt siis, kui müügileping neid ei kajasta või teeb seda ebaselgelt. Siseriiklik õigus aga subjektiivseid ja objektiivseid vastavusnõudeid üksteisest lahusolevalt ei kajasta ning sellekohane kohustus puudub ka kaupade direktiivis. Suuri muutusi subjektiivsete ning objektiivsete vastavusnõuete siseriiklikku õigusesse ülevõtmine kaasa ei too, peamiselt on vaja täpsustada VÕS § 217 tuues välja, et toote toimimisomanduste alla kuuluvad ka asja need omadused, mis on seotud asja funktsionaalsuse, ühilduvuse, koostalitusvõime ja turvalisusega. Nii subjektiivsete kui objektiivsete vastavusnõuete alla kuuluv kohustus tagada tarbijale uuenduste kättesaadavus toob samuti kaasa muudatused VÕS § 217 koosseisus. VÕS § 217 koosseisu on vajalik võtta üle lõige, mille kohaselt asi ei vasta lepingutingimustele muuhulgas ka siis, kui müüja ei ole tarbijat uuenduste kättesaadavusest teavitanud või uuendusi tarbija jaoks kättesaadavaks teinud.

Magistritöö teises peatükis on analüüsitud müüja vastutuse ja tõendamiskoormisega seotud muudatusi. Suurimaks muudatuseks on siseriikliku õiguse kohaselt müüja tõendamiskoormise pikenemine seniselt kuuelt kuult ühe aastani traditsiooniliste kaupade osas ning kahe aastani või lepingu lõppemiseni nende digisisuga kaupade osas, mis nõuavad toimimiseks pidevat digisisu üleandmist või digiteenuse osutamist. Ja kuigi liikmesriikidele on jäetud võimalus pikendada müüja tõendamiskoormise perioodi kõigi kaupade osas kahe aastani, ei ole see käesoleva magistritöö autori seisukohalt põhjendatud, kuna võib tuua kaasa kaupade üldise

hinnatõusu tarbija jaoks ning võib viia olukorrani, kus Eesti ettevõtjad ei ole konkurentsivõimelised võrreldes teiste liikmesriikide ettevõtjatega. 1-aastane müüja poolne tõendamise periood pakub tarbijale piisavat lisakaitset neis olukordades, kus tootel esinev mittevastavus ei pruugi esimese kuue kuu jooksul märgatavaks muutuda, kui tegemist on hooajalist kasutamist leidvate toodetega. Näiteks ei ole istikute müügi korral võimalik üheselt aru saada, kas istikud on ilma lehtedeta kuna on talv või kuna nad on nõuetekohasest hooldusest sõltumata ära kuivanud.

Müüja vastutuse osas toob kaupade direktiivi sätete ülevõtmine siseriiklikku õigusesse kaasa kaks olulist muudatust VÕS § 218 koosseisu. Müüja seisukohalt on olulisimaks muudatuseks nõue, et lepingutingimustele mittevastava asja müügi korral kohustub tarbija müüjat sõnaselgelt teavitama, et ta on teadlik asjal esinevatest kõrvalekalletest asendades seeläbi varasema ja ebamäärasema sätte „mida tarbija teadis või pidi teadma“. Tarbija on siiski kohustatud müüjat sõnaselgelt teavitama vaid neil juhtudel, kui asja lepingutingimustele mittevastavus on tuvastatav välisel vaatlusel ja ilma eriteadmisi nõudmata. Teiseks oluliseks muudatuseks on müüja vastutuse välistamine olukorras, kus müüja on täitnud korrektselt enda poolsed nõuded uuenduste kättesaadavuse tagamiseks ja kus tarbija ise on mõistliku aja jooksul jätnud uuendused alla laadimata põhjustades seeläbi toote lepingutingimustele mittevastavuse.

Kolmandas peatükis võrdles käesoleva magistritöö autor kaupade direktiivist tulenevaid ja siseriiklikke norme tarbijale ettenähtud õiguskaitsevahendite osas ja leidis, et suuri muutusi õiguskaitsevahendite osas tulemas ei ole. Täiendamist ning täpsustamist vajavad aga mitmed kehtivad võlaõiguse sätted. Nimelt toob kaupade direktiivi ülevõtmine kaasa müüja jaoks täiendava kohustuse tasuda kauba asendamise või parandamise korral asja eemaldamise või paigaldamisega seotud kulud kui need peaksid osutuma vajalikuks. Lisaks tagab kaupade direktiiv tarbijale täiendava õiguskaitse läbi õiguse alandada asja hinda proportsionaalselt. Proportsionaalse hinna alandamise kasutamise õiguskaitsevahendina teevad keeruliseks mitmed varieeruvad asjaolud. Nimelt on hinna proportsionaalseks alandamiseks vajalik jõuda pooltevahelisele kokkuleppele mittetoimiva asja rahalises väärtuses. Kui tarbija jaoks võib mittetoimiva digisisu väärtus olla nullilähedane, siis müüja jaoks omab ka korrektselt mittetoimiv digisisu teatud rahalist väärtust.

Tarbija kaitset ning müüja huvisid tasakaalustab ka tarbijale antav õigus taganeda lepingust olulise mittevastavuse ilmnemisel osaliselt ehk siis koos ostetud asjade puhul on tarbijal õigus taganeda lepingust vaid nende toodete osas, millel oluline mittevastavus esines. Lepingust

taganemise peamiseks eelduseks on aga asjal ilmnenud oluline mittevastavus. See, kas mittevastavus on oluline, on paraku jäetud müüja otsustada tekitades seeläbi huvide konflikti. Näiteks leidis Euroopa Kohus otsuses C-32/12, et vett läbilaskev katus on ebaoluline puudus kui tegemist on lahtikäiva katusega sõidukiga jättes tarbija sel viisil ilma otsustusõigusest millise ilmaga ta oma autot kasutada saab või soovib. Lisaks sellele, et tarbijal ei ole õigust lepingust taganeda, kui mittevastavus on ebaoluline, saab tarbija koosostetud kaupade puhul taganeda lepingust vaid nende kaupade osas, millel ilmnes oluline mittevastavus. Õigus lepingust taganeda on käesoleval hetkel välja toodud VÕS § 223 lõikes 3, kuid võimalust taganeda lepingust vaid osaliselt käsitletud ei ole. Seega on käesoleva magistr töö autori seisukohalt oluline muuta VÕS § 223 koosseisu viisil, mis võimaldaks tarbijal taganeda mitut toodet sisaldavast müügilepingust vaid nende toodete osas, millel ilmnes mittevastavus. Täiendava märkusena võib lisada, et tarbijal puudub õigus lepingust taganeda kui mittevastavus on väheoluline.

Neljandas peatükis analüüsis käesoleva magistr töö autor riikidele jäetud võimalusi kehtestada direktiivi sätetes väljatoodust erinevad normid. Seadusandja seisukohalt on kahtlemata kõige huvitavamaks osaks liikmesriikidele jäetud otsustusvabadus teatud küsimustes, mille läbi on võimalik kujundada siseriiklikku tarbijakaitset ning ettevõtete konkurentsivõimet võttes arvesse riigispetsiifilisi eripärasid. Nimelt sisaldab kaupade direktiiv mitmeid erandeid, kus liikmesriikidele on jäetud võimalus teatud osa kaupadest jätta direktiivi reguleerimisalast välja või vastupidiselt rakendada direktiivist tulenevaid sätteid ka neile müügiartiklitele, mille osas on direktiiviga jäetud valikuvõimalus. Siinjuures on oluline, et riigid leiaksid lahtiseks jäänud sätete rakendamise juures siseriiklikus õiguses tasakaalu. Oluline on luua valikuvabadust kasutades nii siseriiklikult kui EL üleselt regulatsioonid, mis täidaksid siseturu vajadusi ning samas sobituksid sisse väliskaubanduse mosaiiki. Liikmesriikidel on õigus jätta direktiivi kohaldamisalast välja nii elusloomad kui avalikul enampakkumisel müüdavad kaubad. Mitmed liikmesriigid on oma siseriikliku õiguse kujundamisel lähtunud seisukohast, et loom ei ole asi ja seega ei saa loom olla ka kaubaks samaväärselt diivani või nutikellaga. Eesti õiguses sellekohast vahet ei tehta. Käesoleva magistr töö autor on seisukohal, et direktiivi sätete kohaldamine nii elusloomade müügile kui avalikul enampakkumisel müüdavatele kasutatud kaupadele on põhjendatud, kuna tarbijate kaitse seisukohalt on oluline tagada tarbijale võimalus kasutada õiguskaitsevahendeid kõigi kaubagruppide ja kõigi müügikanalite osas.

Müügigarantiide osas on liikmesriikidele jäetud õigus reguleerida neid aspekte, mida direktiiv ei reguleeri nagu müügigarantii andmine kindlaksmääratud keeles või müügigarantii territoriaalne kehtivus. Käesoleva magistritöö autor leiab, et puudub põhjendatud vajadus reguleerida riiklikul tasemel neid aspekte, mille osas pooled suudavad teineteist kahjustamata ise kokku leppida ning seetõttu ei vaja kehtiv siseriiklik õigus müügigarantiiga seotud täiendavaid sätteid.

Lisaks on jäetud liikmesriikidele õigus pakkuda tarbijatele teatud olukordades ulatuslikumat kaitset kui see on kaupade direktiivis kehtestatud. Näiteks on liikmesriikidel õigus pikendada 1 aasta pikkust müüja tõendamiskoormist 2- e aastani ka traditsiooniliste kaupade osas. Käesoleva magistritöö autori arvates ei pruugi see aga tarbijate huvisid alati kaitsta. Kui tarbijal puudub kahe aasta jooksul vajadus tõendada, et mittevastavus oli olemas kauba üleandmise hetkel, siis võib see viia olukorra pahatahtliku kasutamiseni tarbijate poolt. Lisaks lasub müüjal kohustus tasuda ekspertiisikulude eest, mis tõstab kauba hinda kõigi tarbijate jaoks ning seeläbi kahjustab tarbijate huvisid.

Samuti ei poolda käesoleva magistritöö autor kahekuulise mittevastavusest teavitamise kohustuse säilitamist tarbijalemüügi korral, kuna see piirab õiguskaitsevahendite kättesaadavust tarbija jaoks ning ei loo lisandväärtust müüja huvide kaitsmisel.

Kokkuvõtvalt leidis käesoleva magistritöö autor, et kaupade direktiiv on ühtlustab olulisel määral liikmesriikide lepinguõigust ning suurendab seeläbi nii ettevõtjate kui tarbijate piiriülese kauplemise aktiivsust. läbi tagades ülevõtmine Eesti õigusesse suurendab tarbijate kaitset ning toob vajaliku õigusselguse seni reguleerimata valdkondades. Direktiivi maksimumharmoneeritavuse tõttu suureneb nii tarbijate kui müüjate kindlustunne piiriüleste tehingute tegemisel ning kokkuvõttes aitavad uued tarbijalemüügi sätted kaasa Euroopa Liidu ühisturu arengule. Liikmesriikidele on jäetud piisav valikuvabadus neis valdkondades, mida direktiiv ei reguleeri andes sel viisil liikmesriikidele võimaluse reguleerida tarbijalemüügi valdkonda siseriiklikult arvestades kultuuriliste, keeleliste ning traditsiooniliste siseturu toimimise eripäradega.

Abstract

The aim of this master's thesis was to find out which national legislation needs to be amended in connection with the transposition of the new Consumer Sales Directive and which provisions of the Law of Obligations Act need to be amended or supplemented. In this master's thesis, the author analyzes the possible impact of the provisions to be transposed from the point of view of both consumers and sellers.

The new Consumer Sales Directive, signed on May 20th, 2019, must be transposed into Estonian law by July 1st, 2021 and the new rules will enter into force on January 1st, 2022. It is important to keep in mind that the rules adopted by July 2021 must not be applied to contracts before January 2022. An important change is that while the current Consumer Sales Directive is a minimum harmonization, the new Consumer Sales Directive is a maximum harmonization, meaning that the Directive must be transposed as stated in the Directive - Member States are not allowed to apply provisions that are weaker or less protective.

The role of the consumer in the economy and the importance of consumer protection have since been increasingly recognized. In recent decades, however, it has been found that the development of a single market is not very viable without consumer welfare and legal certainty. Namely, the development of the European Union's consumer policy is increasingly based on the importance of the role of the consumer in the development of the European Union's single market - no internal market can succeed without active consumer participation, and consumer activity is directly linked to consumers' confidence in the protection of their rights. However, the Directive provides stronger protection only for private consumers, excluding from its scope persons who acquire a good in the course of their economic and professional activities. The distinction between a private consumer and a professional purchaser is also nothing new under Estonian domestic law. Under current national laws, the retail consumer is subject to specific consumer sales provisions which offer greater protection in the conclusion of sales contracts than general sales provisions.

Advances in technological development have led to the strengthening of modernized and harmonized protection for consumers across the Member States of the European Union, and as a result, the provisions relating to digital content goods make up the bulk of mandatory changes in national law.

A comparison between the new Consumer Sales Directive and current national laws shows that, in general, the innovations resulting from the Directive fall into three broad groups. The first group and the resulting first major chapter consists of the provisions arising from the new Consumer Sales Directive, which are not yet regulated by Estonian law and which are mainly related to the sale of digital content to consumers. The new Consumer Sales Directive thus fills a significant gap in existing laws with the entry of digital elements into the market. For the most part, the new provisions are specific provisions governing the sale of digital content to consumers, such as subjective and objective compliance requirements for digital content, the obligation to provide updates and the wider scope of the seller's liability through a longer burden of proof. The first subsection sets out definitions that have not to date been regulated by Estonian law. New concepts such as digital content, digital service, interoperability, compatibility and functionality need to be transposed compactly into the Law of Obligations Act under § 208. Unambiguous concepts are important in determining the conformity requirements for goods at both the national and the supranational level.

In connection with the sale of goods with a digital element, it is necessary to transpose the new requirements for compliance with the contract for the sale of goods into Estonian law. Within the framework of this master's thesis, the new compliance requirements are divided into subjective compliance requirements, objective compliance requirements and compliance requirements related to the transfer and installation of updates. The biggest changes under national law are precisely related to updates. As a subjective compliance requirement, the seller has an obligation to make the updates available to the consumer and objectively the seller must inform the consumer of the updates and ensure that the security updates are available to the consumer. The seller's liability in the event of non-conformity due to updates is excluded by the situation where the consumer fails to make the updates himself, thereby causing the product to malfunction.

The second largest group is composed of the provisions of the Directive, which do exist in national law, but make up the area of Estonian law that needs to be amended and supplemented due to the maximum harmonization of the new Consumer Sales Directive. These include, for example, non-compliance with the terms of the contract due to either third party rights or incorrect installation, and the extension of the seller's burden of proof from six months to one year.

The rights of third parties, which may restrict or prevent the consumer from using the product, are mainly related to the infringement of intellectual property rights. Most digital content products are directly or indirectly linked to intellectual property rights, which may prevent the use of goods in the way that consumers are accustomed to using traditional goods. For example, a consumer is used to playing a purchased CD on different devices in the car, indoors or on foot, but due to copyright restrictions, consumers may not have the right to download digital content to different devices or download it more than a limited number of times.

An example of necessary amendments to national law is the seller's extended responsibility for the replacement of the installed product and, if necessary, for its removal when the need for replacement or repair arises. This amendment applies to those situations where the non-conformity of the product has become apparent only after installation and, by way of example, it can occur both with integrated home appliances and with already tiled bathroom tiles.

Mandatory changes in national law regarding consumer remedies relate to repair, replacement and price reduction. Apparently, the new Consumer Sales Directive gives the consumer the choice between repair or replacement in the event of a product non-conformity. In practice, however, the consumer does not have much choice and the appropriate remedy is chosen in the balanced interests of the parties. Article 13 (2) of the Directive precludes the choice of a specific remedy if it would be unreasonably costly for the seller.

From the point of view of the author of this master's thesis, the most important change in Estonian law is the extension of the time period for the seller's liability. Under current law, a lack of conformity is presumed to exist at the time of delivery of the product to the consumer if it becomes apparent within six months of delivery of the goods to the consumer. However, the new Consumer Sales Directive moves the limit of the presumption of non-compliance from six months to one year, leaving Member States free to extend this period to two years. Given the weaker position of the consumer and the fact of the consumer having less information available than the seller, an extension of the burden of proof to the seller for one year is justified. A longer period of verification by the seller offers the consumer significant additional protection in situations where a defect in the product at the time of delivery may not become apparent within the first six months.

On the other hand, extending the burden of proof to the seller to two years could significantly harm the seller's economic interests and is therefore not justified. If the consumer does not have

to prove for a period of two years that the lack of conformity existed at the time of delivery of the goods, this may lead to malicious use by consumers. If the seller is obliged to pay for the examination costs, this will increase the price of the goods for all consumers and thus harm the interests of consumers.

The third separate group is made up of provisions in which the Member States have a certain margin of discretion. The new Consumer Sales Directive contains a number of exceptions which leave Member States the option of excluding certain goods from the scope of the Directive or, conversely, of applying the provisions of the Directive to sales items for which the Directive leaves a choice. In this context, it is important that States strike a balance in the implementation of open provisions in national law. It is important to create regulations, both at a national as well as at the EU level, using freedom of choice, that would meet the needs of the internal market and at the same time fit into the foreign trade mosaic.

Member States have the right to exclude both live animals and goods sold at public auction from the scope of the Directive. The rights reserved to Member States in defining the subject-matter of the contract of sale made it possible to exclude live animals and second-hand goods sold at public auction from the scope of the Directive. The author of this master's thesis considered that the application of the provisions of the Directive to the sale of live animals is justified, as it is important for consumer protection that the consumer can seek redress in the event of defects in the animal. And also is justified including second-hand items sold at public auction to the scope of the new Consumer Sales Directive because consumers need to be protected uniformly regardless where they purchase consumer products.

As regards sales guarantees, Member States retain the right to regulate aspects which are not covered by the Directive, such as the provision of a sales guarantee in a specific language or the territorial validity of a sales guarantee. The author of this master's thesis considers that there is no justified need to regulate at the national level those aspects on which the parties can agree without prejudice to each other, and therefore the current national law does not require additional provisions related to the sales guarantee.

In summary, the author of this master's thesis finds that the transposition of the new Consumer Sales Directive into Estonian law will increase consumer protection and bring necessary legal clarity into areas that are not yet regulated. Due to the maximum harmonization of the Directive, both consumers and sellers will have more confidence in cross-border transactions

and, in short, the new consumer sales provisions will contribute to the development of the European Union's single market.

Member States are left with sufficient freedom of choice in areas not covered by the Directive, thus allowing Member States to regulate consumer sales at a national level, taking into account the cultural, linguistic and traditional specificities of the internal market.

Kasutatud lühendid

VÕS	Võlaõigusseadus
AutÕS.	Autoriõigusseadus
AÕS	Asjaõigusseadus
TsÜS	Tsiviilseaduse üldosa seadus
RKo	Riigikohtu otsus
HMKo.	Harju Maakohtu otsus
TrtRnKo.	Tartu Ringkonnakohtu otsus
TlnRnKo.	Tallinna Ringkonnakohtu otsus
EKo	Euroopa Kohtu otsus

,

Kasutatud allikad

Kasutatud normatiivaktid

1. 20.mai 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771 kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määruts (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ - ELT L 136, 22.5.2019
2. 20.mai 2019 aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/770, digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta - ELT L 136, 22.5.2019
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/83/EL, 25. oktoober 2011 , tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ EMPs kohaldatav tekst. – ELT L 304, 22.11.2011
4. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 1999/44/EÜ, 25. mai 1999, tarbekaupade müügi ja nendega seotud garantiide teatavate aspektide kohta – ELT L 171, 07/07/1999
5. Võlaõigusseadus, RT I 2001,81,487
6. Tsiviilseadustiku üldosa seadus RT I 2002,35,216
7. Elektroonilise side seadus, RT I, 2004, 87, 593
8. Autoriõiguse seadus, RT I 1992,49,615
9. Keeleseadus, RT I 18.03.2011, 1
10. Tarbijakaitse seadus, RT I ,31.12.2015, 1
11. Asjaõigusseadus, RT I 22.02.2019,11

Kasutatud õiguskirjandus

13. Aarnio. A. “Õiguse tõlgendamise teooria”. Tallinn. Kirjastus Juura. 1996.
14. Bailloux.C. The Average Consumer in European Consumer Law. Exeter Law Review. Vol 44. Dec.2017.
15. Beale, H. Scope of application and general approach of the new rules for contracts in the digital environment. Policy Dept C in-Depth analysis, PE 536.493 . 2016.
Arvutivõrgus: http://www.epgencms.europarl.europa.eu/cmsdata/upload/4a1651c4-0db0-4142-9580-89b47010ae9f/pe_536.493_print.pdf

16. Becher.S.I. Unintended Consequences and the Design of Consumer Protection Legislation. Victoria University of Wellington. Tulane Law Review. 5.01.2018.
17. Bosner.B. Cross-border Trade and Consumer Protection. Economic and Social Development, International Scientific Conference on Economic and Social Development: The Legal Challenges of Modern World, Vol. 22.
18. Busch.C. “Implementing Personalized Law. Personalized Disclosures in Consumer Law and Data Privacy Law. *The University of Chicago Law Review* Vol. 86, No. 2, Symposium: Personalized Law (March 2019).
19. Carvalho. J.M. Sale of Goods and Supply of Digital Content and Digital Services – Overview of Directives 2019/770 and 2019/771. *Journal of European Consumer and Market Law*. Vol 8, Issue 5 (october 2019)
20. Council Resolution of 14 April 1975 on a preliminary programme of the European Community for consumer protection and information policy. *Official Journal of the European Communities*. No C92/1
21. Cseres.K.J. The Regulatory Consumer in EU and National Law: Case Study of the Normative Concept of the Consumer in Hungary and Poland. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies* 13 (2016).
22. Duterque. A. Do we really want a jus commune for EU consumer protection? *Dublin University Law Journal*. Vol 35 2012.
23. Eesti Konjunkturiinstituut. Tarbijakaitse olukorrad Eestis. Tallinn 2019. Arvutivõrgus: https://www.ttja.ee/sites/default/files/ametist/tarbijakaitse_olukorrad_eestis_2019.pdf
24. Euroopa Parlament. Consumer Protection Overview. Arvutivõrgus: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/114746/Consumer%20Protection%20Overview%20per%20MS.pdf>
25. European Parliament. Sale of goods and supply of digital content – two worlds apart? Arvutivõrgus: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/98774/pe%20556%20928%20EN_final.pdf
26. European Commission. Consumer Policy in the European Community – an Overview. Arvutivõrgus: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_92_68
27. European Consumer Centres Network. Legal guarantees and commercial warranties on consumer goods in EU, Iceland and Norway. Initial report 2014, updated 2019. Arvutivõrgus: https://www.europe-consommateurs.eu/fileadmin/user_upload/eu-consommateurs/PDFs/PDF_EN/REPORT_GUARANTEE/garanties_update_2019.pdf

28. European Parliament. Contracts for supply of digital content. A legal analysis of the Commission's proposal for a new directive. Arvutivõrgus: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/582048/EPRS_IDA%282016%29582048_EN.pdf
29. G.Spindler. K.Sein. The Digital Content Contracts Directive. Warranty, liability and changes. 2019. Arvutivõrgus: <https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fmmr%2F2019%2Fcont%2Fmmr.2019.488.1.htm&pos=2&hlwords=on>
30. Gimenez-Candela,M. The De-Objectification of Animals in the Spanish Civil Code, 15 J. Animal & Nat. Resource L. 145 (2019).
31. Hahn. P.W. Consumer Protection: Should It Mandate Extension of Section 402A to Used Products Dealers. Missouri Law Review 50, no. 1
32. Helberger. N., Loos. M.B.M., Guibault. L. Mak. C. and Pessers L. Digital Content Contracts for Consumers. Journal of Consumer Policy volume 36
33. Helberger.N., Borgesius.F.Z., Reyna.A. The Perfect Match: A Closed Look at the Relationship between EU Consumer Law and Data Protection Law. Common Market Law Review. Vol 54. 2017.
34. Jansen.S. Sikorska.K., the Presumption of Non-Conformity in European Consumer Sales Laws. Journal of European Consumer and Market Law 5, no. 2 (2016).
35. Kalamees. P. Sein. K. Connected Consumer Goods: Who is Liable for Defects in the Ancillary Digital Service? Arvutivõrgus: <https://beck-online-beck-de.ezproxy.utlib.ut.ee/Dokument?vpath=bibdata%2Fzeits%2Fecml%2F2019%2Fcont%2Fecml.2019.13.1.htm&pos=16&hlwords=on>
36. Kerber.W. Schweitzer.H. Interoperability in the Digital Economy. Special Issue on Contracts on Digital Goods and Services. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law. Vol 8. Issue 1 (April 2017).
37. Kingisepp.M. The Constitutional Approach to Basic Consumer Rights. Juridica International. XIX 2012.
38. Ligi.R. Teavitamiskohustus – tarbija huvide kaitse tagatis Euroopa Ühenduses. Juridica VIII/2006.
39. Lilleholt.K. A Half-built House? The New Consumer Sales Directive Assessed as Contract Law. Juridica International. 28/2019.

40. Loos. M. Helberger. N. Guibault. L. Mak. C., "Regulation of Digital Content Contracts in the Optional Instrument of Contract Law, The," *European Review of Private Law* 19, no. 6 (2011).
41. Mak.V. Standards of Protection: In Search of the Average Consumer on EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive. 19 *European Review of Private Law*. 25 (2011).
42. Meisel.J.B. Entry into the Market for Online Distribution of Digital Content: Economic and Legal Ramifications. *A Journal of Law, Technology and Society*. Vol. 5. No. 1. 2008. Lk 50-69
43. Mitchell C. Leading a Life of Its Own? The Roles of Reasonable Expectation in Contract. *Oxford Journal of Legal Studies* , Winter, 2003, Vol. 23, No. 4 (Winter, 2003). Lk. 639-665
44. Moore. D. You Gotta Fight for Your Right to Repair: The Digital Millennium Copyright Act's Effect on Right-to-Repair Legislation. *Texas A&M Law Review* 6, no. 2 (Winter 2019): 509-[iv].
45. Narciso.M. Gratuitous Digital Content Contracts in EU Consumer Law. *Journal of European Consumer and Market Law*. Vol 6 (5) 2017.
46. Narits. R. Õiguse entsüklopeedia. Tallinn. Kirjastus Juura. 2017.
47. Narits.R. Õigusteaduse metodoloogia. Tartu Ülikool. Avatud Eesti Fond.1997.
48. Oxford Dictionary. Arvutivõrgus: <https://dictionary.cambridge.org/>
49. P.Kalamees; M.Käerdi; S.Kärson; K.Sein. *Lepinguõigus*. Tallinn 2017.
50. Punani E. Norwood. Consumer v. Copyright: Balance in an Era of Digital Rights Management. *UMKC Law Review* 83, no. 1 (Fall 2014): 257-[iv].
51. Reich. N. Transnational Consumer Law - Reality or Fiction. *Penn State International Law Review* 27, no. 3 and 4 (Spring 2009).
52. Rheingold. P. D. What are the consumers' s „Reasonable Expectations“?. *The Business Lawyer*. Vol.22. No. 3 (April 1967). Lk 589 – 600
53. Rott.P. “Improving Consumers’ Enforcement on Their Rights under EU Consumer Sales Law. *Common Market Law Review*. Volume 53. Issue 2. 2016.
54. Sein, K. What rules should apply to smart consumer goods: Goods with embedded digital content in the borderland between the digital content directive and normal contract law. *Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law*, 8(2).

55. Sein.K. Spindler.G. The new Directive on Contracts for the Supply of Digital Content and Digital Service – Scope of Application and Trader’s Obligation to Supply – Part 1. European Review of Contract Law . 2019; Volume 15 (3).
56. Sein.K. Spindler.G. The new Directive on Contracts for the Supply of Digital Content and Digital Service – Scope of Application and Trader’s Obligation to Supply – Part 2. European Review of Contract Law . 2019; Volume 15 (4).
57. Sein.K. Tarbija õiguskaitsevahendid uues digisisu ja digiteenuse lepingute direktiivis. Juridica 8/2019.
58. Sootak.J, Siimets-Gross.S. Üliõpilastööde kirjutamine ja vormistamine. Juhend õigusteaduskonna üliõpilastele. 3.tr. Juura. Tallinn 2020.
59. Urgas.K. Koll.K. Nõutele vastavus ning ettevõtja vastutus uues digitaalse sisu ja digitaalsete teenuste lepingute direktiivis. Juridica 8/2019.
60. Varul.P. Kull.I. Kõve.V. Käerdi. Sein.K. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura. Tallinn. 2016
61. Varul.P. Kull.I. Kõve.V. Käerdi. Sein.K. Võlaõigusseadus II. Kommenteeritud väljaanne. Kirjastus Juura. Tallinn. 2019
62. Zoll,F "The Remedies in the Proposals of the Only Sales Directive and the Directive on the Supply of Digital Content," Journal of European Consumer and Market Law 5, no. 6 (2016).

Magistri- ja doktoritööd

63. Esko. K.E. Digitaalse sisu üleandmise tarbijalepingute direktiivi eelnõu võrdlus võlaõigusseaduse tarbijalemüügi- ja üürilepingu regulatsiooniga. Juhendaja dr jur Karin Sein. Tallinn. Tartu Ülikool 2017. Arvutivõrgus: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/56448/esko_ma_2017.pdf
64. Kalamees. P. Hinna alandamine õiguskaitsevahendite süsteemis. Doktoritöö 2013. Tartu Ülikool. Juhendajad Sein.K. ja Saare.K. Arvutivõrgus: https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/29912/kalamees_piia.pdf?sequence=1&isAllowed=y
65. Kuusik. S. Digitaalse infosisu üleandmisele suunatud tarbijalepingute regulatsioon Euroopa ühtse müügiõiguse määruse ettepanekus: Digitaalse infosisu lepingutingimustele vastavuse hindamine ja tarbija õiguskaitsevahendid digitaalse infosisu puuduse korral. Juhendaja dr iur Karin Sein. Tallinn: Tartu Ülikool 2014.

Arvutivõrgus:

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/43082/kuusik_ma_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y

66. Leppik. K. Digitaalsisu üleandmise lepingu sisu kujunemine ja tarbija võimalused tugineda digitaalsisu mittevastavusele. Juhendaja prof dr iur Irene Kull. Tartu. Tartu Ülikool 2017. Arvutivõrgus: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/56537/leppik_kristen.pdf?sequence=1&isAllowed=y
67. Peresypchenko K. Digisisuga või digitaalse teenuse toega müügilepingu esemete lepingutingimustele vastavuse kriteeriumid. Juhendaja PhD Piia Kalamees. Tallinn. Tartu Ülikool 2020.

Kohtulahendid

68. HMKo 2-19-10097
69. RKo 3-2-1-171-14
70. RKo 3-2-1-23-10
71. RKo 3-2-1-46-17
72. RKo 3-2-1-75-05
73. RKo 3-2-1-97-07
74. TlnRnKo 2-15-19254
75. TlnRnKo 2-16-13885
76. TlnRnKo 2-17-11714
77. TlnRnKo 2-17-122703
78. TlnRnKo 2-17-8502
79. TlnRnKo 2-17-8780
80. TrtRnKo 2-15-107317
81. TrtRnko 2-17-2615
82. EKo kohtuasi C-404 /06 Quelle AG v Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, ECLI:EU:C:2008:231
83. EKo liidetud kohtuasjad C-65/09 ja C-87/09 Gebr. Weber GmbH versus Jürgen Wittmer ja Ingrid Putz versus Medianess Electronics GmbH, ECLI:EU:C:2011:396

84. EKo kohtuasi C-497/13. Froukje Faber versus Autobedrijf Hazet Ochten BV
85. EKo kohtuasi C-464-01 Johann Gruber v Bay Wa AG
86. EKo kohtuasi C-32/12. Soledad Duarte Hueros versus Autociba SA, Automóviles Citroën España SA

Täiendavad materjalid

87. Apple Watch Series 6. Arvutivõrgus: <https://www.apple.com/apple-watch-series-6/>
88. Dictionary Farlex. Arvutivõrgus:
<https://legaldictionary.thefreedictionary.com/Reasonable+Time>
89. Elisa Eesti AS müügigarantii täpsustavad tingimused. Arvutivõrgus:
<https://www.elisa.ee/et/elisast/teenuste-tingimused-ja-hinnakiri/seadmete-hoolduse-ja-muugigarantii-tingimused-0>
90. Nora Kasemaa Ekspertiisibüroo. Hinnakiri. Arvutivõrgus: <http://ekspertiisibyroo.ee>
91. Silberauto Eesti AS. Garantii – vastutus mille me võtame. Arvutivõrgus:
<https://www.mercedes-benz.ee/passengercars/being-an-owner/Garantii/stage.module.html>
92. Tarbijavaidluste komisjoni otsus 19-1/19-010055-014. 13.04.2020